

Programmabegroting 2016 en Meerjarenraming 2016-2019

Datum : 16 november 2015

reg.nr. 2015033262

Waterschap **Scheldestromen**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Algemeen	4
1.2	Missie	5
1.3	Leeswijzer	5
1.4	Kerngegevens	7
2	Programmaplan	8
2.1	Programma waterkeringen	9
2.2	Programma watersystemen	17
2.3	Programma afvalwaterketen	30
2.4	Programma wegen	40
2.5	Programma optimale taakuitoefening	47
2.6	Dekkingsmiddelen	59
3	Paragrafen betreffende de financiële positie van het waterschap	60
3.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	60
3.2	Uitgangspunten en normen	62
3.3	Incidentele baten en lasten	63
3.4	Kostentoerekening	63
3.5	Onttrekkingen aan 'overige bestemmingsreserves' en voorzieningen	67
3.6	Waterschapsbelastingen	67
3.7	Weerstandsvermogen	73
3.8	Financiering	77
3.8.1	Vermogensbehoefteplanning	78
3.8.2	Renteontwikkeling	78
3.8.3	Rentegevoeligheidsanalyse	78
3.8.4	Schuldpositie	79
3.9	Verbonden partijen	81
3.10	Bedrijfsvoering	86
3.11	EMU-saldo	90
4	Begroting naar kostendragers	92
4.1	Watersysteembeheer	92
4.1.1	Toelichting op de kostendrager watersysteembeheer	92
4.2	Zuiveringsbeheer	93
4.2.1	Toelichting op de kostendrager zuiveringsbeheer	93
5	Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten	94
5.1	Overzicht van de kosten en opbrengsten	94
5.2	Toelichting op de kosten en opbrengsten 2016	95
6	Investerings	99
6.1	Algemeen	99
6.2	Investerings 2016	102
6.3	Investerings 2016, 2017, 2018, 2019 en volgende jaren	109
7	Besluiten	113

1 Inleiding

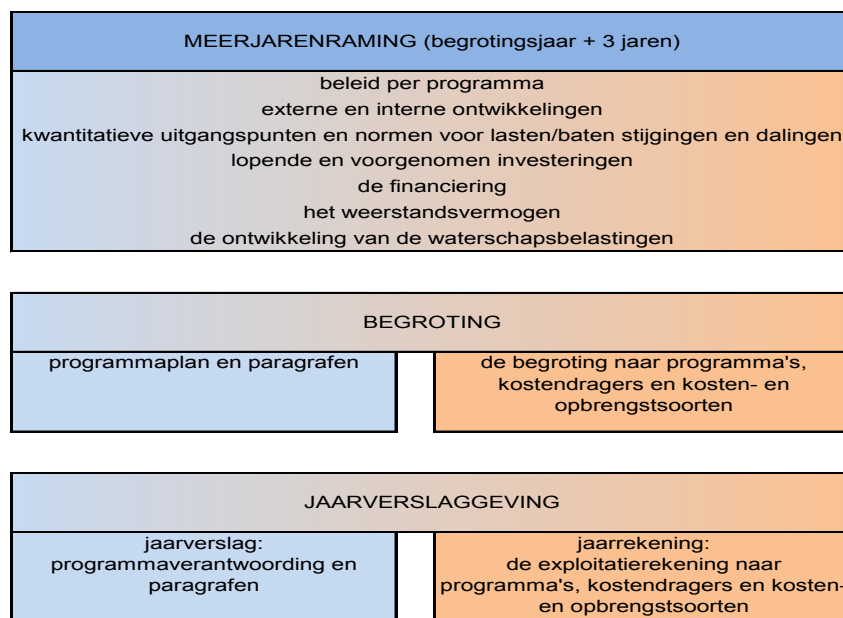
1.1 Algemeen

Hierbij bieden wij u de Meerjarenraming 2016-2019 en de Programmabegroting 2016 van waterschap Scheldestromen aan. Dit document is een uitwerking van het Meerjarenperspectief 2015-2019, zoals dat in de Algemene Vergadering van 4 september 2015 als financieel kader is vastgesteld.

Deze meerjarenraming en programmabegroting is opgesteld conform de bepalingen van het Waterschapsbesluit en de Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW). Het Waterschapsbesluit, houdende regels met betrekking tot de waterschappen, van 29 november 2007 is met betrekking tot de begroting vanaf het dienstjaar 2009 van kracht. Genoemde regeling is het besluit van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 2 december 2008.

De Wet modernisering waterschapsbestel heeft een scherpere scheiding aangebracht in de rolverdeling tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur stelt de kaders en het beleid vast, het dagelijks bestuur voert het beleid uit en het algemeen bestuur controleert de beleidsuitvoering door het dagelijks bestuur. Ter ondersteuning van het algemeen bestuur bij het uitoefenen van de controlerende taak is een aantal bepalingen in de wet rond de opdracht aan de accountant aangescherpt. Bovenstaande is vastgelegd in de 'Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Scheldestromen' en de 'Controleverordening waterschap Scheldestromen'. Op 6 januari 2011 zijn deze verordeningen op grond van de artikelen 108 en 109 van de Waterschapswet en hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit door de algemene vergadering vastgesteld. De eerst genoemde verordening is in 2013 gewijzigd.

Hieronder is schematisch de relatie weergegeven van de meerjarenraming, programmabegroting en jaarverslaggeving.

Voor het verdelen van de kosten van het watersysteembeheer is de kostentoedelingsverordening van belang. De kostentoedelingsverordening 2016 is in 2015 vastgesteld.

1.2 Missie

Waterschap Scheldestromen beschermt zijn gebied tegen wateroverlast, beheert het oppervlaktewater, zuivert het afvalwater, beheert wegen en wegbeplanting en draagt actief bij aan de ruimtelijke invulling van het gebied, waardoor burgers, bedrijven en andere gebruikers veilig en duurzaam kunnen wonen, werken en recreëren. Waterschap Scheldestromen is in de uitvoering van zijn taken betrouwbaar, vooruitstrevend, open en kosteneffectief.

Om deze missie te kunnen realiseren zijn de volgende strategische doelen geformuleerd:

- Het beheersgebied is tegen wateroverlast door buitenwater beveiligd;
- Het beheersgebied heeft schoon en voldoende (niet te veel en niet te weinig) oppervlaktewater;
- Het beheersgebied heeft in goede staat verkerende en verkeersveilige wegen en fietspaden (inclusief bermbeplanting);
- De taakuitoefening is optimaal en de dienstverlening adequaat;
- De bedrijfsvoering kenmerkt zich door kosteneffectiviteit en een sturingsprincipe waaraan continue verbetering inherent is.

Zeeuws en betaalbaar

Scheldestromen wil een Zeeuws en een zelfstandig waterschap blijven. Om de bovengenoemde missie optimaal en betaalbaar uit te kunnen voeren, wordt innovatief en resultaatgericht gewerkt. Hierbij zijn onze competente en goed gekwalificeerde medewerkers van groot belang. Ook is samenwerking met Zeeuwse partners noodzakelijk, en het op termijn in beheer hebben van alle betreffende objecten, zoals waterkeringen, wegen en water. Deze bestuursperiode wordt een actieve start gemaakt met het verwerven van objecten en taakgebieden die het uitvoeren van de missie tegen de laagste maatschappelijke kosten nog beter mogelijk maken.

1.3 Leeswijzer

De opzet van de meerjarenraming en de programmabegroting is conform de verplichte bepalingen ingevolge de BBWW, waarbij gebruik wordt gemaakt van een programmaplan (hoofdstuk 2) bestaande uit de volgende vijf programma's:

1. Waterkeringen
2. Watersystemen
3. Afvalwaterketen
4. Wegen
5. Optimale taakuitoefening

Het programmaplan wordt afgesloten met het overzicht van de dekkingsmiddelen.

De programma's bestaan uit verschillende beleidsproducten.

Per beleidsproduct worden de volgende onderdelen toegelicht:

- Inhoud product(en);
- Wat willen we bereiken in 2016-2019?
- Wat gaan we doen in 2016?
- Wat gaan we doen in 2017-2019?

Elk programma wordt afgesloten met een overzicht "Wat gaat het kosten?"

In de ramingen van de beleidsproducten zijn de doorbelaste aandelen van de (hulp)kostenplaatsen en de ondersteunende beheerproducten opgenomen. Deze aandelen bevatten dus de netto-kosten van de bedrijfsvoering.

De netto-kosten van de bedrijfsvoering (bestaande uit de kosten van de (hulp)kostenplaatsen en de ondersteunende beheerproducten) zijn volgens de van toepassing zijnde verdeelsleutels over de beleidsproducten verdeeld en op die manier onderdeel van de ramingen van de beleidsproducten.

Hoofdstuk 3 geeft in de wettelijk verplichte paragrafen een verdieping in diverse zaken met betrekking tot de financiële positie van het waterschap weer.

Hoofdstuk 4 bevat de begroting naar kostendragers met toelichting.

In hoofdstuk 5 is de begroting naar kosten- en opbrengstsoorten met toelichting opgenomen.

In hoofdstuk 6 wordt ingegaan op de voorgenomen investeringen.

Het document wordt afgesloten met hoofdstuk 7 waarin de besluitvorming is opgenomen.

1.4 Kerngegevens

Algemeen		
Oppervlakte beheergebied		190.273 ha.
Aantal gemeenten in beheersgebied		13
Aantal inwoners		380.621
Aantal leden algemene vergadering:	Ingezetenen	23
	Natuur	1
	Ongebouwd	3
	Bedrijven	3

Waterkeringen		Wegen	
Aantal dijkringen	8	Lengte wegen	3.912 km
Lengte primaire waterkeringen	491 km	Aantal kunstwerken	2.934
Lengte regionale waterkeringen	529 km	Aantal (betaald) parkeerterreinen	60
Aantal strandhoofden/dammen	233	Aantal parkeerplaatsen	9.087
Aantal kunstwerken	363	Lengte singelbeplanting	413 km
Havendammen	9 km	Aantal bomen	125.000

Watersystemen		Zuiveringstechnische werken	
Lengte waterlopen, totaal	12.545 km	Lengte rioolpersleiding, incl. vrijverval	562 km
Primair	2.841 km	Aantal riool(pers)gemalen	158
Secundair	8.007 km	Aantal rioolwaterzuiveringsinstallaties	16
Tertiair	1.112 km		
Aantal poldergemalen op buitenwater	51	Antal IBA's	183
Aantal op-/onderbemalingen	105	Verwerkingscapaciteit rwzi's in v.e.	796.800
Aantal stuwen	1.193	Aantal slibontwateringsinstallaties	4
Aantal duikers (indicatief)	62.000		

Algemeen	x € 1.000
Exploitatiebudget (kosten)	€ 112.516
Afschrijvingen	€ 18.174
Personeelslasten	€ 32.033
Aflossingen op geldleningen	€ 17.269
Boekwaarde vaste activa per 1 januari 2016	€ 287.330
Saldo algemene en bestemmingsreserves per 1 januari 2016	€ 19.491
Saldo voorzieningen per 1 januari 2016	€ 7.185
Restant schuld langlopende leningen per 1 januari 2016	€ 257.748
Opbrengst waterschapsbelastingen	€ 85.629
Overige directe opbrengsten	€ 22.504
Aantal formatie-eenheden (fte's) 2016	429,49

Watersysteemheffing ingezetenen	165.500 woonruimten	Tarief	€ 94,34
Watersysteemheffing ongebouwd	152.140 belastbare ha.	Tarief	€ 72,60
Watersysteemheffing natuurterreinen	25.865 belastbare ha.	Tarief	€ 7,85
Watersysteemheffing gebouwd	€ 46.061 miljoen WOZ-waarde	Tarief	0,05815%
Zuiveringsheffing	562.125 vervuilingseenheden	Tarief	€ 55,72
Verontreinigingsheffing	11.900 vervuilingseenheden	Tarief	€ 55,72

2 Programmaplan

Op basis van de in dit hoofdstuk beschreven programma's stelt de algemene vergadering het beleid vast. Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten. Met name door het vaststellen van het programmaplan, als onderdeel van de programmabegroting, verleent de algemene vergadering autorisatie tot het verkrijgen van baten en het maken van lasten. Alle baten en lasten zijn in deze programma's opgenomen, zo ook die van de bedrijfsvoering (ondersteunende beheerproducten en aantal (hulp)kostenplaatsen). Deze zijn ondersteunend aan de primaire processen. Een specificatie met toelichting hiervan is opgenomen in hoofdstuk 3.10 Bedrijfsvoering. Voor de programma's worden ook diverse investeringsprojecten uitgevoerd. Voor de realisatie van de doelstellingen zoals opgenomen binnen de programma's zijn deze investeringen, naast de genoemde lasten en baten per programma, eveneens van (groot) belang. Deze investeringen zijn voor de overzichtelijkheid en leesbaarheid afzonderlijk opgenomen (zie hoofdstuk 6). In onderstaande tabel zijn de netto-kosten per programma opgenomen. De kolom Begroting 2015 geeft de ramingen weer uit de Programmabegroting 2015, inclusief de vastgestelde begrotingswijzigingen.

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
			2017	2018	2019
2.1. Waterkeringen	7.612	12.681	12.816	12.833	12.974
2.2. Watersystemen	31.868	31.439	32.720	33.482	34.179
2.3. Afvalwaterketen	28.676	28.202	28.886	29.094	29.615
2.4. Wegen	8.532	8.484	8.423	8.300	8.416
2.5. Optimale taakuitoefening	9.747	7.479	7.596	7.698	7.804
2.6. Dekkingsmiddelen en onvoorzien	-1.149	-1.302	-1.208	-1.174	-1.140
Totaal netto-kosten	85.286	86.983	89.233	90.233	91.848
Belastingopbrengsten	-83.580	-85.629	-87.690	-89.878	-91.607
Saldo lasten / baten	1.706	1.354	1.543	355	241

De dekking van het saldo vindt plaats door het beschikken over en/of toevoegen aan de algemene en/of bestemmingsreserves, waaronder de tariefegalisatiereserves.

De specificatie van de mutaties van deze reservemiddelen is als volgt:

Reserve (bedragen x € 1.000)	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
			2017	2018	2019
Algemene reserve watersysteembeheer	-2.498	120	120	120	120
Algemene reserve zuiveringsbeheer	2.010				
Overname waterkeringen van Rijkswaterstaat	140	48	50	50	50
Groot onderhoud waterkeringen	10	335	165		
EHK-maatregelen wegen Zeeuwsch-Vlaanderen	129				
Kapitaallasten fietspaden Zeeuwsch-Vlaanderen	140	118	150	150	145
Uitgestelde werkzaamheden/leveringen 2014	700				
Afschrijving geluidsinstallatie	43				
Kapitaallasten extra aansluiting op A58 bij Goes		3	10	35	35
subtotaal	674	624	495	355	350
<u>Tariefegalisatiereserves</u>					
Watersysteemheffing ingezetenen	238	955	678		
Watersysteemheffing ongebouwd	-101				
Watersysteemheffing gebouwd	750	-600			-109
Watersysteemheffing natuurterreinen					
Zuiveringsheffing	145	375	370		
subtotaal	1.032	730	1.048		-109
Totaal	1.706	1.354	1.543	355	241

2.1 Programma waterkeringen

Strategisch doel:

Het beheersgebied is tegen wateroverlast door buitenwater beveiligd

Programma:

WATERKERINGEN

Beleidsproducten:

- 2.1.1 Planvorming waterkeringen:
 - Eigen plannen waterkeringen
 - Plannen van derden waterkeringen
- 2.1.2 Beheersinstrumenten waterkeringen
- 2.1.3 Aanleg en onderhoud waterkeringen
- 2.1.4 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding

2.1.1 Planvorming waterkeringen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (waterkeringzorg) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Het waterschap wil bereiken dat de primaire en regionale waterkeringen voldoen aan de wettelijke normen. In 2010 zijn de primaire waterkeringen getoetst en is in beeld gebracht welke delen van deze waterkering nog niet voldoen aan de wettelijke norm. Vanaf 2010 is onderzoek uitgevoerd om de noodzakelijke dijkverbeteringen concreet in het HWBP verankerd te krijgen. Alle noodzakelijke dijkverbeteringen zijn inmiddels op de groslijst van het HWBP geplaatst. Jaarlijks wordt hiervoor een zogeheten voortrollend programma vastgesteld voor de komende 6 jaar. Het waterschap zal bij de jaarlijkse consultatie van het programma en bij de verkenning- en planvormingsfase van de projecten actief overleggen met betrokken partijen zoals gemeenten e.d. over meekoppelkansen.

Om de maatregelen in uitvoering te krijgen is het onderzoeksprogramma geïntensiveerd om tijdig zekerheid te kunnen bieden over de maatregelen die uitgevoerd moeten worden en inzicht te krijgen in de nog onbekende faalmechanismen (m.n. piping) van de waterkering en op basis daarvan ook de noodzaak en aard van de te nemen maatregelen beter in beeld te krijgen. Het waterschap neemt vanaf 2014 deel aan het onderzoek in de Project Overstijgende Verkenning 'piping' van het HWBP. Inmiddels is subsidie toegekend aan het waterschap voor een deel van het onderzoek.

Door het waterschap is besloten om vijf dijkverbeteringen met voorrang in uitvoering te nemen en voor te financieren. In 2015 is het dijkvak Emanuelpolder versterkt en in 2016 is de versterking van 3 dijkvakken op Schouwen-Duiveland voorzien. In 2017-2019 staan dijkverbeteringen in Zuid-Beveland (langs de Westerschelde en Oosterschelde) gepland. In 2015/2016 zal de voorbereiding van deze werkzaamheden starten.

Toetsing

In het kader van het Deltaprogramma zal er in 2017 een nieuwe toetsing van de waterkeringen plaatsvinden op basis van de nieuwe normering die gebaseerd is op overstromingsrisico's. Het Wettelijk Toets Instrumentarium (WTI) hiervoor is in ontwikkeling. Het waterschap levert inhoudelijke kennis in deze ontwikkeling en zal de toetsing in 2017 in eigen beheer uitvoeren. In 2016 zullen, net als in 2015, proeftoetsingen worden georganiseerd waar het waterschap aan zal deelnemen.

Waterberging Volkerak Zoommeer

Het waterschap heeft van de projectdirectie Ruimte voor de Rivier opdracht gekregen voor het uitvoeren van de maatregelen Waterberging Volkerak Zoommeer voor zover het het beheergebied van Scheldestromen betreft. De uitvoering van de maatregelen is in de periode 2014 t/m 2016 voorzien. In 2016 zullen onder andere de werkzaamheden aan het keermiddel Tholen die in het najaar van 2015 zijn gestart, worden afgerond.

Regionale waterkeringen

Voor de regionale waterkeringen heeft de normstelling door de provincie nog niet plaatsgevonden. De verwachting is dat de normstelling in 2020 zal worden afgerond. Het waterschap zal actief blijven deelnemen in het project om te komen tot de beoogde normstelling. Het waterschap zal een toekomstig voorstel van de provincie beoordelen.

Zorgplicht

Verder is in 2015 gestart met het actief invullen van de zorgplicht primaire waterkeringen (opstellen 0-fase en plan van aanpak). De zorgplicht zal in 2016 en ook in de jaren daarna fasegewijs worden geïmplementeerd.

Wat gaan we doen in 2016?

- Eigen plannen

Waterkeringbeheerplan, legger, keurzonering en vergunningenbeleid

In 2015/2016 zal ter uitwerking van het Bestuursprogramma en de Strategienota het waterkeringenbeheerplan, de legger, de keurzonering en het vergunningenbeleid voor het waterschap worden herzien en vastgesteld. De basis voor het beleid is daarmee bepaald.

Planbeschrijvingen HWBP-projecten

In 2015 is gestart met het opstellen van de planbeschrijvingen voor de uitvoering van de nieuw uit te voeren HWBP projecten in 2016 (drie projecten aan de Zuidkust van Schouwen-Duiveland). In 2016 zullen de projecten Zwakke Schakel West Zeeuws-Vlaanderen en de natuurcompensatie Nolle-Westduin grotendeels worden afgerond. Per 1-1-2016 is het Projectbureau Zwakke Schakels Zeeuws-Vlaanderen gesloten.

Projectorganisatie Waterveiligheid

In 2016 wordt verder invulling gegeven aan de in 2014 met Rijkswaterstaat afgesloten Samenwerkings Overeenkomst (SOK) voor de Projectorganisatie Waterveiligheid.

Evaluatie Businessplan Veerse Meer

Voor de beheertaak van het Veerse Meer heeft in 2015 een evaluatie van het businessplan plaatsgevonden. In 2016 wordt de uitvoering van het plan ter hand genomen.

Binnen- en buitendijkse fietsroutes

Het waterschap heeft initiatief genomen om een projectgroep te formeren met Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en het Routebureau Zeeland om buitendijkse fietsroutes op te nemen in het knooppuntennetwerk en waar mogelijk binnendijkse routes te plannen bij dijktrajecten waar de onderhoudsweg is afgesloten voor fietsers. In 2016 zal naar verwachting gestart worden met de uitvoering van het project waarbij het uiteindelijke doel is om te komen tot doorgaande fietsroutes langs de Ooster- en Westerschelde.

Onderzoeken

Voor het Veerse Meer en de Grevelingen (noordzijde Schouwen-Duiveland) wordt in 2016 een inventarisatie uitgevoerd naar cultuurhistorische elementen. Op Tholen en de overige Zeeuwse eilanden wordt onderzoek uitgevoerd naar kleidiktes op waterkeringen. Het lopende onderzoek van het waterschap naar piping wordt in 2016 voortgezet. Ook zal nader onderzoek plaatsvinden (o.a. stabiliteit) ter voorbereiding van HWBP-werken en de komst van de marienierskazerne in de gemeente Vlissingen.

- Plannen van derden
 - Bijdrage leveren aan de herziening van de Zeeuwse Nota Waterkeringen.
 - Deelname in het MIRT onderzoek veiligheidsstrategie Oosterschelde (IVO).
 - Inbreng in de uitwerking/uitvoering van het Deltaprogramma. Deze inbreng heeft met name betrekking op de veiligheidsopgave in de Zuidwestelijke Delta en het Deltaprogramma Kust. Ook de Deltabeslissing zand is hier van belang.
 - Inbreng wordt geleverd aan plannen van gemeenten die een relatie hebben met de waterkeringen (meer met dijken doen, koppelingsmogelijkheden dijkversterking en ruimtelijke kwaliteit).
 - Voorbereiding en uitvoering van maatregelen in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof.

- Samenwerking met de STOWA op onder andere het gebied van inspecties en beheersinstrumenten. Deelname in de Programcommissie Waterkeringen van de STOWA.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Waterkeringbeheerplan vaststellen	April 2016
Planbeschrijvingen HWBP projecten Schouwen vaststellen	Maart 2016
Aantal km opengestelde onderhoudswegen langs de Ooster- en Westerschelde (cumulatief) (SN)	231 km
Op te lossen knelpunten ten behoeve van de fietsinfrastructuur langs de Ooster- en Westerschelde (SN)	2

Wat gaan we doen in 2017-2019?

- Eigen plannen

Waterkeringenbeheerplan, legger, keurzonering en vergunningenbeleid

In 2017-2019 zal ter uitwerking van het Bestuursprogramma en de Strategienota het waterkeringenbeheerplan, de legger, de keurzonering en het vergunningenbeleid voor het waterschap actueel worden gehouden. De activiteiten zoals opgenomen in het waterkeringenbeheerplan voor de betreffende periode zullen ter hand worden genomen.

Planbeschrijvingen HWBP-projecten

In deze periode zullen de HWBP-projecten die in de meerjarenplanning zijn opgenomen worden voorbereid. De projecten zullen worden uitgevoerd door de Projectorganisatie Waterveiligheid.

Evaluatie Businessplan Veerse Meer

Voor de beheertaak van het Veerse Meer heeft in 2015 een evaluatie van het businessplan plaatsgevonden. In deze periode wordt de uitvoering van het plan verder ter hand genomen.

Binnen- en buitendijkse fietsroutes

Het waterschap heeft initiatief genomen om een projectgroep te formeren met Rijkswaterstaat, Provincie Zeeland en het Routebureau Zeeland om buitendijkse fietsroutes op te nemen in het knooppuntennetwerk en waar mogelijk binnendijkse routes te plannen bij dijktrajecten waar de onderhoudsweg is afgesloten voor fietsers. In 2016 zal naar verwachting gestart worden met de uitvoering van het project waarbij het uiteindelijke doel is om te komen tot doorgaande fietsroutes langs de Ooster- en Westerschelde. Naar verwachting zal de uitvoering doorlopen in 2017.

Onderzoeken

In 2017 wordt de inventarisatie naar cultuurhistorische elementen afgerond. Op Tholen en de overige Zeeuwse eilanden wordt onderzoek uitgevoerd naar kleidiktes op waterkeringen. Dit onderzoek zal in 2017 (en wellicht ook daarna) worden voortgezet. Ook zal nader onderzoek plaatsvinden (o.a. stabiliteit) ter voorbereiding van HWBP-werken.

- Plannen van derden
 - Voortzetting deelname in het MIRT onderzoek veiligheidsstrategie Oosterschelde (IVO).
 - Voortzetting inbreng in de uitwerking/uitvoering van het Deltaprogramma. Deze inbreng heeft met name betrekking op de veiligheidsopgave in de Zuidwestelijke Delta en het Deltaprogramma Kust. Ook de Deltabeslissing zand is hier van belang.
 - Inbreng wordt geleverd aan plannen van gemeenten die een relatie hebben met de waterkeringen (meer met dijken doen, koppelingsmogelijkheden dijkversterking en ruimtelijke kwaliteit).
 - Samenwerking met de STOWA op onder andere het gebied van inspecties en beheersinstrumenten. Deelname in de Programcommissie Waterkeringen van de STOWA.

2.1.2 Beheersinstrumenten waterkeringen

Het product richt zich op:

Het opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger, beheersregister, toetsing) teneinde de staat van de waterkeringen zichtbaar te maken.

Wat willen we bereiken in 2017-2019

Waterkeringbeheerplan, legger, keurzonering en vergunningenbeleid

In het waterkeringenbeheerplan is een aantal activiteiten opgenomen die in de periode 2017-2019 uitgevoerd zullen worden. De legger, beheersregister, keurzonering en het vergunningenbeleid zullen in deze periode actueel worden gehouden.

Wat gaan we doen in 2016?

In het kader van het Deltaprogramma zal er in 2017 een nieuwe toetsing van de waterkeringen plaatsvinden op basis van de nieuwe normering die gebaseerd is op overstromingsrisico's. Het Wettelijk Toets Instrumentarium (WTI) hiervoor is in ontwikkeling. Het waterschap levert inhoudelijke kennis in deze ontwikkeling en zal de toetsing in 2017 in eigen beheer uitvoeren. In 2016 zullen, net als in 2015, proeftoetsingen worden georganiseerd waar het waterschap aan zal deelnemen.

Het beheer wordt op rationele wijze uitgevoerd. Op basis van inspecties, schouwen en inventarisaties wordt de staat van de waterkeringen bepaald. Vervolgens worden de maatregelen bepaald die nodig zijn om de waterkering in goede staat te brengen of te houden. Eventueel worden prioriteiten gesteld (de belangrijkste werkzaamheden eerst). Afhankelijk van de analyse van de onderhoudsopgave wordt gekozen voor klein dan wel groot onderhoud. Uitgangspunt is een veilige waterkering. Tenslotte vindt de uitvoering, evaluatie en het verwerken van mutaties plaats.

Voor het rationele beheer wordt gebruik gemaakt van IRIS (zolang OEI nog in ontwikkeling is), waarin de actuele (beheer)-gegevens van de waterkeringen staan. Deze gegevens zijn toegankelijk binnen (en eventueel buiten) de organisatie. Het waterschap is bezig met de ontwikkeling van een nieuw beheerpakket. Hierbij vindt afstemming plaats met andere waterschappen (landelijke ontwikkeling). Het proces van digitale inspectie en vervolgens het nemen en vastleggen van maatregelen wordt verder geïmplementeerd.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Actuele legger, beheersregister en keurzonering	December 2016
o-fase zorgplicht vaststellen	Januari 2016
Plan van aanpak zorgplicht vaststellen	April 2016

Wat gaan we doen in 2017-2019?

De omslag van een projectorganisatie naar een beheerorganisatie (afronding van de grote versterkingswerken en naar optimalisatie van beheer en onderhoud). Dit valt samen met de introductie van de Zorgplicht. Het Rijk heeft sinds 2014 het toezicht op de primaire waterkeringen. In de praktijk wordt het toezicht uitgevoerd door de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Zij hanteren hierbij het door het Rijk opgestelde kader voor de Zorgplicht voor de primaire waterkeringen. Om te voldoen aan de eisen uit dit kader zal gewerkt worden aan verbetering van de beheersing van de processen door onder andere procesbeschrijvingen op te stellen en plannen te maken en uit te voeren voor verbetering van het rationeel beheer en onderhoud van de primaire waterkeringen. Deze worden fasegewijs geïmplementeerd.

In 2017 wordt gestart met de nieuwe toetsing van de primaire waterkeringen. Het einde van de toetsronde is voorzien in 2023.

2.1.3 Aanleg en onderhoud waterkeringen

Het product richt zich op:

Het aanleggen en het in stand houden van het waterkerend vermogen van de waterkeringen die in beheer zijn bij het waterschap.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het waterschap wil bereiken dat de primaire waterkeringen voldoen aan de daarvoor gestelde wettelijke normen. Voor de regionale waterkeringen wordt een instandhoudingsplicht aangehouden in afwachting van de nieuwe normering door de Provincie.

Wat gaan we doen in 2016?

Aanleg

De dijkvakken die niet voldoen aan de wettelijke norm zijn opgenomen in het HWBP. In de periode 2008-2015 zijn/worden dijkversterkingswerken uitgevoerd zodat afgekeurde dijkvakken weer aan de norm voldoen. Het betreft voor 2016 de natuurcompensatie Nolle-Westduin in Vlissingen en de kustversterking Cadzand-Bad. Het laatste project wordt gecombineerd met de aanleg van een zeejachthaven en een opwaardering van de ruimtelijke kwaliteit. In 2016 zullen daarnaast dijkverbeteringswerkzaamheden worden uitgevoerd aan delen van de Zuidkust van Schouwen-Duiveland.

De werkzaamheden (o.a. realisering keermiddel Tholen) in het kader van de Waterbergings Volkerak Zoommeer zullen naar verwachting in 2016 worden afgerond.

Onderhoud

Jaarlijks worden diverse geplande inspecties uitgevoerd aan de waterkeringen. Op basis van de inspectieresultaten wordt het (groot) onderhoud voor het komend jaar voorbereid en worden de voorgenomen onderhoudswerken uitgevoerd.

Over de resultaten (en eventueel te nemen maatregelen) van de door het waterschap uitgevoerde peilingen van de vooroever wordt separaat gerapporteerd. Op basis van deze rapportage worden in overleg met Rijkswaterstaat maatregelen voorbereid die vervolgens in opdracht van Rijkswaterstaat worden uitgevoerd.

Verwerven primaire waterkeringen

In 2016 zal op basis van de huidige eigendomssituatie van de primaire waterkeringen in beeld worden gebracht welke kansen er zijn om tot verwerving over te gaan. Dit wordt ook gekoppeld aan projecten aanleg en uitvoering onderhoudswerkzaamheden.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Percentage van de primaire waterkeringen conform de norm van 2010 (100% is 491 km) (SN)	93%
Te verwerven lengte aan primaire waterkering (SN)	5 km

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Jaarlijks wordt een interne meerjarenplanning gemaakt voor de uit te voeren dijkversterkingsprojecten, waarbij aansluiting wordt gezocht bij de planning van het HWBP en rekening wordt gehouden met de personele capaciteit.

In 2017-2019 staan dijkverbeteringen in Zuid-Beveland (langs de Westerschelde en Oosterschelde) gepland.

2.1.4 Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding

Het product richt zich op:

Het plan- en doelmatig bewaken van de waterkeringen in bedreigende situaties en het (doen of laten) treffen van maatregelen om de waterkerende functie te waarborgen alsmede het beperken van de gevolgen van calamiteiten.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Een adequate aanpak van calamiteiten waarbij er duidelijkheid is bij betrokkenen over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Jaarlijks zal een oefening worden gehouden om zowel organisatorische aspecten als de communicatie en bereikbaarheid te oefenen. Ook zullen de betreffende draaiboeken worden geactualiseerd.

In deze periode zal een vervolg worden gegeven aan het transitieproces dat in 2016 is gestart om te komen tot een professionele crisisorganisatie.

Wat gaan we doen in 2016?

De organisatie voor dijkbewaking wordt continu aangepast aan de veranderende personeelsformatie. Jaarlijks worden oefeningen gehouden om de kennis van de betrokken personen op peil te houden of te verbeteren.

Het actueel en op orde houden van de calamiteitenbestrijding is een continue actie. Door middel van draaiboeken, oefeningen en inzet bij daadwerkelijk optredende situaties (zoals schadevaringen) staat het waterschap gesteld voor calamiteiten.

In 2014 is een aanpak vastgesteld voor de transitie van calamiteitenorganisatie naar crisispartner. Hiermee wordt o.a. invulling gegeven aan het afgesloten convenant met de Veiligheidsregio en wordt tevens toegewerkt naar een professionele aanpak van calamiteiten binnen het waterschap voor de toekomst. In 2015 is hiervoor een transitieplan opgesteld. De implementatie van dit plan zal vanaf 2016 gaan plaatsvinden.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Opstellen incidenten- en crisisplan waterschap	Juli 2016
Omvorming van draaiboeken dijkbewaking en schadevaring naar deelplan Waterkeringen	September 2016
Oefening Waterkering	November 2016

Wat gaan we doen in 2017-2019?

De implementatie van de crisisorganisatie zal verder worden doorgevoerd.

Het incidenten- en crisisplan en het deelplan Waterkeringen zullen jaarlijks worden geactualiseerd.

Jaarlijks wordt geoefend om de organisatie te trainen en ervaringen te verwerken in de draaiboeken.

2.1.5 Wat gaat het kosten?

		x € 1.000				
	Beleidsproduct	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Lasten						
601/602	Planvorming waterkeringen	787	716	728	736	745
603	Beheersinstrumenten waterkeringen	808	814	831	840	850
604	Aanleg en onderhoud waterkeringen	14.368	13.000	11.844	11.844	11.965
605	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	315	132	134	134	135
Totaal lasten		16.278	14.662	13.537	13.554	13.695
Baten						
601/602	Planvorming waterkeringen	-0	-0	-0	-0	-0
603	Beheersinstrumenten waterkeringen	-0	-25	-25	-25	-25
604	Aanleg en onderhoud waterkeringen	-8.666	-1.956	-696	-696	-696
605	Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-8.666	-1.981	-721	-721	-721
Netto-kosten programma waterkeringen		7.612	12.681	12.816	12.833	12.974

In de raming van de begroting 2015 is de verbetering van twee dammen bij Zierikzee een bedrag van ruim € 1 mln. opgenomen. De hogere onderhoudskosten van € 510.000,- zijn gedekt uit de reserve groot onderhoud waterkeringen.

In de ramingen van de begroting 2016 zijn twee incidentele prestaties opgenomen. Dit betreffen de uitvoering van de oeverbescherming 't Killetje in het project Waterdunen voor € 500.000,- en het aanpassen van de fietsinfrastructuur met betrekking tot de binnen- en buitendijkse fietsroute voor € 660.000,-. Hiervoor worden eenmalige bijdragen ontvangen. Verder is in de onderhoudskosten een raming opgenomen voor het herstel van de nol Gorishoek op Tholen. Dekking van deze kosten vindt gedeeltelijk plaats door het beschikken over € 335.000,- uit de bestemmingsreserve groot onderhoud waterkeringen.

In de baten van 2015 zijn de in de tweede wijziging van de programmabegroting 2015 opgevoerde incidentele bijdragen tot een bedrag van € 4.765.000,- opgenomen. Verder zijn de opbrengsten van de bemoeienissen van het waterschap in de projecten van het projectbureau Zeeweringen met ingang van 2016 vervallen.

2.2 Programma watersystemen

Strategisch doel:

**Schoon en voldoende (niet te veel en niet te weinig)
oppervlaktewater**

Programma:

WATERSYSTEMEN

Beleidsproducten:

- 2.2.1 Planvorming watersystemen
 - Eigen plannen watersystemen
 - Plannen van derden watersystemen
- 2.2.2 Beheersinstrumenten watersystemen
- 2.2.3 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen
- 2.2.4 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems
- 2.2.5 Beheer hoeveelheid water
- 2.2.6 Calamiteitenbestrijding watersystemen
- 2.2.7 Monitoring watersystemen
- 2.2.8 Stimulering en subsidies lozingen

2.2.1 Planvorming watersystemen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (watersysteembeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Duidelijkheid geven over de doelstellingen van het waterschap, de wijze waarop en het moment wanneer deze zullen worden gerealiseerd en de gevolgen daarvan inclusief de financiële consequenties. De belangen van de taken van het waterschap (jegens derden) veiligstellen.

Het ontwikkelen van beleid, het voorbereiden van projecten en het adviseren van derden ter verkrijging van duurzame watersystemen en een duurzame doelmatig functionerende waterketen. Hieraan wordt inhoud gegeven door uitvoering te geven aan het waterbeheerplan 2016-2021 en het beleid, zoals dat in onderliggende beleidsnota's is en wordt uitgewerkt.

Belangrijke doelen hierbij zijn het integraal op orde hebben van alle watersystemen in 2027.

Hierbij gaat het om het peilbeheer onder extreme omstandigheden, daarbij rekening houdend met de klimaatontwikkeling (WB21), het peilbeheer onder normale omstandigheden (GGOR) en de watersysteemkwaliteit (KRW). Dit alles wordt per gebied uitgewerkt in een watergebiedsplan en aansluitend een peilbesluit. Het beheergebied is daarbij opgedeeld in 15 gebieden. Uitgangspunten hierbij zijn een doelmatige taakuitoefening in samenwerking met en onder optimaal draagvlak van alle belanghebbenden.

Het realiseren van de gestelde doelen in het stedelijk waterbeheer en het landelijke Bestuursakkoord Water is onmogelijk zonder intensieve samenwerking met gemeenten en provincie. Dit is voor het waterschap reden om in die samenwerking te investeren. Wat het stedelijk waterbeheer betreft willen we hiermee de inrichting van het watersysteem in bebouwd gebied wateroverlastbestendig maken (WB21) en de waterkwaliteit op orde brengen (KRW).

Wat gaan we doen in 2016?

Eigen plannen watersystemen

- In 2016 wordt in opvolging van het in 2015 vastgestelde waterbeheerplan de Beleidsnota Watersystemen opgesteld. De nota wordt na het doorlopen van de inspraak door de algemene vergadering vastgesteld.
- In de Strategienota 2015-2019 is voor 2016 de vaststelling van één watergebiedsplan gepland. In 2016 wordt gewerkt aan de laatste 6 gebieden, te weten Campen, West Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren, Othene, Schouwen en Duiveland.
- In 2016 wordt vanuit de planvorming uitvoering gegeven aan maatregelen zoals beschreven in vastgestelde watergebiedsplannen overeenkomstig de planning van de investeringen.
- Samen met de provincie Zeeland wordt in 2016 gestart met onderzoek naar de haalbaarheid van de huidige KRW-doelen. Waar deze doelen niet haalbaar en betaalbaar zijn moeten deze bij de vaststelling van de waterplan voor de periode 2022-2027 worden aangepast.
- In 2016 wordt samen met de provincie Zeeland een visie opgesteld over hoe we in de toekomst het waterbeheer verder zouden kunnen optimaliseren. Hierbij wordt ook de toenemende vraag naar zoetwater meegenomen.

- In samenwerking met de gemeente Goes wordt in 2016 een start gemaakt met onderzoek naar de effecten van lozingen vanuit de afvalwaterketen op het watersysteem (waterkwaliteitsspoor).
- Nadat sinds 2004 geleidelijk in alle gemeenten stedelijke waterplannen zijn vastgesteld en goeddeels uitgevoerd speelde in meerdere gemeenten de vraag wat voor structuur gegeven moet worden aan het vervolg op de eerste generatie stedelijke waterplannen. In het kader van het project 'toekomstbestendige waterhuishouding in de openbare ruimte', dat in SAZ+ -verband tezamen met een aantal gemeenten is uitgevoerd, is daarop een werkwijzer ontwikkeld (ook wel redeneertrant genoemd) om te bepalen hoe met water in stedelijk gebied moet worden omgegaan. Bij deze Stedelijke Wateropgave (SWO) is het aspect 'klimaatbestendigheid' (of toekomstbestendigheid) een belangrijk item en hiervoor is het nodig dat meer samenhang wordt gezocht tussen de afvalwaterketen, het watersysteem en de ruimtelijke ordening. Toepassing van deze redeneertrant zal vanaf 2016 in SAZ+ verband worden opgepakt. Hierbij zal tevens een link worden gelegd met het programma 'Klimaatadaptatie in Zeeland' dat in het kader van het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie wordt geïmplementeerd. Onderwijl worden projecten, voor zover strokend met het beleid van het 'verlopen' stedelijk waterplan en met het huidige beleid van gemeente en waterschap, in diverse kernen in Zeeland uitgevoerd.
- Deelname aan het EU-subsidieproject 'Essenveld' te Middelburg waar in het kader van het programma 'Klimaatadaptatie in Zeeland' door de gemeente Middelburg een pilot 'klimaattest' wordt uitgevoerd.
- Evenals in 2015 wordt er in 2016 bijgedragen aan innovatief onderzoek naar een verbeterde zoetwater beschikbaarheid.

Plannen van derden watersystemen

- De inzet van het waterschap in de Zuid-Westelijke Delta en de zoetwateraanvoer wordt voortgezet.
- Via het watertoetsproces en de juridisch planologische analyses van ruimtelijke plannen worden de waterschapsbelangen geborgd. Daarnaast vindt in het werkveld ruimtelijke ordening proactieve advisering plaats richting derden om zo de waterschapsbelangen optimaal te kunnen dienen.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Vaststelling beleidsnota watersysteem (SN)	Dec. 2016
Aantal gebieden waarvoor Planvorming Water Opgave (PWO) is afgerond (15 in totaal) (SN)	10
Percentage van de adviezen in de watertoetsen die door gemeenten worden overgenomen (SN)	85%
% uitgevoerde maatregelen om het beheergebied voor waterkwaliteit volledig op orde te brengen (SN)	52%
% uitgevoerde maatregelen om het beheergebied voor het peilbeheer (GGOR) volledig op orde te brengen (SN)	52%
% uitgevoerde maatregelen om het beheergebied voor wateroverlast (WB21) volledig op orde te brengen (SN)	52%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

In de periode 2017-2019 worden de laatste watergebiedsplannen afgerond.

Tezamen met gemeenten worden ook in stedelijk gebied die projecten uitgevoerd die een bijdrage leveren aan het bereiken van de WB21- en KRW-doelen. Hierbij wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de maatregelen die nodig zijn in het kader van het programma 'Klimaatadaptatie in Zeeland'

Het doelenonderzoek en waterkwaliteitsspoor onderzoek lopen door na 2016.

2.2.2 Beheersinstrumenten watersystemen

Het product richt zich op:

Het voorbereiden, op- en vaststellen alsmede onderhouden van instrumenten (peilbesluiten, waterakkoorden, leggers en beheerregisters waterlopen en kunstwerken) die het beheer van watersystemen ondersteunen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Actualisatie van de peilbesluiten als onderdeel van en vervolg op het PWO proces.

Actualisatie van de legger.

Op orde brengen van het beheerregister (kernregistratie infrastructuur oppervlaktewater, KIO)).

Wat gaan we doen in 2016?

Na vaststelling van een watergebiedsplan wordt een peilbesluit opgesteld en overeenkomstig de daarvoor geldende procedure vastgesteld. In 2016 is geen vaststelling van een peilbesluit voorzien.

Er wordt binnen het programma PWO gewerkt aan de peilbesluiten voor de laatste 6 gebieden, te weten Campen, West Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren, Othene, Schouwen en Duiveland.

Actualisatie van de legger vindt plaats op grond van KIO-data en resultaten uit de afgeronde PWO-projecten.

Het beheerregister wordt in 2016 volledig KIO-proof gemaakt. Daarna volgt regulier beheer en bijhouden van de informatie.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Deel van het beheergebied met een actueel peilbesluit (SN)	60%
Actualisatie van de legger, goedkeuring door AV (SN)	4 ^{de} kwartaal

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Voor 2017-2019 wordt in 6 PWO-gebieden de vaststelling van peilbesluiten voorzien. Daarnaast is de eerste herziening van een actueel peilbesluit voorzien (Paal). Hiermee komt het totaal dan op 100%. Waar nodig worden als gevolg van plannen van derden partiële peilbesluiten genomen.

De legger wordt periodiek geactualiseerd op basis van de gegevens die beschikbaar komen tijdens planvormingsprocessen in het kader van de PWO.

2.2.3 Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen

Het product richt zich op:

Aanleg, verwerving en onderhoud van waterlopen en kunstwerken voor de passieve waterbeheersing inclusief alle kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater en voorzieningen verwante belangen die daarin worden getroffen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van een goed functionerend watersysteem dat is afgestemd op de gebruiksfuncties van het gebied en de daarbij gewenste waterkwaliteit. Een niet door bagger- en saneringsspecie in zijn functioneren belemmerd watersysteem en het voorkomen van milieurisico's. Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen voor de waterhoeveelheid en -kwaliteit, zoals die zijn vastgelegd in het daarvoor beschikbare instrumentarium (peilbesluit, waterakkoord) of zoals anders als beleidsdoelstelling gedefinieerd. Het voorkomen en beperken van onveiligheid en schade die wordt veroorzaakt door afwijkingen in de hoeveelheid water alsmede van de achteruitgang van de fysisch-chemische en/of ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. Het meten van waterstanden en debieten, alsmede de fysisch-chemische en biologisch toestand van het oppervlaktewater onderzoek en het toetsen daarvan aan de normen.

Ook het behouden of herstellen van oude duikers en sluizen (cultuurhistorie) zal aandacht krijgen in het kader van goed rentmeesterschap.

De doelstelling van dit programma is het voorkomen van wateroverlast in natte jaargetijden, het zoveel mogelijk voorkomen van watertekorten in droge jaargetijden en het verbeteren van de waterkwaliteit door het peil, het onderhoud van de waterloop en de waterkwaliteitsmaatregelen op elkaar en op de functie van het gebied af te stemmen.

De gewenste situatie is vastgelegd het waterbeheerplan 2016-2021, verdere uitwerking zal plaatsvinden in de Beleidsnota watersystemen, gebiedsgerichte plannen en peilbesluiten. Daarnaast worden bij dit taakveld integrale plannen gerealiseerd, waarmee functies en streefbeelden worden ingevuld en ecologische verbindingzones worden aangelegd en verdrogingsbestrijding wordt gerealiseerd.

Hierbij spelen zowel kwantitatieve als kwalitatieve aspecten een rol. Het te bereiken effect is uit te drukken in voldoende water op alle plaatsen in ons beheergebied, zodat de veiligheid gewaarborgd is. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de effectiviteit van de maatregelen.

Wat gaan we doen in 2016?

Uitvoeren van relatief kleinschalige aanpassingen, vernieuwingen aan waterlopen wat bijvoorbeeld niet meegenomen wordt als maatregel volgend uit een gebiedsgerichte aanpak alsook het herprofilen van waterlopen. Verder worden de taluds/oevers jaarlijks (in het najaar) gemaaid om de afvoer van het water te waarborgen. In 2016 worden met de gemeenten boven de Westerschelde hernieuwde BOB-overeenkomsten afgesloten. In alle gebieden zal voor een goede uitvoering van het onderhoudswerk aan de waterlopen beplanting worden verwijderd die in of over de waterloop hangt.

Het waterschap draagt bij in de sanering van dammen en het vernieuwen van duikers waar deze een knelpunt vormen in de aan- en afvoer of in het onderhoud. Bij aanwezigheid van asbesthoudend materiaal kunnen de saneringskosten fors hoger uitpakken.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Percentage van 8417 km waterloop in het landelijk gebied dat is gemaaid (SN)	99%
Verruiming KRW waterlichamen door aanleg van flauwe oevers (SN)	13 km
Aantal KRW-waterlichamen dat volledig is ingericht (SN)	8
Aantal vangsten van muskusratten per kilometer waterloop (SN)	≤ 0,20

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Uitvoering geven aan de onderhoudscyclus en, afhankelijk van de beschikbaarheid van financiële middelen, de achterstand verminderen in slechte oevers. Verder zal komende jaren gekeken worden naar vraag gestuurd onderhoud in plaats van het huidige cyclisch onderhoud. Kosten/baten afwegingen hebben hier een belangrijke plaats in.

Het onderhoud in stedelijk gebied vindt plaats volgens met gemeenten gemaakte afspraken.

2.2.3 Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems

Het product richt zich op:

Verwijderen van bagger- en saneringsspecie uit watersystemen en indien noodzakelijk dit milieu hygiënisch passend verwerken.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Een niet door bagger- en saneringsspecie in zijn functioneren belemmerd watersysteem en het voorkomen van milieurisico's. Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen voor de waterhoeveelheid en -kwaliteit, zoals die zijn vastgelegd in het daarvoor beschikbare instrumentarium (peilbesluit, waterakkoord) of zoals anders als beleidsdoelstelling gedefinieerd.

Wat gaan we doen in 2016?

De waterbodems van de primaire-, secundaire- en tertiaire waterlopen worden in een cyclus van 8 jaar gebaggerd. Ook in 2016 zal uitvoering worden gegeven aan deze baggercyclus. Net als voorgaande jaren worden ook de duikers in de baggergebieden gereinigd, aansluitend op het baggerwerk. Het baggeren, grondverzet en het beheer van de depots dient te voldoen aan het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer (Kwalibo).

Op de gronddepots vindt voornamelijk opslag van bermgrond plaats. De bermgrond wordt bewerkt en daarna weer toegepast in de bermen. De grond mag conform de vergunning maximaal 3 jaar in depot liggen. In 2016 ontstaat een risico bij het gronddepot Walcheren (Ritthem) en Hulst. Afgelopen jaren werd meer grond aangevoerd dan opnieuw toegepast in een werk. Bij de RUD is voor een viertal partijen een verlenging van de opslagduur aangevraagd. Gezocht wordt naar lokale afzetmogelijkheden om de afzetkosten te beperken.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Percentage van 1206 km waterloop in het landelijk gebied waarvan de bagger-specie is verwijderd en verspreid (SN)	80%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Uitvoering geven aan de baggercyclus en de achterstand in baggeren wegwerken conform een nog nader op te stellen meerjarig uitvoeringsprogramma. Net als bij het overige onderhoud aan het watersysteem zal komende jaren ook voor het baggeronderhoud gekeken worden naar vraag gestuurd onderhoud in plaats van het huidige cyclisch onderhoud. Kosten/baten afwegingen hebben hier een belangrijke plaats in.

Het achterstallig baggeronderhoud in het stedelijk gebied van Zeeuws-Vlaanderen wordt overeenkomstig de daartoe opgestelde baggerplannen samen met de gemeenten weggewerkt.

2.2.5 Beheer hoeveelheid water

Het product richt zich op:

Het door middel van regulerende kunstwerken invloed uitoefenen op de hoeveelheid water, het oppervlaktewaterpeil en de waterkwaliteit in het watersysteem.

Wat willen we bereiken in 2017-2019?

Het leveren van een bijdrage aan het bereiken van een goed functionerend watersysteem dat is afgestemd op de gebruiksfuncties van het gebied en de daarbij gewenste waterkwaliteit. Verder het voorkomen van wateroverlast in natte jaargetijden, het zoveel mogelijk voorkomen van watertekorten in droge jaargetijden en het verbeteren van de waterkwaliteit door het peil op de functie van het gebied af te stemmen conform de in peilbesluiten vastgestelde streefpeilen.

Wat gaan we doen in 2016?

Ter verbetering van het operationeel peilbeheer wordt een uniform telemetriesysteem (CAW) gebruikt. De bestaande automatische stuwen en gemalen zijn de afgelopen jaren toegevoegd aan dit systeem. In 2016 en verdere jaren zal uitvoering worden gegeven aan het beheer en onderhoud van stuwen en gemalen en het optimaliseren van het operationeel peilbeheer conform het automatiseringsbeleid stuwen en gemalen.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Aantal aan te leggen vispassages (SN)	0
Percentage van totale opgave (60% van KRW-waterlichamen) in het beheergebied dat bereikbaar is voor vis (SN)	54,7%
Aantal afwijkingen van de brandbreedte in het beheergebied (door technisch falen) (SN)	≤5

Wat gaan we doen in 2017-2019?

De ontwikkelingen volgen voor het eventueel invoeren van een beslissend ondersteunend systeem (BOS) om het peilbeheer meer automatisch te laten verlopen. Het optimaliseren van het operationeel peilbeheer conform het automatiseringsbeleid (stuwen en gemalen). Uitvoering geven aan het beheer en onderhoud van stuwen en gemalen.

2.2.6 Calamiteitenbestrijding watersystemen

Het product richt zich op:

Bestrijding van afwijkingen van de gewenste hoeveelheid water dan wel de kwaliteit of ecologische toestand daarvan voor zover dat niet onder de normale bedrijfsvoering valt.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Een adequate aanpak van calamiteiten waarbij er duidelijkheid is bij betrokkenen over taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

Wat gaan we doen in 2016?

Herinrichten van de calamiteitenorganisatie naar een crisisorganisatie op basis van het in 2015 opgestelde transitieplan 'Van Calamiteitenbestrijder naar Crisispartner'.

Het actualiseren van de deelplannen oppervlaktewaterkwantiteit en -waterkwaliteit.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Deelnemen van een jaarlijkse 'oefenweek' voor alle functionarissen van de crisisteams volgens het meerjarenprogramma OTO (Opleiden Trainen-Oefenen).

2.2.7 Monitoring watersystemen

Het product richt zich op:

Het verzamelen, bewerken, verwerken, toetsen, analyseren en rapporteren van meetgegevens voor zowel het waterkwantiteits- als het waterkwaliteitsbeheer (met uitzondering van gegevens over de waterbodems).

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Een doelmatige invulling van de monitoring waterbeheer, die aansluit bij een organisatie brede aanpak van monitoring. Het gaat om het vastleggen van integraal beleid voor de betrokken afdelingen. De monitoringsinspanning wordt daarbij per onderdeel afgestemd op de doelen die ermee worden nagestreefd.

Hierbij wordt ook invulling gegeven aan het beheer en de kwaliteitsborging van alle verzamelde gegevens en de wijze waarop de resultaten worden gepresenteerd.

Wat gaan we doen in 2016?

In 2015 is begonnen met een project om de monitoring van de watersystemen integraal in beeld te brengen en waar mogelijk te optimaliseren. Dit project wordt in 2016 afgerond.

Voor de monitoring waterkwantiteit wordt er uitvoering gegeven aan het in 2015 opgestelde programma uitvoeringsplan optimalisatie monitoring waterkwantiteit.

Uitvoeren monitoringsprogramma's 2016 voor waterkwantiteit en waterkwaliteit.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

- Uitvoering geven aan de monitoringsprogramma's conform de vastgestelde uitgangspunten.
- Uitvoering geven aan het programma uitvoeringsplan optimalisatie monitoring waterkwantiteit.

2.2.8 Stimulering en subsidies lozingen

Het product richt zich op:

Aanvullende, niet direct bij andere beleidsproducten onder te brengen vormen van stimuleren en subsidiëren door waterschappen. Hieronder vallen de stimulering in de afvalwaterketen (toetsing rioleringsplannen), het beschikken op aanvragen voor het verlenen van financiële bijdragen (subsidies lozingen) en de stimulering voor de waterkwaliteit (stimuleren aanpak van diffuse emissies van derden).

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Een optimale afstemming van de waterketentaken van gemeenten en waterschap. Hiervoor is in 2014 de Nota Riolerings vastgesteld. In deze nota is het beleid uit de Strategienota Afvalwaterketen ten aanzien van de gemeentelijke rioleringsstaak nader uitgewerkt.

Het reguleren van emissies naar oppervlaktewater, zodanig dat deze het bereiken van de landelijke KRW-doelstellingen niet in gevaar brengen. Hiervoor is in 2014 een geactualiseerde en aangevulde nota Beleidsregels emissie vastgesteld. Deze nota is een uitwerking van een aantal relevante activiteiten uit de Beleidsnota Emissie ten behoeve van de toetsing van afvalwateraspecten bij nieuwe of uitbreidende activiteiten.

Daarnaast spelen een adequaat niveau van vergunningverlening en handhaving van de Waterwet, het optimaliseren van de afvalwaterketen en stimulering van derden hierbij een belangrijke rol.

Wat gaan we doen in 2016?

Het beoordelen van en adviseren over gemeentelijke rioleringsplannen, waarbij we de mate waarin onze uitgebrachte adviezen worden opgevolgd, evalueren. Op basis van (o.a.) de Nota Riolerings wordt in SAZ-verband een gezamenlijk beleidskader voor de (afval)waterketen ontwikkeld. In het kader van de Nota Riolerings worden in 2016 een aantal acties uitgevoerd, waaronder het toetsen van de bestaande overnamepunten aan de nieuwe richtlijn 'Overnamepunten', onderzoek naar de noodzaak en mogelijkheden voor aanpassing van de bestaande 'inprikkers' in het transportsysteem van het waterschap en het maken van capaciteitsafspraken met gemeenten voor de korte en lange termijn.

Voor de sanering van ongewenste puntlozingen op oppervlaktewater, voor de aanleg van IBA's en voor het afkoppelen van verhard oppervlak van de riolerings worden geen subsidies verleend.

Met name via de samenwerkingsverbanden Zuiver Zeeuws Water en Mineralen Middel en Meester worden emissiebeperkende maatregelen gepromoot en wordt onderzoek gedaan naar methoden om emissies naar oppervlaktewater te verminderen. In 2016 zijn - al dan niet in samenwerking met andere organisaties - onder andere de volgende activiteiten/ onderzoeken voorzien:

- Communicatie aanpassingen Activiteitenbesluit n.a.v. 2^e Nota duurzame gewasbescherming
- Uitvoering Deltaplan Agrarisch Waterbeheer
- Stimulering implementatie GLB/POP maatregelen
- Sanering lozing restvloeistoffen
- Terugdringen emissies veehouderij
- Uitvoering project Schoon Water Zeeland

Bovenstaande activiteiten en onderzoeken passen binnen de acties die aan de waterschappen zijn/worden geadresseerd in het kader van de landelijke 2^e Nota Duurzame Gewasbescherming, GLB/POP en het 5^e Nationaal Actie Programma Nitraat/Mestbeleid.

Dit landelijke beleid wordt periodiek op nationaal niveau geëvalueerd. Hiervoor worden door de waterbeheerders aan te leveren waterkwaliteitsgegevens gebruikt. Deze worden geaggregeerd vanuit het landelijk Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw resp. het landelijk Meetnet Nutriënten Landbouw-Specifieke Oppervlaktewateren (MNLISO). Binnen deze evaluaties zal (vanaf 2016) ook het effect van het regionale emissiebeleid worden geëvalueerd.

In 2016 zal de nota Beleidsregels emissie actueel worden gehouden.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Uitgebrachte adviezen inzake rioleringsplannen opgevolgd	90%
Beoordeling van rioleringsplannen binnen 6 weken	90%
Toetsen bestaande overnamepunten aan de nieuwe richtlijn Overnamepunten	100%
Aantal gemeenten waarmee voor de korte termijn capaciteitsafspraken zijn gemaakt	13
Actuele beleidsregels voor emissierelevante (landbouw)activiteiten	4 ^e kwartaal

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Door middel van beoordeling van en advisering over gemeentelijke rioleringsplannen ervoor zorgen dat:

- lozingen vanuit het gemeentelijk rioleringsstelsel het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in de weg staan;
- het door middel van het gemeentelijk rioleringsstelsel ingezamelde rioolwater, de doelmatige werking van ons zuiveringssysteem niet belemmert.

Het rendement van de uitgevoerde maatregelen wordt op basis van de resultaten uit het Meetnet Nutriënten Landbouw-Specifieke Oppervlaktewateren (MNLISO) en het Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen land- en tuinbouw geëvalueerd en zo nodig wordt het beleid bijgesteld.

2.2.9 Wat gaat het kosten?

		x € 1.000				
	Beleidsproduct	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Lasten						
601/602	Planvorming watersystemen	3.114	3.172	3.326	3.322	3.304
606	Beheersinstrumenten watersystemen	1.282	1.059	1.108	1.082	999
607	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	13.470	13.411	13.839	14.148	14.511
608	Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	3.645	3.653	3.869	4.028	4.146
609	Beheer hoeveelheid water	8.425	8.348	8.753	9.052	9.344
610	Calamiteitenbestrijding watersystemen	120	152	154	156	157
611	Monitoring watersystemen	1.324	1.325	1.345	1.362	1.379
627	Stimulering en subsidies lozingen	534	503	510	516	523
Totaal lasten		31.914	31.623	32.904	33.666	34.363
Baten						
601/602	Planvorming watersystemen	-0	-60	-60	-60	-60
606	Beheersinstrumenten watersystemen	-0	-0	-0	-0	-0
607	Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	-1	-1	-1	-1	-1
608	Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	-45	-123	-123	-123	-123
609	Beheer hoeveelheid water	-0	-0	-0	-0	-0
610	Calamiteitenbestrijding watersystemen	-0	-0	-0	-0	-0
611	Monitoring watersystemen	-0	-0	-0	-0	-0
627	Stimulering en subsidies lozingen	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-46	-184	-184	-184	-184
Netto-kosten programma watersystemen		31.868	31.439	32.720	33.482	34.179

De netto-kosten van dit programma dalen met € 0,4 mln. De lagere lasten zijn hoofdzakelijk een gevolg van lagere kapitaal- en personeelslasten. De hogere baten hebben betrekking op hogere bijdragen van de gemeenten in het kader van het beheer en onderhoud in de bebouwd gebieden.

2.3 Programma afvalwaterketen

Strategisch doel:

**Schoon en voldoende (niet te veel en niet te weinig)
oppervlaktewater**

Programma:

AFVALWATERKETEN

Beleidsproducten:

- 2.3.1 Planvorming afvalwaterketen:
 - Eigen plannen afvalwaterketen
 - Plannen van derden afvalwaterketen
- 2.3.2 Getransporteerd afvalwater
- 2.3.3 Gezuiverd afvalwater
- 2.3.4 Verwerkt slib

2.3.1 Planvorming afvalwaterketen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (zuiveringsbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Duidelijkheid geven over de doelstellingen van het waterschap, de wijze waarop en het moment wanneer deze zullen worden gerealiseerd en de gevolgen daarvan inclusief de financiële consequenties. De belangen van de taken van het waterschap (jegens derden) veiligstellen.

Eigen plannen

- Het beleid voor de afvalwaterketen is in detail vastgelegd in de Strategienota Afvalwaterketen 2012 - 2021. De inmiddels toegenomen druk op de beschikbare financiële middelen noodzaken tot bijstelling van de beleidsnota en bijbehorend uitvoeringsprogramma. Om die reden wordt begin 2016 een geactualiseerde Beleidsnota Afvalwaterketen opgesteld. Hierin wordt de in het Waterbeheerplan vastgelegde strategie voor de afvalwaterketen uitgewerkt in een samenhangend pakket maatregelen en activiteiten. De nieuwe Beleidsnota Afvalwater wordt in de eerste helft van 2016 door de algemene vergadering vastgesteld.
- Een klimaatbestendige en doelmatig functionerende afvalwaterketen
Het waterschap en de gemeenten in het beheergebied hebben met de in 2010 vastgestelde integrale visie op de afvalwaterketen de koers uitgezet naar een klimaatbestendige en doelmatig functionerende afvalwaterketen. De gezamenlijke visie vormt een stevig fundament voor het realiseren van de doelen uit het landelijke Bestuursakkoord Water. De komende jaren zetten gemeenten en waterschap in op het concretiseren van de visie in strategisch en operationeel beleid en realisatie van de daarin te stellen doelen.
- Intensieve samenwerking met gemeenten voor een doelmatige taakuitoefening in het watersysteembeheer en in de afvalwaterketen
De in maart 2013 ondertekende Samenwerkingsovereenkomst Afvalwaterketen Zeeland (SAZ+) vormt daarbij de basis om op structurele wijze aan de samenwerking vorm en inhoud te geven. In de overeenkomst zijn de onderlinge verantwoordelijkheden t.a.v. besluitvorming en financiële inbreng alsmede de organisatie en de werking van de SAZ+ vastgelegd, waardoor de samenwerking niet langer vrijblijvend is. Het Bestuurlijk Overleg Samenwerking Afvalwaterketen Zeeland (BOSAZ) is daarbij het platform voor afstemming op bestuurlijk niveau. In de samenwerkingsovereenkomst zijn de volgende doelen voor de SAZ+ vastgesteld:
 - door samen te werken willen gemeenten en waterschap de afvalwaterketen beheren conform het gestelde in het in april 2011 afgesloten Bestuursakkoord Water als ware sprake van één systeem en één organisatie;
 - gezamenlijk de beleidsmatige uitgangspunten voor de afvalwaterketen vaststellen;
 - de samenwerking moet leiden tot kostenbesparingen in de afvalwaterketen, tot het vergroten van de kwaliteit en efficiëntie van de uitvoering van de beheertaken en het innovatievermogen en tot vermindering van de personele kwetsbaarheid.
 Hiermee wil Zeeland in 2020 een bijdrage leveren van € 12,4 mln aan de landelijk te bereiken € 380 mln minder - meer. De kostenontwikkeling wordt periodiek tezamen met de gemeenten gemonitord.

Door het feit dat Evides op 2 april 2015 officieel tot de SAZ+ is toegetreden, is er voor dit samenwerkingsverband een ruimer werkveld ontstaan (incl. drinkwater) en zijn de mogelijkheden om aan de doelstellingen van de SAZ invulling te geven, in potentie toegenomen. Sinds de toetreding van Evides is de naam van de SAZ veranderd in SAZ+ (Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland).

Naast de gezamenlijke activiteiten die binnen de SAZ+ plaatsvinden, onderhoudt het waterschap via een netwerk van contactpersonen op gestructureerde wijze contact met gemeenten voor de afstemming van gemeentelijke- en waterschapstaken.

Plannen van derden

Door tijdige beoordeling, afstemming en reactie wordt het waterschapsbelang ingebracht in plannen van derden.

Wat gaan we doen in 2016?

- **Uitwerking Strategienota Afvalwaterketen/ Beleidsnota Afvalwaterketen**
In 2012 is de Strategienota Afvalwaterketen 2012 - 2021 vastgesteld. In deze nota is de visie op en de strategie voor de afvalwaterketen vastgelegd. In het Operatoneel plan Afvalwaterketen, dat in de nota is ingebed, is de strategie herleid tot concrete maatregelen. Bij het formuleren van de strategie is aansluiting gezocht bij de in de samenwerking met de Zeeuwse gemeenten opgestelde gezamenlijke visie op de afvalwaterketen én het landelijke Bestuursakkoord Water. Geanticipeerd wordt op ontwikkelingen en opgaven die op de afvalwaterketen van invloed zijn, zoals klimaatverandering, energie-efficiency, duurzaamheid (grondstoffen uit afvalwater) en verwijdering van nieuwe prioritaire stoffen uit afvalwater. Tegelijkertijd wordt middels het Bestuursakkoord Water een zwaar accent gelegd op het terugdringen van de kosten (minder meer) door verdere optimalisatie, professionalisering en samenwerking. Die samenwerking moet tevens leiden tot meer kwaliteit en minder kwetsbaarheid bij de partners die in de (afval)waterketen actief zijn. Om de opgaven voor de afvalwaterketen te kunnen realiseren zet het waterschap de komende jaren in op een strategie met als speerpunten:
 - Verder professionaliseren van de bedrijfsvoering in het zuiveringsbeheer;
 - Het veilig stellen van de functionaliteit van de infrastructuur voor transport en zuivering van het afvalwater;
 - Verdere intensivering van de samenwerking met de Zeeuwse gemeenten en Evides;
 - Verduurzaming van het zuiveringsbeheer;
 - Uitvoering van het waterkwaliteitsspoor.

Wat gaan we daarvoor in 2016 concreet doen:

- Ontwikkeling van een decompositietool afronden (t.b.v. prognoses afvalwateraanbod);
- Uitvoeren project 'ontwikkelen beleidsregels hydraulische capaciteit';
- Tezamen met de gemeente Goes een pilot 'waterkwaliteitsspoor' uitvoeren.
- **SAZ+**
De uitvoering van de volgende 4 programmalijnen moet er voor zorgen dat in Zeeland aan de doelstellingen van het Bestuursakkoord Water wordt voldaan:
 - programmalijn 1: van vervangen naar verbeteren
Belangrijk onderdeel van deze programmalijn is het onderzoeken wat nodig is om alle stedelijke gebieden in Zeeland voor wat de waterhuishouding betreft klimaatbestendig te maken. Hiervoor is door de SAZ+ een werkwijze ontwikkeld (ook wel redeneertrant genoemd), die als uitgangspunt wordt gehanteerd bij het maken van een stappenplan. Resultaat van dat uitvoeren van het stappenplan is een pakket maatregelen per gemeente met een ruwe schatting van de ermee gemoeide investeringen.

Bij de uitvoering van programmalijn 1 wordt een direct verband gelegd met de stedelijke wateropgave (SWO) en de klimaatstresstest die in het kader van het Deltabesluit Ruimtelijke Adaptatie moet worden uitgevoerd.

- **programmalijn 2: aanpak rioolvreemd water**
Door het waterschap zijn al diverse onderzoeken verricht naar de omvang van rioolvreemd water. In het kader van de SAZ+ wordt voor dit onderwerp een aanpak ontwikkeld waarbij de te maken onderzoekskosten voor het bepalen van de bronnen van het rioolvreemde water in verhouding staan tot de baten die het opheffen van het rioolvreemde water opleveren. Resultaat is een pakket maatregelen voor de aanpak van rioolvreemd water. De uitvoering hiervan is voorzien in de periode 2018 - 2020.
- **programmalijn 3: duurzaam zuiveren**
In het kader van deze programmalijn wordt een voorstel voor beleid op gebied van 'duurzaam zuiveren' uitgewerkt. Dit voorstel heeft vooral betrekking op het door het waterschap te voeren beleid op het gebied van zuiveren van afvalwater en het behandelen van slib. Hoeveel energie en hoeveel grondstoffen zullen er worden teruggewonnen is de vraag die moet worden beantwoord.
- **programmalijn 4: operationeel samenwerken**
Deze programmalijn verkent de mogelijkheden tot operationeel samenwerken. In 2016 wordt een projectplan 'optimalisatie sturing afvalwaterstromen' opgesteld en uitgevoerd. Daarnaast worden de mogelijkheden voor gezamenlijke inwinning, verwerking en gebruik van data onderzocht.

Wat gaan we in het kader van de SAZ+ concreet doen:

- Een actieve bijdrage leveren aan de 4 programmalijnen van de SAZ+ om tezamen met de 13 Zeeuwse gemeenten en Evides invulling te geven aan de in het Bestuursakkoord Water gemaakte afspraken.
- Samenwerking op vlak van 'operationeel beheer en onderhoud' intensiveren.

Overig:

In het in 2013 vastgestelde Masterplan Beheer Afvalwatertransportsysteem (ATS) Terneuzen zijn een aantal maatregelen opgenomen voor de instandhouding van dit systeem op de middellange termijn. Voor het bepalen van de gewenste situatie op de langere termijn is meer inzicht nodig in het daadwerkelijk functioneren van het systeem. Hiervoor wordt in 2016 - 2017 het meetproject ATS Terneuzen uitgevoerd.

Met de gemeente Terneuzen wordt een overeenkomst gesloten waarin de afspraken omtrent het beheer en onderhoud van het afvalwatertransportsysteem Terneuzen worden vastgelegd.

- In het kader van het convenant/ maatregelenplan OAS Westerschouwen vindt in 2016 de planvoorbereiding plaats voor het project "Watersysteem OAS Westerschouwen" dat in 2017 in uitvoering gaat.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Beleidsnota Afvalwaterketen	2 ^e kwartaal
Overeenkomst met gemeente Terneuzen voor ATS Terneuzen	1 ^e kwartaal
Jaarplan SAZ 2017 vaststellen	4 ^e kwartaal
Afronden ontwikkeling instrument voor bepalen afvalwaterprognoses (de-compositietool)	1 ^e kwartaal
Meetproject ATS Terneuzen in uitvoering	1 ^e kwartaal
Jaarplan SAZ 2016 uitvoeren (uit programma SAZ+ 2015 - 2020)	4 ^e kwartaal

Wat gaan we doen in 2017-2019?

- Eigen plannen afvalwaterketen en stedelijk waterbeheer
 - Uitwerking Beleidsnota Afvalwaterketen;
 - Onderzoek doen naar afvalwaterproductie seizoensgebonden activiteiten;
 - Op basis van ‘de werkwijzer’ die het proeftuinproject ‘toekomstbestendige waterhuishouding in de openbare ruimte’ heeft voortgebracht, invulling geven aan de stedelijke wateropgave (SWO).
 - Planvoorbereiding + uitvoering diverse projecten in het kader van het convenant OAS Westerschouwen.
 - Uitvoering meetproject ATS Terneuzen (tot en met 2017)
- SAZ+
 - Programma SAZ+ 2015 - 2020 uitvoeren.

2.3.2 Getransporteerd afvalwater

Het product richt zich op:

Het door het bouwen, verwerven, beheren, onderhouden en bedienen van transportgemalen en -leidingen mogelijk maken dat afvalwater wordt getransporteerd.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Al het aangeboden afvalwater, dat in de gemeentelijke riolering is verzameld, vanaf het overnamepunt transporteren naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie en daarmee voorkomen dat afvalwater ongezuiverd op oppervlaktewater wordt geloosd.

Zorgen dat al het aangeboden afvalwater, minimaal conform de met de gemeente overeengekomen afnameverplichting, wordt getransporteerd en gezuiverd ten minste volgens de wettelijk vereiste reductiedoelstellingen van geloosde stoffen.

Sinds 2012 wordt invulling gegeven aan de vastgestelde Strategienota afvalwaterketen 2012-2021.

In het kader van duurzaamheid streeft het waterschap naar verbetering van de energie-efficiency conform de gemaakte afspraken uit de MeerJarenAfspraak energie efficiency (MJA3). De maatregelen die hieruit volgen zijn vastgelegd in het EnergieEfficiencyPlan (EEP) 2013-2016. In 2016 wordt een nieuw EEP opgesteld voor de periode 2017-2020.

Wat gaan we doen in 2016?

Alle technische installaties zoals rioolgemalen en afvalwatertransportleidingen (awt) zullen met de beschikbare middelen beheerd en onderhouden worden op basis van de genoemde strategienota afvalwaterketen.

De afnameverplichting voor de bepaling van de capaciteiten van de rioolgemalen zijn gebaseerd op afspraken met de gemeenten. In 2016 wordt een nadere invulling gegeven aan het beleid 'Beheren en onderhouden van de afvalwatertransportleidingen'.

Het vereiste onderhoud is gebaseerd op het bestaande onderhoudsbeleid en wordt ondersteund door het onderhoudbeheersysteem (OBS). In 2016 wordt het assetmanagement verder geconcretiseerd.

Naast het dagelijks onderhoud zullen ook in 2016 diverse renovaties aan de technische installaties worden uitgevoerd zodat wordt voldaan aan de afnameverplichting, de bedrijfszekerheid op het vereiste peil blijft en voldaan kan worden aan de gestelde (vergunningseisen).

Het inspecteren van persleidingen staat nog in de kinderschoenen. De persleiding van Yerseke zal als een pilot dienen om de kwaliteit van persleidingen in de toekomst in beeld te brengen.

Het aangeboden afvalwater, naar verwachting ca. 53 miljoen m³, wordt door middel van 158 rioolgemalen via 533 km aan persleiding en 36 km aan vrijvervalleidingen naar de rwzi's verpompt. Daarnaast beheert het waterschap nog één overstortemaal.

De voor het transporteren van het afvalwater benodigde energie is ongeveer 6,5 miljoen kWh.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Percentage rioolpersgemalen dat voldoet aan afnameverplichting (SN)	98%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

In de planperiode 2016 tot en met 2019 worden jaarlijks een aantal rioolgemalen aangepast ten behoeve van de afnameverplichting en/of (groot) onderhoud. De awt Westerschouwen wordt op basis van het beheerplan onderhouden en daar waar nodig gerenoveerd. Daarnaast lopen er diverse voorbereidingen van projecten waaronder de nadere invulling in het kader van de Optimalisatiestudie Afvalwater Systeem (OAS) Westerschouwen.

2.3.3 Gezuiverd afvalwater

Het product richt zich op:

Het door het realiseren, overnemen, beheren, onderhouden en exploiteren van rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) en IBA-inrichtingen zorgen dat het aangeboden afvalwater wordt gezuiverd.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Zorgen dat al het aangeboden afvalwater, minimaal conform de met de gemeente overeengekomen afnameverplichting, wordt getransporteerd en gezuiverd ten minste volgens de wettelijk vereiste reductiedoelstellingen van geloosde stoffen.

Sinds 2012 wordt invulling gegeven aan de vastgestelde Strategienota afvalwaterketen 2012-2021.

In het kader van duurzaamheid streeft het waterschap naar verbetering van de energie-efficiency conform de gemaakte afspraken uit de MJA3. De maatregelen die hieruit voortvloeien zijn vastgelegd in het EEP 2013-2016.

Wat gaan we doen in 2016?

Alle technische installaties zoals IBA's en rwzi's zullen met de beschikbare middelen beheerd en onderhouden worden.

Het beheer is afgestemd op de te behalen resultaten zoals vastgelegd in de vergunningen gebaseerd op de Wet milieubeheer en de Waterwet. Het gebiedsrendement voor de verwijdering van fosfaat en stikstof is in dit geheel een belangrijke eis.

Op basis van de Strategienota Afvalwaterketen 2012-2021 start de realisatie van de Energiefabriek Walcheren. De realisatie van het project 'Uitbreiding van de rwzi Breskens' start in 2016. Na realisatie wordt het afvalwater uit de omgeving van Groede getransporteerd naar en verwerkt op de uit te breiden rwzi Breskens.

In de periode januari - juli 2015 is onder begeleiding van een adviesbureau een start gemaakt met het maken van een visie hoe de bedrijfsvoering van het zuiveringsbeheer in 2020 eruit zou kunnen/moeten zien. Hierbij zijn de sterktes, zwaktes, bedreigingen en kansen geïnventariseerd en hebben geleid tot een houtskoolschets waarbij de organisatie van het beheer in 2020 vorm heeft gekregen. In 2016 worden de noodzakelijke aanpassen/verbeteringen geïmplementeerd waardoor de organisatie gereed is om een doorgroei mogelijk te maken conform de uitgangspunten gesteld in het rapport Bedrijfsvoering 2020. Hiermee zal de organisatie gereed zijn om te werken volgens model en methodiek die rondom Assetmanagement zijn opgesteld, zowel op organisatorisch- als op assetsniveau.

In 2016 wordt een nieuw EEP opgesteld voor de periode 2017-2020.

Eind 2015 is het nieuwe KAM-beleid vastgesteld. Een gedeelte van de actiepunten zal in 2016 worden uitgevoerd en in het kader van het beheer van het KAM-systeem worden een drietal Lean audits uitgevoerd.

De Bedrijfsvergelijking Zuiveringstechnische werken (BVZ 2015) over het jaar 2015 wordt in 2016 uitgerold door de Unie van Waterschappen. In de BVZ 2015 worden alle waterschappen voor de zuiveringstaak met elkaar vergeleken. De rapportage van de BVZ 2015 wordt in september 2016 verwacht.

De Vereniging van Zuiveringbeheerders zal in het kader van de verdere professionalisering op basis van het ZuiveringInformatiesysteem (Z-info) werken aan een gezamenlijk dashboard, waarin sturingsparameters van de zuiveringstechnische werken direct en overzichtelijk in beeld worden gebracht.

In 2015 is een evaluatie uitgevoerd van de Strategienota Afvalwaterketen 2012-2021 en is invulling gegeven aan de afvalwaterparagraaf van het Waterbeheerplan (WBP). In 2016 zal invulling gegeven worden aan de Beleidsnotitie Afvalwaterketen als onderdeel van het WBP 2016-2021.

Het vereiste onderhoud is gebaseerd op het bestaande onderhoudsbeleid en wordt ondersteund door het onderhoudbeheersysteem (OBS). In 2016 wordt het assetmanagement verder geconcretiseerd.

De verwachte vervuilingswaarde van het aangeboden afvalwater op de 16 rwzi's is ongeveer 576.000 i.e. De voor het reinigen van het afvalwater benodigde energie is ongeveer 15,0 miljoen kWh, waarvan ca. 5,0 miljoen kWh zelf in gasmotoren wordt opgewekt. De effecten van de slibstrategiemaatregelen op de rwzi Terneuzen zijn hierin meegenomen. De verwachte besparing op elektriciteitsinkoop is ca. 0,8 miljoen kWh.

Daarnaast zal door middel van 180 IBA's afvalwater, wat niet naar de rwzi's wordt aangevoerd, gezuiverd worden.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Voldoen aan Waterregeling: fosfaatverwijdering (SN)	≥75%
Voldoen aan Waterregeling: stikstofverwijdering (SN)	≥75%
Voldoen aan Waterregeling: chemisch zuurstofverbruik (SN)	≥85%
Voldoen aan de lozingseisen uit de lozingsvergunningen (SN)	100%
Energie-efficiencyverbetering MJA3 zuiveringstechnische werken (cumulatief) (SN)	21,3%
Aandeel eigen energieopwekking gehele waterschap (SN)	22,1%
Percentage reductie chemicaliëngebruik t.o.v. 2009 (SN)	25%
Percentage hernieuwbare grondstoffen t.o.v. 2009 (SN)	40%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

In de planperiode wordt een aantal grootschalige projecten gerealiseerd, waaronder amovering van de rwzi Groede en de uitbreiding van de rwzi Breskens. Daarnaast zal op een aantal rwzi's invulling gegeven worden aan projecten die gerelateerd zijn aan het concept Energie- en grondstoffenfabriek.

2.3.4 Verwerkt slib

Het product richt zich op:

Het door het realiseren, beheren, onderhouden en exploiteren van slibverwerkingsinstallaties zorgen dat het zuiveringsslib en de andere restproducten van een rwzi of IBA die voor een eindbestemming worden aangeboden tot een eindproduct worden verwerkt.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het zorgen voor adequate verwerking van zuiveringsslib en een zodanige verwerkingscapaciteit dat aan de daaraan gestelde eisen wordt voldaan.

Sinds 2012 wordt invulling gegeven aan de vastgestelde Strategienota afvalwaterketen 2012-2021. Onderdeel van de strategienota vormt de slibstrategienota, waarin specifiek wordt ingegaan op logistiek, vergisting en ontwatering van zuiveringsslib.

Wat gaan we doen in 2016?

Het bij het zuiveren van afvalwater geproduceerde slib wordt op vier locaties ontwaterd en wordt vervolgens aangeboden aan de Slibverwerking Noord-Brabant te Moerdijk. De totale hoeveelheid geproduceerd slib is 29.300 ton.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Ontwateringsgraad zuiveringsslib (SN)	24%

Wat gaat we doen in 2017-2019?

In de planperiode wordt een aantal grootschalige projecten gerealiseerd in het kader van de Slibstrategiestudie die onderdeel uitmaakt van de Strategienota Afvalwaterketen. Hiervoor wordt op de rwzi Walcheren in het project Energiefabriek Walcheren de slibverwerking van indikking tot ontwatering aangepast.

2.3.5 Wat gaat het kosten?

		x € 1.000				
	Beleidsproduct	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Lasten						
601/602	Planvorming afvalwaterketen	883	691	683	692	700
6122	Getransporteerd afvalwater	8.207	8.320	8.617	8.864	9.027
6123	Gezuiverd afvalwater	15.382	15.082	15.500	15.747	16.102
6124	Verwerkt slib	4.554	4.613	4.590	4.295	4.290
Totaal lasten		29.026	28.706	29.390	29.598	30.119
Baten						
601/602	Planvorming afvalwaterketen	-0	-0	-0	-0	-0
6122	Getransporteerd afvalwater	-65	-67	-67	-67	-67
6123	Gezuiverd afvalwater	-285	-335	-335	-335	-335
6124	Verwerkt slib	-0	-102	-102	-102	-102
Totaal baten		-350	-504	-504	-504	-504
Netto-kosten programma afvalwaterketen		28.676	28.202	28.886	29.094	29.615

De netto-kosten van het programma afvalwaterketendalen met ongeveer € 0,5 mln.

De daling van de lasten wordt in hoofdzaak veroorzaakt door lagere kapitaal- en personeelslasten.

De baten stijgen door hogere bijdragen van derden in het zuiverings- en slibverwerkingsproces.

De sterke daling van de kosten voor het beleidsproduct Verwerkt slib vanaf 2018 is een gevolg van de daling van het tarief voor de verwerking van het zuiveringsslib bij het Slibverwerkingsbedrijf (SNB).

2.4 Programma wegen

Strategisch doel:

**In goede staat verkerende en verkeersveilige wegen en
fietspaden (inclusief bermbeplanting)**

Programma:

WEGEN

Beleidsproducten:

- 2.4.1 Planvorming wegen:**
 - Eigen plannen wegen
 - Plannen van derden wegen
- 2.4.2 Beheersinstrumenten wegen**
- 2.4.3 Aanleg en onderhoud wegen**
- 2.4.4 Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid**

2.4.1 Planvorming wegen

De producten richten zich op:

- Formuleren en vastleggen van het strategisch beleid van het waterschap voor zowel de reglementaire beheerstaken (wegenbeheer) als de wijze waarop op (dreigende) calamiteiten wordt gereageerd.
- De activiteiten van het waterschap gericht op het toetsen van, reageren op en beïnvloeden van de beleids(vormende) en ruimtelijke plannen van derden.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het waterschap streeft naar in goede staat verkerende, verkeersveilige wegen, fietspaden en parkeerterreinen (inclusief wegbeplanting).

Het beleid zal doorlopend worden geactualiseerd en als input dienen voor beheer- en uitvoeringsplannen.

Er worden projecten voorbereid en er worden adviezen opgesteld ten aanzien van plannen van derden met als doel het waterschapsbelang en het maatschappelijk belang optimaal te behartigen. Aan externe klanten wordt duidelijkheid gegeven over de doelstellingen van het waterschap, de wijze waarop en het moment wanneer deze zullen worden gerealiseerd en de gevolgen daarvan inclusief de financiële consequenties.

Wat gaan we doen in 2016?

Eigen plannen

Het door het waterschap en de gemeenten uitgevoerde onderzoek naar de uitvoering van de wegentaak krijgt een vervolg, waarbij gezocht wordt naar mogelijkheden om het wegbeheer in het buitengebied te optimaliseren. Dit is vastgelegd in een intentieovereenkomst met alle Zeeuwse gemeenten.

De intentie is er om te gaan werken volgens de principes van assetmanagement om zodoende de beschikbare middelen zo mogelijk nog optimaler in te zetten voor het bereiken van de doelstellingen. Implementatie van assetmanagement zal samen met andere afdelingen worden opgepakt.

In 2016 wordt een beleidsnotitie met betrekking tot beheer en onderhoud van kunstwerken (bruggen en duikers) opgesteld. Het beleid op het gebied van rationeel beheer van wegen zal worden geactualiseerd.

Daarnaast zal een beleidsnotitie verkeersveiligheid (met name categorisering en inrichting van wegen) worden opgesteld.

Plannen van derden

Het waterschap levert een bijdrage aan het opstellen van plannen van derden en toetst hierbij de waterschapsbelangen. De maatschappelijke belangen worden hierbij in acht genomen. Hier toe wordt geparticipeerd in diverse projectgroepen, themagroepen, werkgroepen en overige overlegstructuren.

In 2015/2016 wordt onder andere een bijdrage geleverd aan het door de Provincie op te stellen mobiliteitsplan (vroeger "PVVP").

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Het Wegenbeleidsplan, de beleidsnotities en de uitvoeringsplannen die in de voorgaande jaren zijn vastgesteld zullen, indien nodig, worden geactualiseerd. Het omgaan met de plannen van derden wordt voortgezet op de hierboven beschreven werkwijze.

2.4.2 Beheersinstrumenten wegen

Het product richt zich op:

Het bijdragen aan, opzetten, actueel houden en periodiek controleren van de beheersinstrumenten (legger gemeenten en beheersregister waterschap), teneinde de staat van de wegen zichtbaar te maken.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het inzichtelijk maken en houden van de verhouding tussen de aanwezige kwaliteit en de voorgescreven kwaliteit van de wegen (incl. kunstwerken) en beplantingen met daarbij de geografische locatie en de verantwoordelijkheden en taken van het waterschap.

Wat gaan we doen in 2016?

Het beheer van de wegen en beplantingen wordt op rationele wijze uitgevoerd. Voor de wegen gelden de uitgangspunten van het Wegenbeleidsplan. Deze uitgangspunten worden verder uitgewerkt in de in 2016 vast te stellen beleidsnotitie Rationeel Wegbeheer. Voor de beplantingen gelden de uitgangspunten van het Beleidsplan beplantingen. Verder geldt dat m.b.t. inspecties en onderhoud zal worden gewerkt volgens de uitkomsten van het doelmatigheidsonderzoek groen dat in 2014 is uitgevoerd en waaraan in 2015 verder invulling gegeven is.

Op basis van inspecties en inventarisaties wordt de staat van onderhoud van de wegen en de beplantingen bepaald. Vervolgens worden de maatregelen bepaald die nodig zijn om de wegen en de beplanting in goede staat te brengen of te houden. Deze maatregelen worden geprioriteerd, voorbereid en uitgevoerd. Afhankelijk van de staat van onderhoud wordt gekozen voor klein onderhoud, groot onderhoud of omvorming/reconstructie. De uitvoering wordt op de markt gezet, met uitzondering van een beperkte hoeveelheid klein onderhoud dat met name in Zuid-Beveland nog in eigen beheer plaats vindt.

In de programma's DgDialog en Geovisia staan de (beheer)gegevens van wegen en beplantingen. Deze worden actueel en toegankelijk gehouden.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

In de jaren 2017-2019 wordt de hierboven beschreven werkwijze voortgezet.

2.4.3 Aanleg en onderhoud wegen

Het product richt zich op:

Het, op basis van het beheersplan Wegen, aanleggen, verwerven, verbeteren en onderhouden van wegen, wegbermen, bermsloten en kunstwerken wegbeheer.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het binnen het vastgestelde kwaliteitsniveau brengen c.q. houden van het waterschaps-wegennet ten behoeve van het efficiënt en veilig vervoer van personen en goederen. Het waarborgen van een doelmatige ontsluiting en bereikbaarheid van de bestemmingen in het beheersgebied met een verantwoord niveau van verkeersveiligheid.

Door de aanleg van infrastructuur wordt de verkeersveiligheid verbeterd en waar nodig de bereikbaarheid vergroot. Onderhoud is noodzakelijk om het wegennet op het vastgestelde kwaliteitsniveau te brengen en houden. Concreet betekent dit op dit moment een goede kwaliteit voor de hoofdwegen en fietspaden en een sobere (maar voldoende veilige) kwaliteit voor de overige wegen en paden.

In 2016 wordt nieuw beleid m.b.t. rationeel wegbeheer en kunstwerken opgesteld. Verder wordt de kwaliteit van de beplanting op niveau gehouden door de uitvoering van het beheersplan beplantingen.

In 2016 zal een onderzoek worden uitgevoerd om na te gaan of het bij het maaien van wegbermen vrijkomende gras kan worden hergebruikt als grondstof en als energiebron.

Wat gaan we doen in 2016?

Aanleg

De projecten en maatregelen voortvloeiend uit het vastgestelde Wegenbeleidsplan worden verder opgepakt. Dit betekent dat, conform de in 2015 vastgestelde beleidsnotitie verkeersveiligheid en de daarin opgenomen categorisering van het wegennet, verder invulling wordt gegeven aan de inrichting van het wegennet in overeenstemming met de Essentiële Herkenbaarheidskenmerken.

In 2016 zal de realisatie van het fietspad Kloetingseweg plaatsvinden. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan de projecten fietsroute Terneuzen-Zeedorp en de fietsvoorziening Ossensisse-Kloosterzande. Tenslotte wordt een financiële bijdrage geleverd aan de aansluiting A58 Goes-Zuid.

In 2016 wordt een aantal wegen conform de in 2012 vastgestelde categorisering van het wegennet ingericht volgens de Essentiële Herkenbaarheidskenmerken. De in 2016 op te stellen beleidsnotitie verkeersveiligheid kan tot wijzigingen leiden.

In 2016 worden ook diverse wegen gereconstrueerd en wordt beplanting omgevormd, zodat er een duurzame en gevarieerde beplanting ontstaat passend in het landschap. Uitgangspunt hierbij is het in 2015 vastgestelde beleidsplan beplantingen.

In 2016 wordt de voorbereiding opgepakt van projecten die in 2017 of 2018 uitgevoerd worden, zoals het fietspad Korenweg, fietspad Kortgene-Colijnsplaat, fietspad Roterijdk-Zuiddijk, fietspad Ruitersplaatweg, reconstructies van wegen en omvorming van beplanting.

Verwerven

Het komt voor dat het waterschap wegen en weggedeelten beheert die logischerwijs bij een andere wegbeheerder thuis horen (met name aansluitend aan bebouwde kom), maar ook dat wegen en weggedeelten worden beheerd door derden terwijl ze beter passen in het wegennet zoals dat door het waterschap wordt beheerd. Streven is om deze ongewenste situaties te corrigeren door ruiling. Indien ruiling niet mogelijk is, zal eenzijdige overdracht worden overwogen.

Onderhoud

Op basis van inspecties en inventarisaties wordt de staat van onderhoud van de wegen en de beplantingen bepaald. Vervolgens worden de maatregelen bepaald die nodig zijn om de wegen en de beplanting in goede staat te brengen of te houden.

Deze maatregelen worden geprioriteerd, voorbereid en uitgevoerd. Afhankelijk van de staat van onderhoud wordt gekozen voor klein onderhoud, groot onderhoud of reconstructie/ omvorming.

De uitvoering van groot onderhoud en reconstructies/omvorming wordt op de markt gezet. Klein onderhoud vindt voor een klein deel in eigen beheer plaats, maar zal in toenemende mate worden uitbesteed

Prestaties(indicatoren):	Norm
Realisatie van de in te richten 80km wegen (SN)	4 km
Realisatie van de aan te leggen fietspaden (SN)	1,4 km
Percentage wegen dat voldoende scoort op veiligheid (volgens CROW-methodiek) (SN)	≥95%
Percentage wegen dat voldoende scoort op duurzaamheid (volgens CROW-methodiek) (SN)	≥92%
Percentage wegen dat voldoende scoort op comfort (volgens CROW-methodiek) (SN)	≥95%
Percentage wegen dat voldoende scoort op aanzien (volgens CROW-methodiek) (SN)	≥94%
Percentage om te vormen beplanting (SN)	2,5%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

In de jaren 2017-2019 wordt de hierboven beschreven werkwijze voortgezet.

2.4.4 Wegenverkeersregeling en verkeersveiligheid

Het product richt zich op:

Activiteiten voor een doelmatige ontsluiting en bereikbaarheid van de bestemmingen in het beheersgebied, alsmede een verkeersveilig gebruik van de wegen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

In de periode 2007-2009 waren er gemiddeld per jaar 68 ernstige verkeersslachtoffers op waterschapswegen te betreuen. We streven naar halvering van dit aantal in 2020. Daarnaast wordt gestreefd naar nul vermijdbare ernstige ongevallen, dat zijn ongevallen waarvoor redelijkerwijs maatregelen genomen kunnen worden om ze te vermijden: de maatregelen moeten bekend en kosteneffectief zijn en passen binnen de richtlijnen.

Wat gaan we doen in 2016?

Kerntaak blijft het op het vastgestelde kwaliteitsniveau brengen en houden van het waterschapswegenet. Daarnaast is het verder in overeenstemming brengen van de inrichting van het wegenet conform de Essentiële Herkenbaarheidskenmerken van groot belang voor de verkeersveiligheid.

Verder worden er verkeerstellingen uitgevoerd, worden verkeersongevallen geanalyseerd en gerapporteerd, worden verkeersbesluiten voorbereid en wordt invulling gegeven aan de gladheidbestrijding.

Op de belangrijke waterschapswegen worden, volgens een overeenkomst met en door de provincie Zeeland, op structurele wijze intensiteiten en snelheden gemonitord. Daarnaast worden in eigen beheer door het waterschap intensiteiten of snelheden gemeten.

De gegevens worden onder andere gebruikt bij het bepalen van onderhoudsmaatregelen alsook de afhandeling van klachten.

De verkeersongevallengegevens worden door derden aangeleverd. De gegevens worden geanalyseerd en periodiek gerapporteerd. Door de eigen organisatie en door derden worden, met name in relatie tot de verkeersveiligheid, regelmatig verzoeken gedaan om verkeersmaatregelen te nemen. Voor het uitvoeren van deze verkeersmaatregelen bestaat een wettelijke verplichting tot het nemen van verkeersbesluiten. Er wordt invulling gegeven aan het voorbereiden van deze verkeersbesluiten.

Voor de gladheidbestrijding zijn voor de periode 2012-2016 overeenkomsten afgesloten met diverse aannemers. Als medeopdrachtgever werkt het waterschap hiervoor samen met een groot aantal Zeeuwse wegbeheerders.

Eind 2015 zal de aanbesteding voor een nieuw contract plaatsvinden.

Naar aanleiding van het in 2014 uitgevoerde interne onderzoek worden verbeteringen doorgevoerd om de samenwerking nog beter te laten functioneren.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

In de jaren 2017-2019 wordt de hierboven beschreven werkwijze voortgezet.

2.4.5 Wat gaat het kosten?

	Beleidsproduct	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Lasten						
601/602	Planvorming wegen	413	303	307	311	315
616	Beheersinstrumenten wegen	141	132	134	135	136
617	Aanleg en onderhoud wegen	19.697	20.094	20.219	20.269	20.510
618	Wegenverkeersregeling en -verkeersveiligheid	2.837	2.692	2.645	2.613	2.631
Totaal lasten		23.088	23.221	23.305	23.328	23.592
Baten						
601/602	Planvorming wegen	-0	-0	-0	-0	-0
616	Beheersinstrumenten wegen	-0	-0	-0	-0	-0
617	Aanleg en onderhoud wegen	-14.556	-14.737	-14.882	-15.028	-15.176
618	Wegenverkeersregeling en -verkeersveiligheid	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-14.556	-14.737	-14.882	-15.028	-15.176
Netto-kosten programma wegen		8.532	8.484	8.423	8.300	8.416

De baten van dit programma stijgen door het toepassen van een 1% accres op de via de gemeenten te ontvangen bijdragen in de financiering van het wegenbeheer.

2.5 Programma optimale taakuitoefening

Strategisch doel:

Optimale taakuitoefening en adequate dienstverlening

Programma:

OPTIMALE TAAKUITOEFENING

Beleidsproducten:

- 2.5.1 Beheer Keurkwartet en VTH-beleid
- 2.5.2 Vergunningen en meldingen
- 2.5.3 Adviezen vergunningen
- 2.5.4 Toezicht
- 2.5.5 Handhaving
- 2.5.6 Belastingheffing
- 2.5.7 Invordering
- 2.5.8 Bestuur
- 2.5.9 Externe communicatie

2.5.1 Beheer Keurkwartet en VTH (Vergunningverlening-Toezicht-Handhaving) -beleid

Het product richt zich op:

Vorbereiding, op- en vaststelling alsmede het onderhoud van de verordeningen, de beleidsregels, de algemene regels en de inhoud van de legger van het waterschap waarin de ge- en verbodsbepalingen ten aanzien van beheer, onderhoud en gebruik van water en waterstaatskundige infrastructuur door derden zijn opgenomen. Tevens het beheer van het wettelijk verplichte T&H-beleid en (toekomstig) V-beleid (Wet VTH-criteria).

In de keur kunnen ecologische en waterkwaliteitsaspecten die een relatie hebben met de waterkwantiteit worden opgenomen.

Tot de waterstaatskundige infrastructuur worden de waterkeringen, watersystemen, wegen en vaarwegen gerekend die door het waterschap worden beheerd.

De doelstelling is om door middel van een juridisch kader veilig stellen van de waterstaatskundige belangen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Landelijk wordt de nieuwe Omgevingswet voorbereid, waarin ook de Waterwet zal opgaan.

Volgens de huidige planning zou deze wet met de bijbehorende uitvoeringsregelgeving in 2018 in werking moeten treden. Op 1 juli 2015 is de Omgevingswet in de Tweede Kamer aangenomen. Echter hoofdstuk 22, dat het overgangsrecht moet gaan bevatten is nog niet ingevuld, zodat nog niet bekend is wanneer de keur c.a. aan de nieuw geldende wetgeving zou moeten gaan voldoen. Wij willen komende jaren de ontwikkelingen blijven volgen en tijdig anticiperen op het komende wettelijke regime.

Binnen waterschapsverband zijn landelijk VTH-criteria opgesteld die van toepassing zullen zijn op de taakuitvoering door de waterschappen. Implementatie wordt nu voorzien gelijk met de implementatie van de Omgevingswet.

Wat gaan we doen in 2016?

Ontwikkelingen Omgevingswet volgen.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Ontwikkelingen Omgevingswet volgen en adequaat anticiperen op het nieuwe wettelijke regime, inclusief implementatie VTH-criteria.

2.5.2 Vergunningen en meldingen

Het product richt zich op:

Het als bevoegd gezag verlenen van vergunningen en het afhandelen van meldingen op basis van de Waterwet en daarmee samenhangend regelgeving (zoals de keur). Dit is een klant-vraag-gedreven proces. Dit is inclusief de situaties van samenloop, waarbij andere waterbeheerders adviezen verstrekken.

Doelstelling hierbij is via het zoveel mogelijk reguleren van :

- het gebruik maken van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktewaterlichamen;
- het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk,

leveren van een bijdrage aan het bereiken van de waterdoelstellingen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het watersysteem op orde houden, het reguleren van emissies naar oppervlaktewater, zodanig dat deze het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Dit alles kan worden bereikt door een adequaat niveau van vergunningverlening c.q. advisering (en handhaving); het optimaliseren van de afvalwaterketen en stimulering van derden.

Wat gaan we doen in 2016?

Het afhandelen van vergunningaanvragen en meldingen in kader van de Waterwet. Het actualiseren van de Keur en het beleid waarop waterkwantitatieve watervergunningen worden verleend. Het adviseren van gemeenten en provincie over indirecte lozingen op de riolering.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Percentage verleende vergunningen binnen 6 weken wordt afgerond	60%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Het afhandelen van vergunningaanvragen en meldingen in het kader van de Waterwet. Up to date houden van het vergunningenbeleid en de Keur alsmede advisering van gemeenten en provincie (in kader van Wabo) en ervoor zorgen dat zowel directe als indirecte lozingen het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in de weg staan.

2.5.3 Adviezen vergunningen

Het product richt zich op:

Adviezen die waterschappen verstrekken aan andere bevoegde gezagen in relatie tot de Waterwet en de daarmee samenhangende regelgeving, waartoe ook de Wabo behoort.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het reguleren van emissies naar oppervlaktewater, zodanig dat deze het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Dit kan worden bereikt door een adequaat niveau van advisering (en handhaving), het optimaliseren van de afvalwaterketen en stimulering van derden.

Wat gaan we doen in 2016?

Het adviseren van gemeenten en provincie over indirecte lozingen op de riolering.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Door middel van advisering van gemeenten en provincie (in kader van Wabo) ervoor zorgen dat zowel directe als indirecte lozingen het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen niet in de weg staan.

2.5.4 Toezicht

Het product richt zich op:

De werkzaamheden die door of namens het waterschap als -meestal als bevoegd gezag, maar bijvoorbeeld in het kader van de Wabo of samenloop als niet-bevoegd gezag- worden verricht om na te gaan of voorschriften van de Keur en de Waterwet en daarmee samenhangende regelgeving worden nageleefd. Toezicht op de naleving ziet aldus op controle, is preventief en gaat gewoonlijk handhaving c.q. het toepassen van sancties vooraf.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Via het toezicht houden op:

- het gebruik van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktelichamen;
- het onttrekken van grondwater en het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk;
- indirecte lozingen in het kader van de WABO of in geval van samenloop als niet bevoegd gezag;

leveren van een bijdrage aan het bereiken van de watersysteemdooelstellingen.

Wat gaan we doen in 2016?

Toeziht op de verleende vergunningen, meldingen en feitelijke handelingen zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Toeziht op de verleende vergunningen, meldingen en feitelijke handelingen zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

2.5.5 Handhaving

Het product richt zich op:

Alle acties van het waterschap als bevoegd gezag die gericht zijn op het voorkomen of het ongedaan maken van een toestand die in strijd is met de wettelijke voorschriften.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Via bestuursrechtelijke handhaving of zo nodig strafrechtelijke handhaving van:

- het gebruik van waterstaatswerken (activiteiten in, op en rondom waterstaatswerken of beschermingszone);
- het onttrekken van water uit en het brengen van water in oppervlaktelichamen;
- het onttrekken van grondwater in het infiltreren van water in de bodem;
- het lozen in oppervlaktewaterlichamen of op een zuiveringstechnisch werk,

leveren van een bijdrage aan het bereiken van de watersysteemdoelstellingen.

Wat gaan we doen in 2016?

Handhaving van de verleende vergunningen en regelgeving zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Handhaving van de verleende vergunningen en regelgeving zal plaatsvinden aan de hand van het jaarlijks Handhaving Uitvoering Programma (HUP).

2.5.6 Belastingheffing

Het product richt zich op:

Opstellen en actueel houden van wet- en regelgeving, het opleggen van aanslagen en het afhandelen van verzoek-, bezwaar- en beroepsprocedures op het gebied van belastingaanslagen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Ten behoeve van de heffing wordt deelgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling Belasting-samenwerking SaBeWa Zeeland gezamenlijk met de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Tholen, Terneuzen, Reimerswaal en Sluis. SaBeWa Zeeland draagt zorg voor het tijdig opleggen van juiste aanslagen waterschapsbelastingen en -heffingen zodat het waterschap op het gewenste moment wordt voorzien van inkomsten om zijn taken te kunnen uitvoeren.

Wat gaan we doen in 2016?

SaBeWa Zeeland zal de processen verder optimaliseren om tot een optimale aanslagoplegging te komen.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

De gecombineerde aanslagoplegging continueren.

2.5.7 Invordering

Het product richt zich op:

Betalingsverwerking, kwijtschelding en (dwang)invorderingsmaatregelen op het gebied van waterschapsbelastingen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Vanaf 2013 wordt deelgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling Belastingssamenwerking SaBeWa Zeeland gezamenlijk met de gemeenten Borsele, Goes, Hulst, Kapelle, Tholen, Terneuzen, Reimerswaal en Sluis. SaBeWa Zeeland draagt zorg voor de tijdige en volledige inning van de opgelegde aanslagen. Dit op een sociaal verantwoorde wijze.

Wat gaan we doen in 2016?

Vanaf 2014 worden, voor zover van toepassing, de aanslagen gecombineerd opgelegd (gemeentelijke en waterschapsbelastingen). Hierdoor zal het innen ook efficiënter kunnen gaan plaatsvinden. Door de inhaalslagen in 2015 ten aanzien van de invorderingsmaatregelen zal in 2016 tijdig gestart kunnen worden met invorderingsacties met betrekking tot opgelegde aanslagen 2016.

Prestaties(indicatoren):	Norm
Percentage openstaand bedrag ten opzichte van het totaal aan opgelegde aanslagen waarvan de betalingstermijn is verstreken (SN)	≤3%

Wat gaan we doen in 2017-2019?

De organisatie en de processen van SaBeWa Zeeland zullen in 2016 verbeterd en geoptimaliseerd worden. Hierdoor zal voor de invordering vanaf 2017 sprake zijn dat vanuit een optimale situatie gewerkt kan worden.

2.5.8 Bestuur

Het product richt zich op:

Alle activiteiten die gericht zijn op het besturen van het waterschap, waaronder de ambtelijke voorbereiding van bestuursvergaderingen.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Het op een rechtmatige, integere en doelmatige wijze maken van strategische keuzes en behartigen van de belangen van de ingelanden van het waterschap.

Wat gaan we doen in 2016?

De nationale discussie over de inrichting van bestuurlijk Nederland, waar ook het zelfstandig voortbestaan van de waterschappen deel van uitmaakt, zal ook de komende jaren naar verwachting op de politieke agenda kunnen verschijnen. De huidige minister van I&M heeft voor de zomer van 2014 aangegeven dat ze naar aanleiding van het OESO rapport de waterschappen in stand zal houden.

Scheldestromen wil een Zeeuws en een zelfstandig waterschap blijven. Scheldestromen zal nog meer inzetten op innovatie en resultaatgericht werken. Ook is samenwerking met Zeeuwse partners noodzakelijk, en het op termijn in beheer hebben van alle betreffende objecten, zoals waterkeringen, wegen en water. Zo kan het uitvoeren van de missie tegen de laagste maatschappelijke kosten mogelijk worden gemaakt.

Naast de inhoudelijke doelstellingen zijn er vijf kernthema's benoemd in strategie:

- Taakuitbreiding en samenwerking
- Efficiënt en effectief
- Innovatie en duurzaamheid
- Financiën en middelen in relatie tot ambitie
- Zichtbaar en herkenbaar

De eerste vier onderwerpen worden vormgegeven binnen het programma Waterkracht en het onderwerp zichtbaar en herkenbaar krijgt vorm binnen het communicatiebeleidsplan.

Met de uitvoering van het bestuursprogramma Zeeuws en betaalbaar, en de in september 2015 vastgestelde strategienota, wordt hier invulling aan gegeven.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

De komende jaren zal het waterschap inzetten op samenwerking met de partners in Zeeland, om zo een Zeeuws, zelfstandig en betaalbaar waterschap te blijven.

2.5.9 Externe communicatie

Het product richt zich op:

De centrale en extern gerichte voorlichtende activiteiten van het waterschap.

Wat willen we bereiken in 2016-2019?

Door meer de kennis en kracht van onze eigen medewerkers en bestuurders te gebruiken, verhogen we het water(schaps)bewustzijn. Een groter waterbewustzijn van inwoners, bedrijven en andere overheden, stimuleert draagvlak voor investeringsprojecten, bereidheid om waterschapsheffingen te betalen en het bestaansrecht van het waterschap in het algemeen.

Met het communicatiebeleid dragen we bij aan het realiseren van de organisatiedoelen in de Strategienota. Dat doen we door de binnen- en buitenwereld te verbinden en waterschappers te helpen, toe te rusten en te stimuleren in hun communicatieve rol. Communicatie is immers niet alleen iets van het team Communicatie. Iedere medewerker en bestuurder is bewust of onbewust de hele dag bezig met communicatie en heeft een rol, waarmee we 500 betrokken en deskundige 'communicatiegezichten' in handen hebben.

Wat gaan we doen in 2016?

In 2016 gaan we uitvoering geven aan de uitgangspunten van het communicatiebeleidsplan 2016-2019. We doen dat op diverse manieren.

We sluiten aan op momenten wanneer Zeeuwen openstaan voor het waterschap:

- 1) Bij werk(en) en projecten in de woonomgeving (voorbereiding en uitvoering);
- 2) In een leeromgeving (school, excursies);
- 3) In geval van klantcontact (telefoon, vergunning, melding);
- 4) Bij actualiteiten: deskundigheid tonen door op juiste moment relevante achtergrondinfo te delen;
- 5) Volgers social media en lezers tijdschrift (belonen met interessante inhoud).

We verhogen het waterbewustzijn van gemeenten en inwoners.

We starten met een 0-meting in 2016 over het waterbewustzijn. Afhankelijk van de uitkomsten van deze 0-meting kunnen we aansporen om de omgeving waterrobust in te richten, zuinig om te gaan met water en om zelfredzaamheid te bevorderen.

Tevens komt er in 2016 een nieuwe website.

Binnen het project 'Waterkracht' zal communicatie een belangrijke rol spelen, zowel intern als extern. Met name draagvlak creëren zal een speerpunt zijn. We gaan dat meer dan eerst doen vanuit de spelersgedachte (welke spelers zijn er betrokken, welke rol spelen zij en wat hebben zij nodig om hun rol zo goed mogelijk te kunnen vervullen).

Via scholen en samenwerkingspartners zoekt het waterschap toenadering tot scholieren, met als doel de waterkant van het waterschap onder de aandacht te brengen en bij te dragen aan meer jongeren richting technische opleidingen te krijgen.

Social media blijven ook in 2016 nadrukkelijk aanwezig en zullen actief worden ingezet.

Een traditioneel middel als het tijdschrift Scheldestromen blijft belangrijk bij het bereiken van oudere Zeeuwen. Nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied worden op de voet gevolgd zodat indien nodig hierop insprongen kan worden.

Speerpunten in 2016 zijn:

- Ambassadeursrol av-leden uitwerken via koffer met inhoud;
- Kernboodschap en verhaal waterschap (ook onderdeel koffer);
- Criteria voor deelname aan evenementen en open dagen (inclusief uitwerking van inzet en te verwachten resultaten);

- Onderzoek naar waterbewustzijn inwoners en/of gemeenten (0-meting);
- Aanbod van team Communicatie (wat kunnen zij betekenen);
- Sponsorcriteria en hoe kunnen we waterschap in de spotlights zetten tijdens een gesponsord evenement;
- Communicatie bij projecten (bouwborden, omdenkborden, stakeholdersanalyses, krachtenveld in kaart brengen);
- Meer gebruik maken van elders in de organisatie aanwezige kennis en kunde bij het inzetten van communicatiemiddelen;
- Hoe de 500 communicatiegezichten van het waterschap toerusten en optimaal inzetten?;
- Communicatiestrategieën bij hete hangijzers.

Kernwaarden voor de communicatie zijn: persoonlijk en op tijd informierend.

Wat gaan we doen in 2017-2019?

Omdat de ontwikkelingen in de omgeving en in het vakgebied communicatie snel veranderen, wordt jaarlijks bekeken of het beleid aangepast moet worden en wat de speerpunten voor dat jaar zijn. Om die reden is gekozen voor beleid dat wendbaar en flexibel is. Uiteraard sluiten we daarbij aan bij de Strategienota en de evaluaties van deze nota.

2.5.10 Wat gaat het kosten?

		x € 1.000				
	Beleidsproduct	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Lasten						
622	Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	0	0	0	0	0
623	Vergunningen en meldingen	1.107	1.237	1.254	1.266	1.280
624	Adviezen vergunningen	0	4	4	4	4
625	Toezicht	350	241	244	247	252
626	Handhaving	1.188	1.200	1.218	1.232	1.248
631	Belastingheffing	1.857	1.825	1.850	1.873	1.896
632	Invordering	2	551	559	564	571
633	Bestuur	6.073	2.906	2.941	2.975	3.008
634	Externe communicatie	648	784	795	806	816
Totaal lasten		11.225	8.748	8.865	8.967	9.073
Baten						
622	Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	-0	-0	-0	-0	-0
623	Vergunningen en meldingen	-0	-0	-0	-0	-0
624	Adviezen vergunningen	-0	-0	-0	-0	-0
625	Toezicht	-0	-0	-0	-0	-0
626	Handhaving	-9	-9	-9	-9	-9
631	Belastingheffing	-0	-0	-0	-0	-0
632	Invordering	-35	-35	-35	-35	-35
633	Bestuur	-2.083	-1.225	-1.225	-1.225	-1.225
634	Externe communicatie	-0	-0	-0	-0	-0
Totaal baten		-2.127	-1.269	-1.269	-1.269	-1.269
Netto-kosten programma optimale taak-uitoefening		9.098	7.479	7.596	7.698	7.804

De netto-kosten van dit programma geven een daling te zien van € 1,6 mln.

In de lasten van het bestuur zijn in 2015 de toevoegingen aan de voorzieningen van ruim € 3 mln. geraamd zoals die zijn opgenomen in de tweede wijziging van de programmabegroting 2015.

In de baten van het bestuur in 2015 is onder andere de eenmalige afkoop van een canon en huursom van € 835.000,- opgenomen.

De deelname in de gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland geeft ten opzichte van 2015 een stijging te zien van 28% of € 517.000,-. De raming van deze deelname is opgenomen in de beleidsproducten Belastingheffing en Invordering.

2.6 Dekkingsmiddelen

Onder de dekkingsmiddelen zijn die zaken ondergebracht die niet in de programma's kunnen worden opgenomen. Deze zijn algemeen van aard, zoals kwijtschelding, belastingopbrengsten, precario en bespaarde rente.

Overzicht dekkingsmiddelen

x € 1.000

		Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Lasten						
801	Onvoorzien	200	100	100	100	100
804	Kwijtschelding	1.286	1.127	1.155	1.184	1.214
804	Oninbaar verklaring	212	212	212	212	212
805	Toevoeging aan voorzieningen	150	85	61	59	57
Totaal lasten		1.848	1.524	1.528	1.555	1.583
Baten						
803	Belastingopbrengsten	-83.580	-85.629	-87.690	-89.878	-91.607
805	Dividenden	-0	-0	-0	-0	-0
805	Precario	-2.060	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100
805	Leges	-90	-100	-100	-100	-100
805	Retributie zoet water	-265	-260	-260	-260	-260
805	Bespaarde rente	-582	-366	-276	-269	-263
Totaal baten		-86.577	-88.455	-90.426	-92.607	-94.330
Totaal dekkingsmiddelen		-84.729	-86.931	-88.898	-91.052	-92.747

Ingevolge artikel 9 lid 1, van de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie waterschap Scheldestromen, is het dagelijks bestuur bevoegd overschrijdingen van geautoriseerde netto kosten te dekken uit het bedrag voor onvoorzien.

Het kwijtscheldingsbeleid is beschreven in hoofdstuk 3.6 Waterschapsbelastingen. De specificatie van kwijtschelding en oninbaar verklaring van de waterschapsbelastingen is als volgt:

- Kwijtschelding watersysteemheffing ingezetenen € 541.000,-
- Kwijtschelding zuiveringsheffing huishoudens € 586.000,-
- Oninbaar verklaringen:

<u>watersysteemheffingen:</u>	<u>zuiveringsheffing:</u>
- ingezetenen € 70.000	- huishoudens € 35.000
- gebouwd € 28.000	- bedrijven € 70.000
- ongebouwd € 9.000	
-	

Voor een specificatie van de belastingopbrengsten mag worden verwezen naar hoofdstuk 3.6.

De bespaarde rente bestaat uit rente over de gemiddelde jaarsaldi van de reserves en voorzieningen. De bespaarde rente van de reserves komt ten gunste van de exploitatie. De bespaarde rente van de voorzieningen wordt aan de betreffende voorzieningen toegevoegd.

3 Paragrafen betreffende de financiële positie van het waterschap

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

De algemene vergadering heeft op 4 december 2014 de programmabegroting 2015 en meerjarenraming 2015-2018 inclusief een vooraf ingebracht amendement vastgesteld. Het aannemen van het amendement had tot gevolg dat de tarieven voor de watersysteemheffing hoger werden vastgesteld dan in de tekst van programmabegroting 2015 was voorgesteld.

In de loop van 2015 hebben de nodige ontwikkelingen plaatsgevonden die van belang zijn voor de programmabegroting 2016 en de meerjarenraming 2016-2019.

In de algemene vergadering van 22 april 2015 werd de 1^e wijziging van de programmabegroting vastgesteld. Deze wijziging betrof het opvoeren van kosten voor leveringen en diensten die in 2014 niet tot uitvoering waren gekomen en het opvoeren van de exploitatiekosten voor van Rijkswaterstaat overgenomen waterkeringen in Zeeuws-Vlaanderen (besluit van 4 december 2014). Dekking van deze kosten vindt plaats door het beschikken over bestemmingsreserves.

In de algemene vergadering van 21 mei 2015 werd de jaarverslaggeving 2014 vastgesteld. Door de resultaten uit 2014 steeg het reserveniveau met € 1,6 mln.

Op 18 maart 2015 vonden verkiezingen voor de leden van de algemene vergadering plaats. Nadat het college van het dagelijks bestuur tot stand kwam werd het Bestuursprogramma inclusief het meerjarenperspectief 2016-2030 opgesteld. In de algemene vergadering van 2 juli 2015 werd dit programma vastgesteld. Vervolgens werd dit Bestuursprogramma uitgewerkt in de Strategienota 2015-2019 en financieel vertaald in het Meerjarenperspectief 2015-2019 en het MIP 2015.

Deze laatst genoemde documenten werden behandeld in de algemene vergadering van 4 september 2015. In het Meerjarenperspectief 2015-2019 zijn diverse uitgangspunten geformuleerd die de kaders weergeven voor de voorliggende meerjarenraming 2016-2019 en programmabegroting 2016.

In het Meerjarenperspectief zijn voor de jaren 2016 tot en met 2019 onder meer de volgende maatregelen en uitgangspunten opgenomen:

- een stijging van de lastendruk met maximaal 2,5%;
- een gelijkmatige en evenwichtige tariefontwikkeling voor de verschillende belastingcategorieën;
- kostendekkende tarieven in 2017;
- een netto investeringsvolume van gemiddeld rond € 27 miljoen.

Op verschillende momenten in 2015 zijn monitors van de investeringen en de exploitatie aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Per 1 oktober zijn 8 vaste geldleningen met rentepercentages tussen de 4,58 en 2,57% vervroegd afgelost. Voor hetzelfde bedrag van € 118 mln. is een geldlening afgesloten met een looptijd van 50 jaar tegen een rente van 2,68%. De rentelast voor 2016 is door deze transactie ongeveer € 1 mln. lager geraamd.

Op 19 november 2015 heeft de algemene vergadering de kostentoedelingsverordening 2016 vastgesteld. De uitkomsten van deze verordening hebben gevolgen voor de toedeling van de kosten van het watersysteembeheer. De waardeverhouding tussen de gebouwde en ongebouwde eigendommen zijn ten opzichte van de verordening van 2011 sterk gewijzigd. Dit komt tot uitdrukking in de percentages voor de toedeling van de kosten zoals deze zijn opgenomen in genoemde verordening. In de hoofdstukken 3.4 en 3.6 wordt hierop nader ingegaan.

Op 16 december 2014⁵ heeft de algemene vergadering de tweede wijziging van de programmabegroting 2015 vastgesteld. In deze wijziging zijn diverse onderwerpen opgenomen die van belang zijn voor een aantal uitgangspunten voor de programmabegroting 2016.

Zo is een voorziening gevormd voor de financiële gevolgen van een in 2015 aangeboden personele maatregel. Dit heeft voor 2016 een daling van de personeelsformatie en de personeelslasten tot gevolg. Door vaststelling van deze wijziging is het te verwachten resultaat voor 2015 teruggebracht tot een bedrag van ongeveer € 900.000,-.

Door de 2^e begrotingswijziging heeft de algemene reserve zuiveringsbeheer een negatief saldo. Bij de vaststelling van de jaarrekening zal worden gezien hoe deze kan worden hersteld.

Met bovenvermelde ontwikkelingen, met uitzondering van het voorlopig resultaat 2015, is bij het opstellen van de programmabegroting 2016 en de meerjarenraming 2016-2019 rekening gehouden.

De saldi van de reserves per 31 december 2015 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	Bedragen X € 1.000
Algemene reserves	
Watersysteembeheer	9.481
Veerse Meer	165
Zuiveringsbeheer	-494
Subtotaal	9.152
Bestemmingsreserves	
Tariefegalisatiereserves:	
- Watersysteemheffing ingezetenen	1.633
- Watersysteemheffing ongebouwd	179
- Watersysteemheffing gebouwd	-709
- Watersysteemheffing natuurterreinen	2
- Zuiveringsheffing	1.940
subtotaal	3.045
Overige bestemmingsreserves	7.294
subtotaal	10.339
Totaal per 31-12-2015	19.491

3.2 Uitgangspunten en normen

Algemeen

Per hoofdgroep van kosten- en opbrengstsoorten staan hier de uitgangspunten en normen vermeld.

Kapitaallasten

De berekening van de kapitaallasten 2016 is gebaseerd op de prognoses van de besteding van de onderhanden projecten per september 2015. Hierbij is kritisch gekeken naar de investeringsprojecten die naar verwachting in 2015 worden afgerond.

De voor 2016 geraamde uit te voeren investeringsprojecten zijn weer bepalend voor de kapitaallasten 2017 en volgende jaren. Voor de berekening van de rente voor 2016 is gerekend met afzonderlijke omslagrentepercentages voor het watersysteembeheer en zuiveringsbeheer van respectievelijk 1,53% en 1,85% over de gemiddelde boekwaarden. Voor de jaren van de meerjarenraming is een rentepercentage van 2% gehanteerd.

Voor de voorgenomen vervangingsinvesteringen en overige investeringsprojecten wordt verwezen naar hoofdstuk 6.

Personeelslasten

Het uitgangspunt voor de programmabegroting 2016 is de formatie per september 2015 en de mutaties van de in 2015 getroffen personele maatregel.

Voor de personele maatregel is in het meerjarenperspectief 2015-2019 een besparing opgenomen van € 1 miljoen. Aan 31 medewerkers is een eenmalig financieel aanbod gedaan om vroegtijdig gebruik te maken van hun ABP Keuzepensioen per 1-1-2016 of 1-4-2016. In totaal hebben 20 medewerkers (18 fte) gebruik gemaakt van deze maatregel. Daarnaast gaan 6 medewerkers (5,2 fte) in 2016 op basis van hun leeftijd met pensioen. Het vertrek van 23,2 fte is opgevangen door een herbezetting van 7,8 fte. Per saldo levert deze maatregel in 2016 een besparing op van € 8 ton en in 2017 ruim € 1 miljoen. Deze besparingen zijn in deze meerjarenraming opgenomen.

Voor 2016 is op basis de lopende CAO 1% salarisstijging opgenomen, dit naast de periodieke salarisverhogingen als gevolg van beoordelen en belonen. Vanaf 2017 is een stijging van 1,5% per jaar opgenomen.

De premies voor de sociale lasten zijn gebaseerd op de premies per september 2015. In 2016 is rekening gehouden met een te verwachten lichte stijging van de pensioenpremie. Per saldo vallen, ten opzichte van de programmabegroting 2015, de sociale lasten in de programmabegroting 2016 lager uit.

Overige exploitatiekosten en -opbrengsten

Uitgangspunten voor de raming van de directe kosten en opbrengsten zijn de programmabegroting 2015 en het Meerjarenperspectief 2015-2019. Er is rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 1,25%.

In de programmabegroting en de meerjarenraming zijn de volgende wijzigingen opgenomen ten opzichte van 2015. Daarbij is een forse inspanning geleverd om de lastendrukstijging te beperken tot onder de 2,5%.

Op basis van de begroting 2016 en de 1^e begrotingswijziging van de gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland is de bijdrage van het waterschap in deze regeling met € 517.000,- verhoogd.

De externe onderhoudskosten zijn toegenomen door het meer uitbesteden van werkzaamheden. Diverse eigen tractiemiddelen zijn, vanwege het voordeliger kunnen uitbesteden, afgestoten. De besparing van de interne kosten zijn opgenomen onder de kapitaallasten en personeelslasten, de externe kosten van de uitbesteding zijn verantwoord onder “overige exploitatie”.

Verder geven de kosten van onderhoud aan de primaire waterkeringen en de wegen een stijging te zien.

In het meerjarenperspectief is voor 2016 uitgegaan van een kostenbesparing van € 1 miljoen voor innovatie. De voor 2016 opgenomen besparing voor innovatie is per saldo € 0,4 miljoen, dit betekent dat er voor 2017 nog een taakstelling is van € 0,6 miljoen op basis van de externe onderhoudskosten van de programma's. De toegepaste taakstelling op de budgetten is € 50.000,- voor waterkeringen, € 175.000,- voor watersystemen, € 175.000,- voor zuiveringsbeheer en € 200.000,- voor wegen.

3.3 Incidentele baten en lasten

In de budgetten van de programmabegroting zijn de volgende incidentele lasten en baten opgenomen:

Omschrijving activiteit	lasten	baten
Realiseren buitendijkse fietspaden langs Ooster- en Westerschelde	€ 660.000,-	
Bijdragen van derden in de realisatie van de buitendijkse fietspaden		€ 660.000,-
Uitvoeren oeverbescherming 't Killetje, Waterdunen	€ 500.000,-	
Bijdrage in oeverherstel 't Killetje		€ 500.000,-
Totaal	€ 1.160.000,-	€ 1.160.000,-

Het aandeel van het waterschap in de realisatie van de buitendijkse fietspaden is een gedeelte uit het fietspadenplan Zeeuws-Vlaanderen. Dit betreft de investeringsproject fietspad Ossensisse-Kloosterzande. De kosten worden gedekt door een bijdrage van de Provincie, Rijkswaterstaat en een afkoopsom die in 2016 wordt ontvangen.

De buitendijkse oeverbescherming voor het 't Killetje wordt bekostigd door de Provincie. Op basis van de gemaakte afspraken draagt het waterschap hier € 0,5 miljoen aan bij. De dekking hiervan vindt plaats uit het voorbereidingskrediet Zwakke Schakel Zeeuws-Vlaanderen.

3.4 Kostentoerekening

De administraties van de waterschappen zijn opgebouwd op basis van de in samenwerking met de Unie van Waterschappen in 2001 samengestelde standaard productindeling (BBP= Beleids- en BeheersProces bij waterschappen).

Mede op grond van deze indeling en de gemaakte afspraken worden de kosten getraptd verdeeld, zodat ze uiteindelijk op de kostendragers terecht komen.

De kostendragers van waterschap Scheldestromen zijn de volgende:

- a) Watersysteembeheer (incl. wegenbeheer)
- b) Zuiveringsbeheer

Om toch inzicht te blijven hebben op de totale kosten van het wegenbeheer wordt bij de doorberekeningen aangegeven welke aandelen aan deze taak worden toegerekend.

Het totaal van de kostendrager watersysteembeheer wordt aan de hand van de kostentoedelingenverordening 2016 verdeeld over de watersysteemheffingscategorieën ingezetenen (30%), gebouwd (48,60%), ongebouwd (21,06%) en natuurterreinen (0,34%). Daarna zijn met gebruikmaking van de eenheden per categorie de verschillende belastingtarieven berekend.

Het tarief van de zuiveringsheffing wordt berekend door het totaal van de kostendrager zuiveringsbeheer te delen door het aantal vervuilingseenheden dat in de heffing zal worden aangeslagen.

Voordat deze berekeningen kunnen worden uitgevoerd moeten de netto-kosten op het niveau van de primaire beleidsproducten zijn gebracht. Dit betekent dat eerst de saldi van de (hulp)kostenplaatsen en de ondersteunende beheerproducten worden toegerekend.

Door de algemene vergadering van 6 oktober 2011 is de Nota kostentoerekening en onderbouwing tarieven 2011 vastgesteld.

Op de in deze nota opgenomen toerekening per onderdeel wordt hieronder kort ingegaan.

1. (hulp)kostenplaatsen

1.1 Kapitaallasten

De berekening van de rente en afschrijving is per product opgenomen in de staten van vaste activa. Deze staten bestaan uit materiële, immateriële en financiële vaste activa.

1.2 Afdelingskosten (incl. personeelslasten)

De personeelslasten worden op afdelingskostenplaatsen verantwoord. Op deze hulpkostenplaatsen wordt ook de doorberekening verantwoord van de netto kosten van de ondersteunende beheerproducten huisvesting, informatiebeleid & automatisering en interne faciliteiten (zie ook de toelichting onder “2. ondersteunende beheerproducten”).

De personele- en overheadkosten huisvesting, informatiebeleid & automatisering en interne faciliteiten bepalen het uurtarief van de medewerk(st)er. In de programmabegroting zijn deze afdelingskosten op procentuele basis verdeeld over de ondersteunende en primaire beheerproducten. Deze basis is afgeleid van de in 2014 gerealiseerde tijdsbesteding per product.

1.3 Beheer centrale tractie

De hulpkostenplaats “Beheer centrale tractie” bestaat uit werkplanproducten per soort werk- en voertuig. Zo zijn er producten voor hydraulische kranen, tractoren, maaiaparaat, auto's etc. Eerst vinden intern binnen deze hulpkostenplaats enige verdelingen plaats. Vervolgens worden de nog niet verdeelde werkplanproducten verdeeld over de daarvoor in aanmerking komende primaire en ondersteunende beheerproducten. Hiervoor gelden verschillende verdeelsleutels.

1.4 Engineering

De kosten van deze hulpkostenplaats worden in eerste instantie aan de hand van de geraamde/bestede uren aan de investeringsprojecten toegerekend en dus geactiveerd. De overblijvende kosten, kosten van exploitatieprojecten en algemene kosten van deze activiteit, worden verdeeld aan de hand van de geraamde manuren op projecten, die aan diverse producten zijn te relateren.

2. Ondersteunende beheerproducten

Voor de verdeling van de ondersteunende beheerproducten wordt een aantal methodes en verdeelsleutels gehanteerd.

De netto-kosten van de volgende ondersteunende producten worden toegevoegd aan de personeelslasten per afdeling: Huisvesting, Informatiebeleid & Automatisering en Interne faciliteiten (zie hiervoor punt “1.2 afdelingskosten”).

De volgende ondersteunende beheerproducten worden verdeeld aan de hand van de op de primaire beheerproducten geraamde personeelslasten: Centraal management, Organisatiebeleid en -beheer, Personeelsbeleid- en beheer, Kwaliteit, arbo en milieu, Interne voorlichting en Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning.

De financiële functie, bestaande uit de beheerproducten Concerncontrol en financieel beleid, Meerjarenraming en begroting, Management- en bestuursrapportages en Comptabiliteit, worden verdeeld aan de hand van de directe externe kosten per primair product.

De verdeling van de kosten van de Centrale (geo)grafische informatie vindt in twee stappen plaats. De kosten met betrekking tot het werkplanproduct Hydrografie (peilingen) worden toegerekend aan het primaire beheerproduct Veiligheidstoetsing waterkeringen.

De overige kosten van dit ondersteunende beheerproduct worden verdeeld op basis van een verwachte behoefte aan deze informatievoorziening voor een aantal primaire producten.

Op het ondersteunende beheerproduct “Bemonstering en analyse” worden de personeelslasten van de coördinator van deze activiteit verantwoord. Aan de hand van de geraamde kosten per primair beheerproduct voor de afname van de diensten van externe laboratoria vindt de verdeling van dit ondersteunend beheerproduct plaats.

3. Primaire beheerproducten (= tevens totaal per beleidsproduct)

Nadat de (hulp)kostenplaatsen en ondersteunende beheerproducten zijn toegerekend, kan de verdeling van de primaire producten naar de kostendragers plaatsvinden.

De doorberekening van de beleidsproducten Eigen plannen en Plannen van derden vindt plaats op het niveau van de voor de verdeling gecreëerde beheer-/werkplanproducten.

De volgende producten worden onderscheiden:

- Eigen plannen waterkeringen
- Plannen derden waterkeringen
- Eigen plannen watersystemen
- Plannen derden watersystemen
- Eigen plannen wegen
- Plannen derden wegen
- Plannen afvalwaterketenbeleid
- Plannen derden afvalwaterketen
- Calamiteitenplannen (waterkeringen, watersystemen, afvalwaterketen en wegen)

Naar het watersysteembeheer gaan de saldi van de producten met betrekking tot de waterkeringen, watersystemen en wegen en naar het zuiveringsbeheer gaan de saldi van de planvorming van de afvalwaterketen.

De verdeling van de overige beleidsproducten kan als volgt procentueel worden weergegeven.

Beleids- of beheerproduct	Watersysteem-beheer	Wegen-beheer	Zuiverings-beheer
Beheersinstrumenten waterkeringen	100		
Aanleg en onderhoud waterkeringen	100		
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	100		
Beheersinstrumenten watersystemen	100		
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	100		
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	100		
Beheer hoeveelheid water	100		
Calamiteitenbestrijding watersystemen	100		
Monitoring watersystemen	100		
Getransporteerd afvalwater			100
Gezuiverd afvalwater			100
Verwerkt slib			100
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	75	25	
Vergunningen en meldingen	65	10	25
Vergunningen en meldingen watersystemen	75	25	
Vergunningen en meldingen afvalwaterketen			100
Wabo-adviezen			100
Adviezen Waterwet aan andere waterbeheerders	100		
Toezicht	65	10	25
Toezicht watersystemen	75	25	
Toezicht afvalwaterketen			100
Handhaving	90		10
Rioleringsplannen			100
Subsidies lozingen	100		
Stimulering derden aanpak emissies	100		
Beheersinstrumenten wegen		100	
Aanleg en onderhoud wegen, incl. parkeren		100	
Wegenverkeersregeling en -veiligheid		100	

De netto-kosten van de muskusrattenbestrijding zijn elk voor 50% begrepen in de producten 'Aanleg en onderhoud waterkeringen' en 'Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen'.

De saldi van de beleidsproducten van 'Heffing en invordering' worden rechtstreeks naar de watersysteemheffingscategorieën en zuiveringsheffing gebracht.

Hiervoor zijn per product verschillende verdeelsleutels van toepassing. Zo wordt onder andere gebruik gemaakt van het aantal aanslagen, de opbrengst per heffing en de opbrengst invorderingskosten. Het op het watersysteemheffingscategorie ongebouwd verkregen totaal wordt op basis van het aantal hectares verdeeld tussen de categorieën ongebouwd en natuurterreinen.

In onderstaande tabel wordt de procentuele verdeling van deze producten weergegeven:

Beleidsproduct	Watersysteemheffing				Zuiverings-heffing
	ingeze-tenen	ge-bouwd	onge-bouwd	natuur	
Kostentoedeling en belastingverordening	25	25	25		25
Aanslagen huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimten	41				59
Aanslagen zuiveringsheffing overige bedrijven					100
Aanslagen watersysteemheffing gebouwd/ongebouwd/natuur		85	15		
Bezwaar & beroep huishoudens en forfaitaire bedrijfsruimten	41				59
Bezwaar & beroep zuiveringsheffing overige bedrijven					100
Bezwaar & beroep watersysteemheffing gebouwd/ongebouwd/natuur		85	15		
Betalingsverwerking aanslagen	28	23	2		47
Kwijtschelding	50				50
Invorderingsmaatregelen aanslagen	32	20	3		45
Verdeling watersysteemheffing ongebouwd			86	14	

De kosten van bestuur (met uitzondering van het product ‘Eigendommen, niet voor openbare dienst bestemd’) en externe communicatie zijn over watersysteembeheer (40%), wegenbeheer (10%) en zuiveringsbeheer (50%) verdeeld. Op de te verdelen kosten zijn eerst de kapitaallasten van de kosten van de verkiezingen 2015 in mindering gebracht. Deze lasten zijn conform de bepaling in de kostentoedelingsverordening 2016 rechtstreeks toegerekend aan de categorie ingezetenen in de watersysteemheffing.

Eigendommen, niet voor openbare dienst bestemd, is voor 75% toegerekend aan het watersysteembeheer en voor 25% aan het wegenbeheer.

De opbrengst verontreinigingsheffing wordt ten gunste van het watersysteembeheer gebracht. Zie ook paragraaf 3.6 Waterschapsbelastingen.

Om de kostenaandelen voor de watersysteemheffingscategorieën te berekenen zijn de totalen van het watersysteem- en wegenbeheer verdeeld aan de hand van de percentages van de kostentoedelingsverordening.

De kosten van het zuiveringsbeheer zijn overgebracht naar de kostendrager zuiveringsheffing. Het tarief van de zuiveringsheffing kan vervolgens worden berekend door deze kosten te delen door het aantal in de heffing te betrekken vervuilingseenheden.

Na aftrek van de beschikkingen over de algemene reserves, overige bestemmingsreserves en met behulp van de grondslagen (belastingeenheden) zijn de tarieven voor de verschillende watersysteemheffingen en de zuiveringsheffing berekend. Tenslotte zijn door het beschikken over dan wel toevoegen aan de tariefegalisatiereserves de heffingstarieven bepaald.

3.5 Onttrekkingen aan ‘overige bestemmingsreserves’ en voorzieningen

Voor de onttrekkingen aan de tariefegalisatiereserves en de overige bestemmingsreserves wordt verwezen naar de opsomming in het programmaplan en in paragraaf 3.3.

Om de kosten van voormalige bestuurs- en personeelsleden te dekken wordt over bedragen uit de daartoe gevormde voorzieningen beschikt. Geraamd wordt dat in 2016 een bedrag van € 2.745.000,- uit deze voorzieningen zal worden uitgekeerd.

Jaarlijks wordt bij het opstellen van de jaarverslaggeving de omvang van de voorzieningen beoordeeld en zo nodig aangevuld/onttrokken ten laste of gunste van de exploitatie.

Verder is in de tweede wijziging van de programmabegroting 2015 een voorziening gevormd voor de uitvoering van innovatieve onderzoeken. De besteding van deze voorziening, groot € 300.000,- zal in 2016 plaatsvinden.

3.6 Waterschapsbelastingen

Belastingheffingen

De totale netto-kosten van het waterschap worden gedekt door drie heffingen:

Watersysteemheffing

Met deze heffing worden de netto-kosten van het totale watersysteembeheer gedekt.

Hierin is ook het wegenbeheer begrepen, want waterschap Scheldestromen heft geen afzonderlijke wegenheffing.

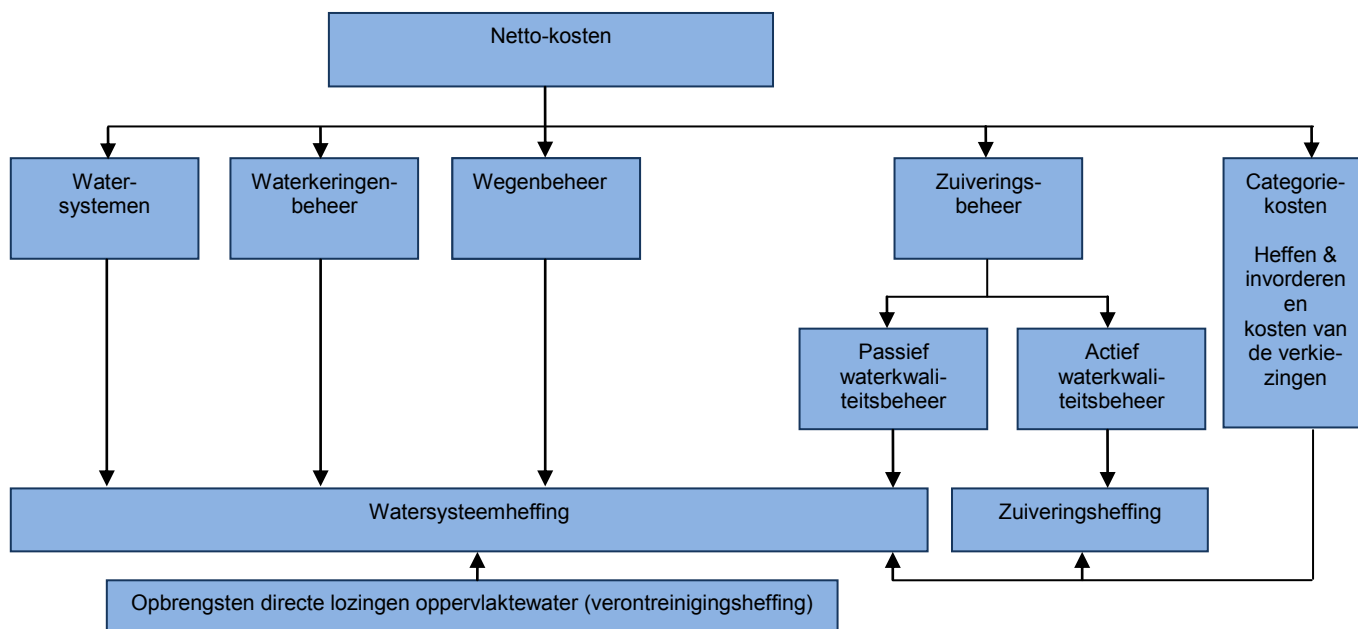
Verontreinigingsheffing

De verontreinigingsheffing wordt geheven van degenen die direct lozen op het oppervlaktewater (iba's, septictanks). Deze opbrengst komt ten goede aan het watersysteembeheer.

Zuiveringsheffing

Met deze heffing worden de netto-kosten van het transporteren, het zuiveren van het afvalwater en de slibverwerking gedekt.

Schematisch kan de verdeling van de netto-kosten als volgt worden weergegeven:

De kostentoedeling watersysteemheffing

De wijze waarop de netto-kosten van het watersysteembeheer en het wegenbeheer aan de categorieën van heffingsplichtigen (ingezetenen, eigenaren van ongebouwde onroerende zaken, natuurterreinen en gebouwde onroerende zaken) worden toegerekend is vastgelegd in de kostentoedelingsverordening.

Het kostendeel van de categorie ingezetenen (solidariteitsdeel) is gebaseerd op de inwonerdichtheid van het uit land bestaande waterschapsgebied.

De toedeling van de kosten aan de overige drie heffingsplichtige categorieën (profijtdeel) vindt plaats aan de hand van de waarde van de onroerende zaken in het economisch verkeer. De onderlinge waardeverhouding is van grote invloed op het kostendeel per categorie.

De kostentoedeling is voor 2016 herzien op basis van de kostentoedelingsverordening 2016 die is vastgesteld door de algemene vergadering op 19 november 2015.

In deze kostentoedelingsverordening zijn de volgende percentages per categorie vastgelegd:

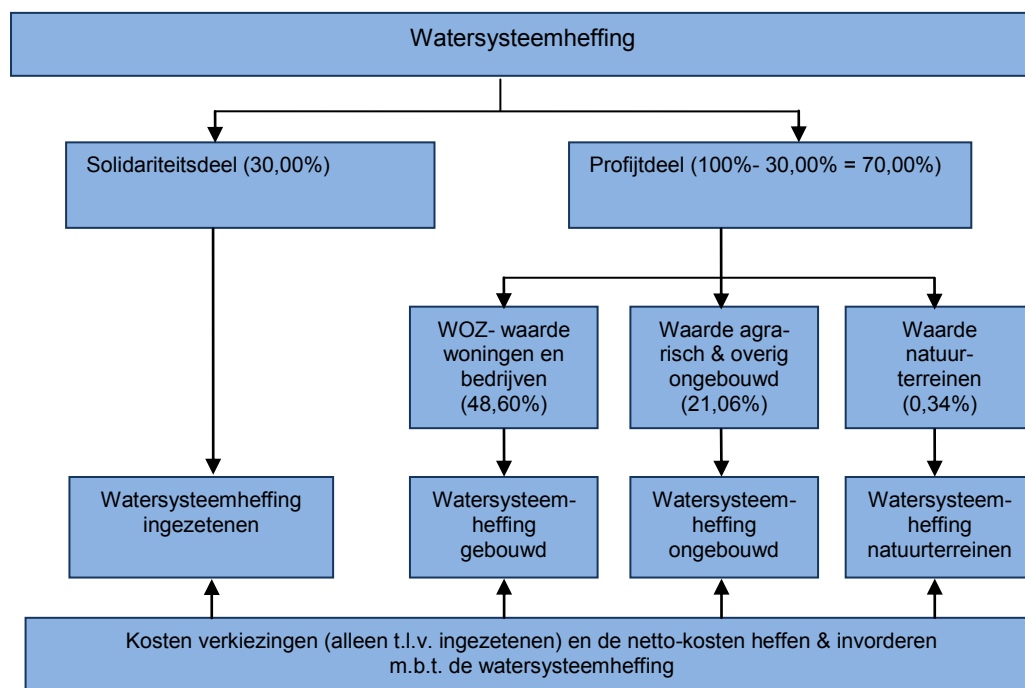
Ingezetenen	30,00%
Gebouwd	48,60%
Ongebouwd	21,06%
Natuurterreinen	0,34%

Genoemde verordening moet eens in de vijf jaar worden herzien.

Het aandeel ingezetenen is ten opzichte van de kostentoedelingsverordening 2011 gestegen van 26,3% naar 30%.

De waardeverhouding tussen de gebouwde en ongebouwde eigendommen is sedert 2009 (basis voor de waardeverhouding voor 2011) sterk gewijzigd. De waarde van de ongebouwde onroerende zaken steeg gemiddeld met 47%, terwijl de waarde van de gebouwde eigendommen een daling van ruim 4% te zien gaf.

In het hierna volgende schema is de kostentoedeling weergegeven:

Geraamde opbrengsten waterschapsbelastingen

De geraamde bruto-opbrengsten van de waterschapsbelastingen voor 2015, 2016 en 2017 tot met 2019 kunnen als volgt per heffing worden gespecificeerd. Tevens zijn de gerealiseerde opbrengsten over 2014 opgenomen.

Waterschapsbelasting	Bedragen x € 1.000					
	Begroting 2015	Begroting 2016	Rekening 2014	Meerjarenraming		
				2017	2018	2019
Watersysteemheffing ingezetenen	13.736	15.613	13.518	16.399	17.346	17.660
Watersysteemheffing gebouwd	27.859	26.785	26.863	26.973	27.391	27.998
Watersysteemheffing ongebouwd	9.688	11.046	9.421	11.384	11.562	11.774
Watersysteemheffing natuurterreinen	126	203	124	209	212	216
Zuiveringsheffing	31.504	31.319	30.667	32.047	32.675	33.249
Verontreinigingsheffing	667	663	592	678	692	710
Totaal	83.580	85.629	81.185	87.690	89.878	91.607

Tarieven heffingen

De tarieven voor het betrokken begrotingsjaar worden opgenomen in de vast te stellen wijzigingen van de belastingverordeningen. Aan de hand van deze tarieven en de geraamde belastingeenheden zijn de in de vorige tabel opgenomen opbrengsten berekend. In de begroting 2016 is uitgegaan van een algemene lastendrukstijging van 2,45%. Door de kostentoedelingsverordening hebben de tarieven voor ingezetenen, ongebouwd en natuur een hogere stijging ondergaan. Het tarief gebouwd daalt.

Waterschapsbelasting	Bedragen x € 1,-				
	Begroting 2015	Begroting 2016	Meerjarenraming		
			2017	2018	2019
Watersysteemheffing ingezetenen	83,76	94,34	99,09	104,81	106,71
Watersysteemheffing gebouwd	0,0611%	0,0582%	0,0586%	0,0595%	0,0608%
Watersysteemheffing ongebouwd	63,42	72,60	75,03	76,40	78,01
Watersysteemheffing natuurterreinen	5,09	7,85	7,98	8,01	8,06
Zuiveringsheffing	55,55	55,72	57,01	58,13	59,15
Verontreinigingsheffing	55,55	55,72	57,01	58,13	59,15

De in de kolom “Begroting 2015” opgenomen tarieven betreffen de werkelijke tarieven zoals die zijn vastgesteld door het aannemen van een amendement bij de behandeling van de programmabegroting 2015 / meerjarenraming 2015-2018.

Kostendekkendheid tarieven 2016

De netto-kosten die worden toegerekend aan de waterschapsbelastingen worden (nog) niet geheel gedekt door de opbrengsten. Dekking vindt gedeeltelijk plaats door de inzet van reservemiddelen. De opbouw van de verschillende belastingtarieven kan als volgt worden weergegeven. Om het dekkingspercentage te berekenen worden de kosten per eenheid tarief gedeeld door het tarief.

Kostendrager	Bedragen x € 1/%				
	Watersysteemheffing				zuiveringsheffing
	ingezetenen	gebouwd (%)	ongebouwd	natuurterreinen	
Saldo, exclusief reserves:					
Watersysteembeheer	82,78	0,04707	61,94	5,88	
Wegenbeheer	14,60	0,00873	10,42	0,99	
Zuiveringsbeheer					53,77
Direct naar heffing en invordering	6,49	0,00235	1,11	1,06	2,62
Subtotaal	103,87	0,05815	73,47	7,93	56,39
Inzet reserves:					
Algemene reserve	-0,72	-0,00000	-0,17	-0,01	
Bestemmingsreserves	-3,04	-0,00001	-0,70	-0,07	
Tariefegalisatiereserve	-5,77	0,00001			-0,67
Subtotaal	-9,53	0,00000	-0,87	-0,08	-0,67
Tarief	€ 94,34	0,05815%	€ 72,60	€ 7,85	€ 55,72
Dekkingspercentage tarieven 2016	90,8%	100,0%	98,8%	99,0%	98,8%
Dekkingspercentage tarieven 2015	95,4%	94,3%	98,0%	97,5%	99,5%

Heffingsgrondslag (belastingeenheden) 2016-2019

Voor de berekening van de tarieven en de ontwikkeling daarvan zijn de volgende belastingeenheden gehanteerd.

Eenheden	2015	2016	2017	2018	2019
Woonruimten	164.000	165.500	165.500	165.500	165.500
WOZ-waarden in € 1.000	45.617.000	46.061.000	46.061.000	46.061.000	46.061.000
Ha. ongebouwd	152.765	152.140	151.740	151.340	150.940
Ha. natuurterreinen	24.800	25.865	26.165	26.465	26.765
Vervuilingseenheden zh	567.125	562.125	562.125	562.125	562.125
Vervuilingseenheden vh	12.000	11.900	11.900	11.900	11.900

Het aantal woonruimten, dat de grondslag vormt voor de watersysteemheffing ingezetenen, is naar boven bijgesteld aan de hand van het aantal woonruimten waarvoor in 2014 en 2015 een aanslag is opgelegd.

Voor de bepaling van de WOZ-waarden wordt voor 2016 een stijging van 1% verwacht. De basis hiervoor is de opbrengst over 2014 en de waarde per 1 januari 2015. Voor de volgende jaren is geen stijgings- of dalingspercentage gehanteerd.

Het aantal hectares als grond voor de aanslagen watersysteemheffing ongebouwd daalt met het aantal nieuw bebouwde hectares en de toename van de hectares natuurterreinen (aanne- me 0,3%). Het aantal hectares dat betrokken is in de watersysteemheffing natuurterreinen is bijgesteld aan de hand van de in 2014 in de heffing betrokken hectares. De verwachting is dat het aantal jaarlijks met 300 ha toeneemt.

De raming van het aantal vervuilingseenheden voor de zuiveringsheffing voor 2016 is ten op- zichte van 2015 verlaagd met 5.000 v.e.'s. p basis van de prognoses per september 2015 wor- den voor bedrijven minder v.e.'s verwacht. Voor de opbrengst zuiveringsheffing wordt er van- uit gegaan dat het aantal vervuilingseenheden voor huishoudens op het niveau ligt van de pro- grammabegroting 2014. Sabewa Zeeland onderzoekt nog het aantal vervuilingseenheden voor 2014 en 2015.

Voor de daaropvolgende jaren wordt voor het aantal vervuilingseenheden voor de zuiverings- en verontreinigingsheffing geen stijging of daling aangehouden.

Reserves voor tariefegalisatie

Om ongewenste schommelingen in de tarieven van de waterschapsbelastingen op te vangen kunnen tariefegalisatiereserves worden ingezet of vinden toevoegingen daaraan plaats. Hierbij is tevens rekening gehouden met het in het Bestuursprogramma opgenomen uitgangspunt van een gelijkmatige en evenwichtige tariefontwikkeling van de belastingcategorieën. In 2018 worden kostendekkende tarieven in rekening gebracht. In 2019 is ook het tekort in de egalisa- tiesreserve gebouwd weggewerkt.

Het verloop van deze bestemmingsreserves is in onderstaande tabel weergegeven.

		Bedragen x € 1.000				
Egalisatiereserve	Stand 1-1-2016	Mutaties in:				Stand 31-12-2019
		2016	2017	2018	2019	
Watersysteemheffing ingezetenen	1.633	-955	-678	0	0	0
Watersysteemheffing gebouwd	-709	600	0	0	109	0
Watersysteemheffing ongebouwd	179	0	0	0	0	179
Watersysteemheffing natuurterreinen	2	0	0	0	0	2
Zuiveringsheffing	1.940	-375	-370	0	0	1.195
Totaal	3.045	-730	-1.048	0	109	1.376

Lastendruk huishoudens en bedrijven

Onderstaand is voor een aantal profielen de lastendruk voor 2016 aangegeven en de verwachting voor de jaren 2017 tot en met 2019. Voor 2016 is tevens de stijging/daling ten opzichte van 2015 aangegeven. Voor de WOZ-waarde is gerekend met 97% van de waarde van 2013. Als gevolg van de gewijzigde kostentoedelingsverordening stijgt de lastendruk voor huurders en ongebouwd relatief sterk. De belastingdruk voor huurders is afgezwakt door de inzet van egalisatiereserves.

Soort huishouden / bedrijf	Belastingeenheid				Tarief x € 1,-					
	Woon-ruimte	WOZ-Waarde x € 1.000	Ha.	v.e.	Begroot 2015	Begroot 2016	Stijging in % t.o.v. 2015	Meerjarenraming		
								2017	2018	2019
Huishouden (meerpersoons, huurder)	1			3	250	261	4,42	270	279	284
Huishouden (meerpersoons, eigenaar)	1	194		3	369	374	1,45	384	395	402
Huishouden (alleenwonend, huurder)	1			1	139	150	7,71	156	163	166
Huishouden (alleenwonend, eigenaar)	1	194		1	258	263	1,95	270	278	284
Agrarisch bedrijf	1	232,8	25	3	1.978	2.212	11,82	2.282	2.328	2.376
Agrarisch bedrijf	1	388	75	3	5.244	5.932	13,13	6.125	6.240	6.371
Groothandel		2.328		10	1.978	1.911	-3,39	1.933	1.966	2.007
Metaalbedrijf		11.640		450	32.110	31.841	-0,84	32.471	33.080	33.693

Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

Het kwijtscheldingsbeleid wordt door SaBeWa Zeeland uitgevoerd aan de hand van de Leidraad invordering waterschapsbelastingen en rekening houdend met de norm van 100%. Dat wil zeggen dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingsschuldigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau. In beginsel is deze norm 90% maar het waterschap Scheldestromen kent een ruimhartiger kwijtscheldingsbeleid door de norm te stellen op 100%.

Ook de in het beheersgebied liggende gemeenten waarmee het waterschap samenwerkingsovereenkomsten op het gebied van de afhandeling van kwijtscheldingsverzoeken heeft gesloten hanteren dezelfde norm.

Door samen te werken wordt bereikt dat het indienen en afhandelen van verzoeken om kwijtschelding eenvoudiger is geworden.

De belastingsschuldige hoeft maar één aanvraagformulier (met bijlagen) voor kwijtschelding van gemeentelijke en waterschapsbelastingen in te dienen.

Het recht op kwijtschelding wordt aan het begin van het belastingjaar beoordeeld door toezending van persoonsgegevens van die belastingplichtigen die het voorgaande jaar kwijtschelding hebben ontvangen aan de Stichting Inlichtingenbureau. Deze Stichting is een onderdeel van het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid en toetst aangeleverde gegevens aan de wettelijke normen voor inkomen, vermogen en voertuigbezit, een en ander volgens de daarvoor geldende landelijke regeling.

Met ingang van 2014 is door de algemene vergadering op 13 november 2013 ingestemd met een verruiming van de kwijtscheldingsnormen voor ondernemers (eenmansbedrijven) voor belastingsschulden met betrekking tot de privéhuishouding, met de netto-kosten van kinderopvang en om voor personen van 65 jaar en ouder de kwijtscheldingsnorm te verhogen tot 100% van de van toepassing zijnde netto AOW-bedragen.

Alleen belastingsschuldigen die zijn aangeslagen in de watersysteemheffing ingezetenen en zuiveringsheffing komen in aanmerking voor het verlenen van kwijtschelding.

Leges

Ten behoeve van de berekening van de hoogte van de legestarieven gelden de volgende uitgangspunten:

- er moet sprake zijn van een dienstverlening;
- de te verhalen kosten moeten in rechtstreeks verband staan tot de verleende dienst;
- de hoogte van de leges mag het bedrag van de geraamde kostprijs niet te boven gaan;
- de grondslag en de hoogte van de legestarieven is onderhevig aan besluitvorming door de algemene vergadering.

De legesverordening bevat een tarieventabel voor de verschillende soorten leges op basis van de in de Nota kostentoerekening en onderbouwing tarieven 2011 opgenomen systematiek.

	Bedragen x € 1,-		
	Begroting 2016	Begroting 2015	Rekening 2014
Leges	100.000	90.000	126.153

3.7 Weerstandsvermogen

Algemeen

In het Waterschapsbesluit is aangegeven dat er zowel in de meerjarenraming als in de programmabegroting aandacht moet worden besteed aan het weerstandsvermogen waarbij er tevens moet worden ingegaan op de aard, stand en verloop van de (algemene) reserves en de voorzieningen.

In het Waterschapsbesluit is in art.4.8 het volgende over het weerstandsvermogen opgenomen:

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- a. de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden waarover het waterschap beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;*
- b. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.*

Het weerstandsvermogen legt de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's en geeft aan hoe robuust de financiële positie van de organisatie is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke tegenvaller direct leidt tot hogere lasten voor de belastingplichtigen.

In de algemene vergadering van 6 oktober 2011 is de Nota weerstandsvermogen, risicomanagement, reserves en voorzieningen vastgesteld. Met deze beleidsnota is in de onderstaande berekening van het weerstandsvermogen rekening gehouden.

De weerstandscapaciteit

In de weerstandscapaciteit worden alleen die middelen opgenomen die in een begrotingsjaar en de daarop volgende begrotingsjaren vrij aanwendbaar zijn zonder dat dit effect heeft op de gewenste kernactiviteiten van het waterschap en de gewenste ontwikkeling van de lastendruk.

Dit geldt voor de algemene reserve en het niet bestemde deel van de tariefegalisatiereserves. De aanwezige overige bestemmingsreserves maken geen deel uit van de weerstandscapaciteit. Deze worden ingezet voor het doel waarvoor deze gevormd zijn.

De omvang en mutaties van de algemene reserves en de bestemmingsreserves in 2016

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	Algeme- ne reserves	Tariefega- lisatie- reserves	Overige Bestem- mings- reserves	Totaal reser- ves
Stand per 31-12-2015	9.152	3.045	7.294	19.491
Watersysteembeheer	9.481			9.481
Veerse Meer	165			165
Zuiveringsbeheer	-494			-494
Tariefegalisatie watersysteemheffing ingezetenen		1.633		1.633
Tariefegalisatie watersysteemheffing ongebouwd		179		179
Tariefegalisatie watersysteemheffing gebouwd		-709		-709
Tariefegalisatie watersysteemheffing natuurterreinen		2		2
Tariefegalisatie zuiveringsheffing		1.940		1.940
Damaanzetten OSK en kanaal Zuid-Beveland			167	167
Overname waterkeringen van Rijkswaterstaat			298	298
Zandsuppletie Sophiastrand			417	417
Kapitaallasten fietspaden Zeeuws-Vlaanderen			5.160	5.160
Kapitaallasten bijdrage extra aansluiting op A58 bij Goes			583	583
Peilbesluit Veerse Meer, steigers			169	169
Groot onderhoud waterkeringen			500	500
Mutaties in 2016	-120	-730	-504	-1.354
Watersysteembeheer	-120			-120
Tariefegalisatie watersysteemheffing ingezetenen		-955		-955
Tariefegalisatie watersysteemheffing gebouwd		600		600
Tariefegalisatie zuiveringsheffing		-375		-375
Kapitaallasten fietspaden Zeeuws-Vlaanderen			-118	-118
Kapitaallasten bijdrage extra aansluiting op A58 bij Goes			-3	-3
Overname waterkeringen van Rijkswaterstaat			-48	-48
Groot onderhoud waterkeringen			-335	-335
Totaal reserves per 31-12-2016	9.032	2.315	6.790	18.137

In bovenstaand overzicht is rekening gehouden met de gevolgen van de in de 2^e wijziging van de programmabegroting 2015 opgenomen mutaties in de reserves.

Meerjarig overzicht van de algemene en bestemmingsreserves

Reserve Bedragen x € 1.000	Begroting 2016	Meerjarenraming		
		2017	2018	2019
Algemene reserves	9.152	9.032	8.912	8.792
Mutaties	-120	-120	-120	-120
Totaal algemene reserves	9.032	8.912	8.792	8.672
Bestemmingsreserves				
Tariefegalisatiereserves	3.045	2.315	1.267	1.267
Mutaties	-730	-1.048	0	109
Totaal tariefegalisatiereserves	2.315	1.267	1.267	1.376
Overige bestemmingsreserves	7.294	6.790	6.415	6.180
Mutaties	-504	-375	-235	-230
Totaal overige bestemmingsreserves	6.790	6.415	6.180	5.950
Totaal bestemmingsreserves	9.105	7.682	7.447	7.326
Totaal reserves	18.137	16.594	16.239	15.998

De totale weerstandscapaciteit per ultimo van het jaar kan dan als volgt bepaald worden:

Beschikbaar	2016	2017	2018	2019
Stille reserve	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Belastingcapaciteit	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Onvoorzien	0,100 mln.	0,100 mln.	0,100 mln.	0,100 mln.
Algemene reserves	9,032 mln.	8,912 mln.	8,792 mln.	8,672 mln.
Tariefegalisatiereserves	2,315 mln.	1,267 mln.	1,267 mln.	1,376 mln.
Totaal	11,447 mln.	10,279 mln.	10,159 mln.	10,148 mln.

Risico's

Een algemeen gangbare definitie van het begrip risico is: *De kans op het optreden van een gebeurtenis met een negatief effect op het bereiken van de doelstellingen.*

De voor het weerstandsvermogen relevante risico's zijn die risico's waarvoor geen maatregelen (bijv. verzekering of voorziening) zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie met de financiële positie.

Bij de omvang van de risico's moet onderscheid gemaakt worden tussen structurele en niet structurele gevolgen. Een structureel risico betreft het vervallen van de precarioheffing (€ 2,0 miljoen). Voor de periode 2016 - 2019 is sprake van incidentele risico's. Hoewel er enkele benoemd zijn, worden deze gelet op de hoogte van het bedrag, begrepen onder de zogenaamde operationele risico's (max. € 4 miljoen).

Opbrengst zuiveringsheffing aanslagen

Voor de opbrengst zuiveringsheffing is er in de begroting vanuit gegaan dat het aantal vervuilingseenheden voor huishoudens op het niveau ligt van de begroting 2014. Sabewa Zeeland onderzoekt nog het aantal op te leggen vervuilingseenheden voor 2014 en 2015. Het aantal opgelegde vervuilingseenheden wijkt in 2014 en 2015 ca. 9.000 vervuilingseenheden af van het aantal gerealiseerde vervuilingseenheden bij Scheldestromen in 2013.

Deelneming in Slibverwerking Noord-Brabant

Waterschap Scheldestromen is voor 7,8% aandeelhouder in N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB). SNB verwerkt zuiveringsslib in een slibverbrandingsinstallatie (SVI). SNB is een naamloze vennootschap, wat inhoudt dat de aansprakelijkheid van de aandeelhouders in beginsel beperkt is tot hun verplichting om de door hen gehouden aandelen vol te storten.

Fiscale en financiële transacties: In het verleden is SNB diverse fiscale en financiële transacties aangegaan waaronder een VAMIL lease, een Cross Border Lease (CBL) en een Switch Transaction. Waterschap Scheldestromen is door de oorspronkelijke aandeelhouders in SNB gevrijwaard van enige aansprakelijkheid en schade inzake deze fiscale en financiële transacties. De belangrijkste risico's die worden onderkend voor Waterschap Scheldestromen hebben dan ook alleen maar betrekking op de slibverwerkingsactiviteiten.

Onderbezetting SVI: Door innovaties op de rioolwaterzuiveringen verwachten alle aandeelhouders een afname van de hoeveelheid slib. Daarnaast lopen in de komende jaren overeenkomsten met niet-aandeelhoudende klanten af. Hierdoor ontstaat mogelijk onderbezetting. Afhankelijk van de mate van onderbezetting nemen de verwerkingskosten voor de aandeelhouders toe met maximaal 30% ten opzichte van het huidige niveau. SNB is in overleg met marktpartijen en de aandeelhouders om een volledige bezetting van de SVI voor langere tijd veilig te stellen. In 2015 heeft SNB een Europese aanbesteding gegund gekregen voor een periode van 10 jaar, waardoor het onderbezettingsrisico is afgenomen.

Wijzigingen in wet- en regelgeving: De positie van SNB is mede afhankelijk van bestaande wet- en regelgeving, met name op het gebied van milieu. Wijzigingen daarin, alsmede de toepassing ervan, kunnen consequenties hebben voor de bedrijfsvoering. Een belangrijke aanstaande wijziging is de wijziging in de Wet op de Vennootschapsbelasting, waardoor SNB per 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig wordt. De eventuele gevolgen van deze belastingplicht voor SNB worden momenteel onderzocht. In 2015 zal hierover nader overleg plaatsvinden met de belastingdienst.

(Overige) operationele risico's

Operationele risico's zijn risico's waar elke organisatie mee te maken heeft. In het algemeen is een operationeel risico een risico dat voortkomt uit de operatie van bedrijfsfuncties binnen een organisatie. De term operationeel risico is typisch een algemene term en behelst eveneens: frauderisico's, juridische risico's, fysieke- of milieurisico's. Meer specifiek kunnen operationele risico's gedefinieerd worden als risico als gevolg van ontoereikende of niet succesvolle interne processen, mensen en systemen of van externe gebeurtenissen.

Onder deze risico's vallen onder andere, grotendeels gericht op externe gebeurtenissen, winterschade, gladheidbestrijding, milieuschade en wateroverlast. Deze risico's worden maximaal geraamd op € 4 miljoen.

Vervallen precarioheffing

Door het waterschap wordt momenteel aan precario een bedrag van ruim € 2,0 miljoen ontvangen. In 2011 is het ministerie van BZK gestart met de voorbereiding van een wetsvoorstel om te komen tot vrijstelling van deze precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven. Om diverse redenen is dit nog niet in de Tweede Kamer ingediend. Het ministerie heeft onlangs laten weten het wetsvoorstel in te gaan dienen (het is de uitdrukkelijke wens van de Kamer om nutsvoorzieningen vrij te stellen). Door de Unie van Waterschappen is destijds (2011) aangedrongen op compensatie voor die waterschappen (Delfland, Schieland en Krimpenerwaard en Scheldestromen) die precario op kabels en leidingen heffen. Ook nu zal de Unie op compensatie aandringen, waarbij ingezet wordt op een 10-jarige overgangsregeling.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (€ 11,447 miljoen) en de benodigde weerstandscapaciteit € 4,0 miljoen.

Deze verhouding is 2,9 en is daarmee uitstekend.

Bij beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel.

Waardering	Verhouding	Betekenis
A	>2,0	Uitstekend
B	1,4 - 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1,0	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Op basis van deze indeling kan het weerstandsvermogen als volgt worden geclassificeerd.

	2016	2017	2018	2019
Risico's	€ 4,0 miljoen			
Weerstandsvermogen	2,9	2,6	2,5	2,5
Waardering	A	A	A	A

3.8 Financiering

Het waterschap is verplicht op grond van de “Wet Financiering decentrale overheden” (Wet Fido) een treasuryparagraaf op te nemen in de programmabegroting. Doel is het bevorderen en transparant maken van het financierings- en treasurybeleid, het verbeteren van de besluitvorming daarover en het beter mogelijk maken van een goede beoordeling daarvan door de toezichthouder.

De belangrijkste doelstellingen van de Wet Fido zijn: het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van de decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de vermogensbehoefte, de te verwachten renteontwikkeling en het risicobeheer.

3.8.1 Vermogensbehoefteplanning

De vermogensbehoefte voor de volgende jaren kan bepaald worden door het verschil tussen herkomst en bestedingen van middelen.

	X € 1.000			
	2016	2017	2018	2019
Herkomst				
<i>Vaste activa:</i>				
Afschrijvingen	18.174	19.303	19.793	20.084
Subsidies/bijdragen van derden	pm	pm	pm	pm
<i>Eigen vermogen:</i>				
Toevoegingen	600			109
<i>Voorzieningen:</i>				
Toevoegingen	85	61	59	57
Totaal herkomst	18.859	19.364	19.852	20.250
Besteding				
<i>Vaste activa:</i>				
Bruto uitgaven (+ pm subsidies)	27.100	27.100	27.100	34.800
<i>Eigen vermogen:</i>				
Onttrekkingen	1.954	1.542	355	350
<i>Voorzieningen:</i>				
Onttrekkingen	3.045	325	300	275
<i>Langlopende schulden:</i>				
Aflossingen	17.269	32.269	2.269	17.269
Totaal besteding	49.368	61.236	30.024	52.694
Vermogensbehoefte	30.509	41.872	10.172	32.444

3.8.2 Renteontwikkeling

Bij deze programmabegroting wordt uitgegaan van 1,50% voor de financieringsbehoefte op lange termijn. Voor de financiering op korte termijn wordt met 0,10% gerekend en voor de vier leningen met een zes-maands Euribor is een tarief van 0,10% (exclusief cap) gehanteerd. Voor de bespaarde rente is uitgegaan van een rente van 1,50%.

3.8.3 Rentegevoeligheidsanalyse

Om de risico's te beperken is het treasurybeleid defensief en risicomijdend. Het beleid is er op gericht toekomstige risico's inzichtelijk te maken, te beheersen, te verminderen of te verschuiven. Het risicobeheer bestaat uit o.a. renterisico, kredietrisico en liquiditeitsrisico, waarbij voor het waterschap het renterisico het belangrijkste is.

De uitvoering van de treasurytaak mag in ieder geval niet leiden tot een vergroting van de risico's voor de organisatie. Hierbij geldt dat het niveau van renterisico's in de komende jaren de wettelijke normen (de kasgeldlimiet en de renterisiconorm), zoals vastgelegd in de Wet Fido, niet overschrijdt.

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille dat het risico uit hoofde van renteaanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De renterisiconorm is voor de waterschappen vastgesteld op 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het betreffende jaar. Het waterschap heeft geen leningen met een renteherziening.

Renterisiconorm	Bedragen x € 1.000			
	2016	2017	2018	2019
1 Totaal programmabegroting	112.516	113.268	114.208	115.960
2 Vastgesteld percentage 30%				
3 Renterisiconorm (30% van 1)	33.755	33.980	34.262	34.788
4 Betaalde aflossingen	17.269	32.269	2.269	17.269
Ruimte (3-4)	16.486	1.711	31.993	17.519

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat het waterschap de komende jaren binnen de norm blijft. De afwijkingen in 2017 en 2018 hebben te maken met een wijziging in het aflossingsritme van de geldleningen.

De kasgeldlimiet is het maximum dat gesteld is aan de mate waarin van korte financiering (looptijd maximaal één jaar) gebruik mag worden gemaakt. In de 'Uitvoeringsregeling Fido' is dit maximum voor de waterschappen vastgesteld op 23% van het begrotingstotaal. Voor het waterschap betekent dit voor 2016 € 26 miljoen. Omdat kort geld over het algemeen goedkoper is dan lang geld wordt voor de financiering zoveel en zo lang mogelijk gebruik gemaakt van deze kredietvorm.

3.8.4 Schuldpositie

Het waterschap zal moeten blijven investeren in het beheersgebied om een goede kwantiteit en kwaliteit van de uitvoering van de waterschapstaken te garanderen.

Bij een investeringsvoorstel moet wel de vraag gesteld worden: is er financiële ruimte voor de investering? Voor een antwoord moet eerst naar de balans van het waterschap worden gekeken.

Aan de linkerzijde van deze balans staan de bezittingen en aan de rechterzijde staat hoe deze bezittingen zijn gefinancierd. Voor de uitvoering van een investering moet worden betaald en is er onvoldoende geld dan zal er moeten worden geleend. Er zal dus naar de schulden moeten worden gekeken. Wat zijn de gevolgen van de toename van de schulden en het doen van een investering?

- Schulden brengen rentelasten met zich mee en deze rente heeft invloed op de jaarlijkse exploitatie;
- Nieuwe investeringen veroorzaken afschrijvingen en (mogelijk) extra kosten voor beheer en onderhoud.

De ruimte voor het aangaan van schulden wordt dus bepaald door de te ontvangen inkomsten (met name de opbrengst waterschapsbelastingen).

Door het hanteren van kengetallen debt-ratio en de schuld als aandeel van de exploitatie kan een beoordeling hiervan plaatsvinden. De debt-ratio zegt welk aandeel van de bezittingen is belast met schulden. Voor Scheldestromen is dit verhoudingsgetal aan de hand van de balans per 31 december 2014 92%. Dit percentage betekent dat het waterschap zijn bezit hoog heeft belast met schulden. De solvabiliteitsratio (het gedeelte van het bezit is gedekt) bedraagt hierdoor 8%.

De netto schuld als aandeel van inkomsten van de exploitatie (netto schuldquote) geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de afschrijvingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden. Anders gezegd: kan het waterschap zijn schulden wel dragen? De netto schuldquote voor het waterschap Scheldestromen bedraagt 214% gebaseerd op de uitkomsten van de jaarrekening 2014.

Deze netto schuldquote geeft, naast andere kengetallen, aan dat veel van het vermogen van het waterschap “vast” zit in met name de materiele vaste activa. Gezien het feit dat er sprake is van een organisatie die kapitaalintensief is, immers er moet veel geïnvesteerd worden in zuiveringsinstallaties, dijken, gemalen, etc. uit hoofde van het takkenpakket, is dit op zich niet zo verwonderlijk. Het gaat hierbij meestal ook om investeringen die een langdurige levensduur hebben en op die manier een functie vervullen voor zowel de huidige als de toekomstige belastingbetalers. Het verleggen van een deel van de kosten naar de toekomst via rente en afschrijvingen ligt in lijn met deze functie vervulling voor huidige en toekomstige belastingbetalers. Uit een onderzoek van Deloitte is destijds gebleken dat de landelijk gemiddelde netto schuldquote van de waterschappen 237% bedroeg. Dit sluit aan bij het beeld dat er sprake is van kapitaalintensieve organisaties die veel investeren in materiele vaste activa vanuit hun takenpakket.

De waterschappen hebben daarnaast een grote autonomie m.b.t. haar mogelijkheden om, naast het snijden in haar kosten, zelf de hoogte van de inkomsten kunnen beïnvloeden en op die manier ruimte te creëren in haar financiële positie. Immers de opbrengst van de waterschapsbelastingen bedraagt ruim 70% van de inkomsten.

Binnen de Unie van Waterschappen wordt aandacht besteed aan het opstellen van verschillende indicatoren die gezamenlijk het beeld geven van de financiële positie van het waterschap. Dit beeld is vervolgens een belangrijk richtpunt voor het te voeren financieel beleid.

3.9 Verbonden partijen

Deze paragraaf gaat in op de doelstellingen, activiteiten en de mate van de financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden waarin het waterschap participeert en waarin het tevens een bepaalde bestuurlijke invloed kan uitoefenen. Het gaat hierbij om banden met derde partijen, waarbij realiseren van een publiek belang centraal staat.

Per partij is sprake van een financieel en bestuurlijk belang. Onder een bestuurlijk belang wordt verstaan: vertegenwoordiging in het bestuur van een verbonden partij of het hebben van stemrecht. Met financieel belang wordt bedoeld: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat, dan wel het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap	
Ingangsdatum	1954	
Participanten	Aandeelhouders: Staat der Nederlanden, 9 provincies en alle waterschappen.	
Publiek belang	Als huisbankier van de waterschappen levert de NWB diensten op het gebied van betalingsverkeer, electronic banking en consultancy. Doelstelling van de bank is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen.	
Bestuurlijk belang	Het waterschap is vertegenwoordigd in de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA), naar rato van het aantal aandelen heeft het waterschap hierin stemrecht (6%). Ieder aandeel A heeft recht op 1 stem en ieder aandeel B geeft recht op 4 stemmen.	
Financieel belang	Het waterschap is aandeelhouder van 6,0% van het nominale aandelenkapitaal (4.380 aandelen A en 166 aandelen B). De AVA heeft in 2011 besloten vanaf 2012 geen dividend meer uit te keren, totdat voldaan wordt aan de kapitaaleisen van Basel III.	
Vermogen (jaarrekening 2014)	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	01-01 € 1.256,- mln. 31-12 € 1.303,- mln.	€ 71.750,- mln. € 86.946,- mln.
	Verwacht resultaat 2015 € -, - (2014 = € 49,0 mln.)	
Beleidsvoornemens verbonden partij	Maatschappelijke relevantie, hoge kwaliteit, een sterke financiële positie en integriteit zijn de hoekstenen van het beleid van de bank. Voldoen aan de Basel III-norm (leverage ratio 3%) in 2018.	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Geen	
Risico's	Volgens de verwachtingen zullen de economische ontwikkelingen in Nederland voorlopig onder druk blijven. Dit heeft invloed op de ontwikkeling van de nettowinst en daardoor het versterken van het eigen vermogen.	
Relatie met programma / paragraaf	Dekkingsmiddelen	
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars	

N.V. Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)											
Vestigingsplaats	Moerdijk										
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap										
Ingangsdatum	2010										
Participanten	De waterschappen Aa en Maas, De Dommel, Brabantse Delta, Rivierenland, Vechtstromen, Scheldestromen.										
Publiek belang	Duurzame oplossing op het gebied van het verwerken van zuiveringsslib tegen zo laag mogelijke kosten. Missie van SNB luidt: een voorbeeldfunctie bij de verwerking van zuiveringsslib. Zij garandeert continuïteit in slibverbranding met maximaal respect voor mens en milieu tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten.										
Bestuurlijk belang	Het waterschap is vertegenwoordigd in de Raad van commissarissen en de aandeelhoudersvergadering.										
Financieel belang	Waterschap Scheldestromen heeft met ingang van 2010 een aandeel van 7,8% in SNB. De waarde van de aandelen bedraagt € 354.014 (1-1-2012). Ter financiering is in 2010 in de vorm van een storting in de agioreserve een bedrag van ruim € 5,333 miljoen (7,8%) ingebracht door waterschap Scheldestromen. Binnen de bedrijfseconomische resterende levensduur wordt de agioreserve terugbetaald.										
Vermogen (jaarrekening 2014)	<table><tr><td></td><td>Eigen vermogen</td><td>Vreemd vermogen</td></tr><tr><td>01-01</td><td>€ 66,603 mln.</td><td>€ 54,386 mln.</td></tr><tr><td>31-12</td><td>€ 86,053 mln.</td><td>€ 28,273 mln.</td></tr></table> Verwacht resultaat 2015 € -, - (2014 = € 24,2 mln.)			Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ 66,603 mln.	€ 54,386 mln.	31-12	€ 86,053 mln.	€ 28,273 mln.
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen									
01-01	€ 66,603 mln.	€ 54,386 mln.									
31-12	€ 86,053 mln.	€ 28,273 mln.									
Beleidsvoornemens verbonden partij	In 2010 is het Ondernemingsplan 2010-2015 vastgesteld, waarbij o.a. de volgende doelstellingen geformuleerd zijn: een sterke organisatie; slimme samenwerkingsverbanden en krachtig inzetten op grondstoffen- en energierugwinning. Binnen deze doelstellingen staan innovatie en efficiency voorop. T.a.v. de grondstoffen- en energierugwinning is in 2012 besloten te investeren in twee hogedrukstoomketels waardoor de slibverwerkingsinstallatie voor minimaal 93% energieneutraal opereert. Verder lopen er projecten om uiterlijk 2015 tot 100% fosfaatterugwinning te komen.										
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen zoals o.a. de bezettingsgraad van de installatie.										
Risico's	Onderbezetting van de installaties.										
Relatie met pro- gramma / paragraaf	Programma: Afvalwaterketen										
Bestuurlijke ver- tegenwoordiger	Lid Raad van Commissarissen: ing. G. van Kralingen Vertegenwoordiger aandeelhoudersvergadering: Mr. drs. A.J.G. Poppelaars										

Holding Facilitair Bedrijf Zeeland B.V. & Facilitair Bedrijf Zeeland B.V.	
Vestigingsplaats	Middelburg
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Ingangsdatum	2004
Participanten	Het waterschap
Publiek belang	De Holding Facilitair Bedrijf Zeeland BV heeft als activiteit het beheren van de aandelen van Facilitair Bedrijf Zeeland BV. Ter beperking van risico's is gekozen voor een Holding waarin eventueel vermogen kan worden ondergebracht.

Holding Facilitair Bedrijf Zeeland B.V. & Facilitair Bedrijf Zeeland B.V.		
	Facilitair Bedrijf Zeeland BV heeft als activiteiten het exploiteren van een aantal vergaderzalen en het bedrijfsrestaurant in het kantoor te Middelburg met als doel de vergaderruimten te verhuren aan derden.	
Bestuurlijk belang	Waterschap bezit 100% aandelen / 100% stemrecht	
Financieel belang	Gestort aandelenkapitaal van twee maal € 18.000,-	
Vermogen (jaarrekening 2013)	Eigen vermogen 01-01 € 29.161,-	Vreemd vermogen € 29.483,-
	Verwacht resultaat 2015 € -, -	
Beleidsvoornemens verbonden partij	Sinds november 2005 vinden er geen activiteiten meer plaats binnen de BV's.	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Aangezien er geen activiteiten meer plaatsvinden is het voornemen beide BV's op te heffen.	
Risico's	-	
Relatie met programma / paragraaf	Paragraaf: Bedrijfsvoering	
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Leden dagelijks bestuur	

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)											
Vestigingsplaats	Amersfoort										
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling										
Ingangsdatum	2012 (Stichting 2005)										
Participanten	De waterschappen										
Publiek belang	HWH is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor de 23 waterschappen op het gebied van Informatie en Communicatie Technologie. HWH heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en de andere overheden die actief zijn in de natte sector. Onder begeleiding van HWH spannen de waterschappen zich gezamenlijk in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening naar burgers en bedrijven te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.										
Bestuurlijk belang	Van elk deelnemend waterschap is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van HWH. Deze leden kiezen uit hun midden de voorzitter en de andere vier leden van het dagelijks bestuur.										
Financieel belang	De financiële bijdrage van waterschap Scheldestromen bedraagt in 2016 € 403.642,-.										
Vermogen (jaarrekening 2014)	<table><tr><td></td><td>Eigen vermogen</td><td>Vreemd vermogen</td></tr><tr><td>01-01</td><td>€ 1,3 mln.</td><td>€ 0,0 mln.</td></tr><tr><td>31-12</td><td>€ 1,5 mln.</td><td>€ 0,0 mln.</td></tr></table>		Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	€ 1,3 mln.	€ 0,0 mln.	31-12	€ 1,5 mln.	€ 0,0 mln.	
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen									
01-01	€ 1,3 mln.	€ 0,0 mln.									
31-12	€ 1,5 mln.	€ 0,0 mln.									
	Verwacht resultaat 2015 € -, - (2014 = € 0,5 mln.)										
Beleidsvoornemens verbonden partij	Meer concreet heeft HWH, als gezamenlijke ICT-dienst van de waterschappen tot doel om de kwaliteit van de bedrijfsvoering van de waterschappen te verbeteren, de ICT-processen efficiënter te maken en kosten te besparen, de innovatieve slagkracht te vergroten, het imago van de waterschappen als professionele moderne overheid te versterken en bredere facilitaire samenwerking van de waterschappen te stimuleren. Hiertoe zal HWH 2.0 verder uitgewerkt worden, met als doel het verminderen van de bijdragen van de deelnemers.										

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)	
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen gaat, evenals voorgaande jaren, alle HWH-programma's kritisch bekijken en bezien op nut en noodzaak.
Risico's	-
Relatie met programma / paragraaf	Paragraaf: Bedrijfsvoering
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars

Gemeenschappelijke regeling SaBeWa Zeeland											
Vestigingsplaats	Terneuzen										
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling										
Ingangsdatum	1 oktober 2012										
Participanten	De gemeenten Borssele, Goes, Kapelle, Tholen, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Hulst en waterschap Scheldestromen										
Publiek belang	SaBeWa staat voor Samenwerking Belastingen en Waardebepaling en verzorgt de heffing en invordering van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.										
Bestuurlijk belang	Van elke deelnemer is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van SaBeWa Zeeland. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid namens het waterschap en 2 leden namens de gemeenten. Deze 3 leden worden gekozen uit het algemeen bestuur.										
Financieel belang	De financiële bijdrage bedraagt in 2016 € 1.303.648,-										
Vermogen (jaarrekening 2014)	<table><tr><th></th><th>Eigen vermogen</th><th>Vreemd vermogen</th></tr><tr><td>01-01</td><td>-€ 0,3 mln.</td><td>€ 0,0 mln.</td></tr><tr><td>31-12</td><td>-€ 1,4 mln.</td><td>€ 0,0 mln.</td></tr></table> Verwacht resultaat 2015 € -, - (2014 € -1,4 mln)			Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01	-€ 0,3 mln.	€ 0,0 mln.	31-12	-€ 1,4 mln.	€ 0,0 mln.
	Eigen vermogen	Vreemd vermogen									
01-01	-€ 0,3 mln.	€ 0,0 mln.									
31-12	-€ 1,4 mln.	€ 0,0 mln.									
Beleidsvoornemens verbonden partij	Optimaliseren van de organisatie en processen.										
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Het waterschap zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.										
Risico's	-										
Relatie met programma / paragraaf	Programma: Optimale taakuitoefening										
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars										

Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland	
Vestigingsplaats	Terneuzen
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	Medio 2013
Participanten	De 13 gemeenten in Zeeland, provincie Zeeland en waterschap Scheldestromen.
Publiek belang	De RUD-Zeeland voert in opdracht van de gemeenten, provincie en het waterschap VTH milieutaken en VTH Wabo-taken uit. Ze moet deze taken professioneel, doelmatig en volgens landelijk vastgestelde kwaliteitseisen en dienstverleningsnormen vervullen. Het takenpakket van de RUD-Zeeland ziet er als volgt uit: - ketentoezicht op grond, bouwstoffen en afval; - VTH-taken Wabo voor BRZO- en IPPC-bedrijven; - VTH-taken Wabo waarvoor de provincie vóór 01-10-2010 het bevoegde gezag was;

Gemeenschappelijke regeling RUD-Zeeland							
	- VTH-taken Milieu voor bedrijven waarvoor de gemeente het bevoegde gezag is; - Overige taken uit het landelijk basispakket.						
Bestuurlijk belang	Van elke (15) deelnemer is één dagelijks bestuurslid afgevaardigd in het algemeen bestuur van RUD-Zeeland. Het dagelijks bestuur bestaat uit 1 lid namens de provincie, 1 lid namens het waterschap en 3 leden namens de gemeenten. Deze 5 leden worden gekozen uit het algemeen bestuur.						
Financieel belang	Voor 2016 is de bijdrage € 153.000,-.						
Vermogen (jaarrekening 2014)	<table> <tr> <th>Eigen vermogen</th><th>Vreemd vermogen</th></tr> <tr> <td>01-01 -</td><td>€ 0,0 mln.</td></tr> <tr> <td>31-12 € 0,6 mln.</td><td>€ 0,0 mln.</td></tr> </table> Verwacht resultaat 2015 € -, -	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01 -	€ 0,0 mln.	31-12 € 0,6 mln.	€ 0,0 mln.
Eigen vermogen	Vreemd vermogen						
01-01 -	€ 0,0 mln.						
31-12 € 0,6 mln.	€ 0,0 mln.						
Beleidsvoornemens verbonden partij	Conform het bedrijfsplan het optimaliseren van de organisatie.						
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Het waterschap zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.						
Risico's	-						
Relatie met programma / paragraaf	Programma: Optimale taakuitoefening						
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars						

Unie van Waterschappen (UvW)							
Vestigingsplaats	Den Haag						
Rechtsvorm	Vereniging						
Ingangsdatum	1927						
Participanten	De waterschappen						
Publiek belang	De vereniging heeft tot doel de leden individueel en collectief bij te staan bij de vervulling van hun bestuurstaken. De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijks-overheid, IPO, VNG en Europa.						
Bestuurlijk belang	Het waterschap heeft zitting in de ledenvergadering (voorzitters van alle waterschappen).						
Financieel belang	Voor 2016 is een bijdrage van € 440.791,- begroot.						
Vermogen (jaarrekening 2013)	<table> <tr> <th>Eigen vermogen</th><th>Vreemd vermogen</th></tr> <tr> <td>01-01 € 0,8 mln.</td><td>€ 7,1 mln.</td></tr> <tr> <td>31-12 € 0,8 mln.</td><td>€ 6,7 mln.</td></tr> </table> Verwacht resultaat 2015 € -, - (2014= -€ 27.348,-)	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	01-01 € 0,8 mln.	€ 7,1 mln.	31-12 € 0,8 mln.	€ 6,7 mln.
Eigen vermogen	Vreemd vermogen						
01-01 € 0,8 mln.	€ 7,1 mln.						
31-12 € 0,8 mln.	€ 6,7 mln.						
Beleidsvoornemens verbonden partij	In het Bestuursprogramma 2010-2013 (genaamd Scherp aan de Wind) is het beleid op hoofdlijnen vastgesteld. Hierin wordt gestreefd naar een daadkrachtige, zichtbare, eensgezinde en betrouwbare Unie van Waterschappen. Hierbij zijn een viertal thema's benoemd: 1. Wateropgave (waterveiligheid, waterkwantiteit en -kwaliteit); 2. De kracht van Waterschappen (slagvaardig, doelmatig, zichtbaar); 3. Innovatieve oplossingen (innovatie overheid, internationale samenwerking); 4. De kracht van de Unie (visievorming, aangaan nieuwe coalities, aantrekkelijk werkgeverschap).						
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	Waterschap Scheldestromen zal daar waar mogelijk een bijdrage leveren aan het zo optimaal mogelijk realiseren van de doelstellingen.						
Risico's	-						

Unie van Waterschappen (UvW)	
Relatie met programma / paragraaf	Programma: Optimale taakuitoefening
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Mr. drs. A.J.G. Poppelaars

Stichting Minas en Middelen Meester (MMM)			
Vestigingsplaats	Goes		
Rechtsvorm	Stichting		
Ingangsdatum	2000		
Participanten	Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK), provincie Zeeland, ZLTO, ZMF en waterschap Scheldestromen.		
Publiek belang	De stichting stelt zich ten doel de emissie van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen naar het milieu in Zeeland te verminderen door deze middelen in de landbouw efficiënter te gebruiken. Naast de uitvoering van concrete projecten doet MMM dienst als een afstemmingskader voor alle Zeeuwse projecten op het gebied van mineralen en gewasbeschermingsmiddelen. De winst van de stichting zit vooral in het gezamenlijk optrekken om binnen de landbouw een zo groot mogelijke milieuwinst te behalen. Dit is niet alleen goed voor het milieu, maar ook goed voor het imago van de landbouw.		
Bestuurlijk belang	Het waterschap is in het bestuur van de stichting vertegenwoordigd.		
Financieel belang	Het waterschap draagt bij in de verschillende onderzoeksprojecten. Jaarlijks wordt een bijdrage betaald van € 7.000,- Bij de oprichting is een voorschot/startkapitaal verstrekt van € 37.500,-		
Vermogen (jaarrekening 2013)		Eigen vermogen	Vreemd vermogen
	01-01	€ 20.000,-	€ 75.000,-
	31-12	€ 47.000,-	€ 75.000,-
	Verwacht resultaat 2015 € -, -		
Beleidsvoornemens verbonden partij	-		
Beleidsvoornemens waterschap omtrent verbonden partij	-		
Risico's	-		
Relatie met programma / paragraaf	Programma: Watersystemen		
Bestuurlijke vertegenwoordiger	Ir. L. A. Mangnus		

3.10 Bedrijfsvoering

Onder de bedrijfsvoering van het waterschap wordt verstaan de sturing en beheersing van de ondersteunende processen binnen de organisatie die dienend zijn aan de primaire processen. Deze bedrijfsvoering kenmerkt zich door kosteneffectiviteit en een sturingsprincipe waaraan continue verbetering inherent is.

Hieronder vallen de ondersteunende beheerproducten en de hulpkostenplaatsen 'Beheer centrale tractie' en 'Engineering'.

Hierna worden deze ondersteunende beheerproducten beschreven.

Centraal management

De activiteiten die betrekking hebben op het op centraal niveau leiding geven aan het ambtelijk apparaat alsmede de (secretariële) ondersteuning daarvan.

Organisatiebeleid en -beheer

Het opbouwen en in stand houden van een goed functionerende ambtelijke organisatie die op zijn taak berekend is. Door het inrichten en in stand houden van een doelmatige en functionele organisatie willen we bereiken dat die op zijn taak berekend is.

Personeelsbeleid en -beheer

Het ontwikkelen, invoeren, bewaken, hanteren en onderhouden van centrale instrumenten t.b.v. het voeren personeelsbeleid en -beheer, alsmede het voeren van de salarisadministratie. Het gaat hierbij om het uitvoeren van die activiteiten die er enerzijds op zijn gericht dat de personeelsformatie qua omvang en kwaliteit uitvoering kan geven aan de organisatiedoelstellingen en er anderzijds voor zorgen dat het waterschap de rechten en plichten van zowel de werkgever als de werknemer bewaakt.

Kwaliteit, ARBO en milieu

De centrale activiteiten met betrekking tot de ontwikkeling, het beheer, het onderhoud en het richting geven aan de uitvoering van een intern milieuzorgsysteem, een adequaat arbozorgniveau en een kwaliteitszorgsysteem binnen de organisatie van het waterschap.

Interne voorlichting

De centrale activiteiten die zijn gericht op het informeren van het personeel en bestuur over het beleid van het waterschap en de activiteiten die ter realisering daarvan worden uitgevoerd alsmede over het intern functioneren van het waterschap.

Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning

De activiteiten van algemeen-bestuurlijke en algemeen-juridische aard ten behoeve van het waterschap als geheel.

Het doel is het bestuur en de organisatie in staat stellen de taken uit te voeren en doelstellingen te realiseren met inachtneming van de juridische voorwaarden die daaraan door wetgeving en jurisprudentie worden gesteld.

Concerncontrol en financieel beleid

Het geheel van centrale activiteiten gericht op het zo doelmatig mogelijk sturen en beheersen van de organisatieprocessen ten behoeve van de te bereiken organisatiedoelstellingen, alsmede het ontwikkelen en het tot uitvoering brengen van financiële kaders.

Het zo doelmatig mogelijk sturen en beheersen van de organisatieprocessen ten behoeve van de te bereiken organisatiedoelstellingen en het beheersen van financiële risico's.

Meerjarenraming en begroting

De coördinatie en de financiële inbreng bij het opstellen van de meerjarenraming, werkplannen, programmabegroting en begrotingswijzigingen (inclusief de daarbij behorende stukken), alsmede van de op de programmabegroting gebaseerde budgetten.

Management- en bestuursrapportages

De coördinatie en de samenstelling van de gestructureerde management- en bestuursrapportages, waaronder de monitoringsoverzichten en de beleidstoelichting en analyse bij de jaarrekening.

Comptabiliteit

De registratie in financiële zin van de uitvoering van de verschillende budgetten in de administratieve systemen van het waterschap.

Informatiebeleid en automatisering

De ontwikkeling, het onderhoud en de implementatie van het informatiebeleidsplan alsmede automatiserings(beleids)plannen van het waterschap c.q. systemen en programma's.

Prestaties(indicatoren):	Norm
% digitale volwassenheid (SN)	65%
Volwassenheidsniveau informatieveiligheid (SN)	2,7

Centrale (geo)grafische informatie

Het al dan niet geautomatiseerd vervaardigen, beheren en distribueren van (analoge of digitale) kaarten, tekeningen en andere grafische voorstellingen.

Huisvesting

Alle activiteiten die zijn gericht op het aanbieden van een goed verzorgde werkplek aan de bestuurders en medewerkers in de (centrale) huisvesting van het waterschap.

Interne faciliteiten

Verzorging van een aantal interne voorzieningen ter ondersteuning van de gehele organisatie. Onder dit product valt ook de centrale inkoop(coördinatie)functie.

Prestaties(indicatoren):	Norm
% van het inkoopvolume dat duurzaam wordt ingekocht (SN)	100%

Bemonstering en analyse

Het nemen van water- en bodemonsters alsmede de fysisch-chemische analyses van deze monsters. Tot het product behoren niet de hydrologische analyses.

Wat gaat het kosten?

De netto-kosten van de ondersteunende beheerproducten zijn begrepen in de programma-plannen.

		x € 1.000	
	Ondersteunende beheerproducten	Begroting 2015	Begroting 2016
	<u>Management en organisatie:</u>		
5100	Centraal management	890	712
5101	Organisatiebeleid en -beheer	264	280
5200	Personeelsbeleid en -beheer	1.455	1.657
5201	Kwaliteit, ARBO en milieu	224	242
5300	Interne voorlichting	389	395
5400	Algemeen bestuurlijke en juridische ondersteuning	900	901
5800	Bemonstering en analyse	111	82
	Subtotaal	4.233	4.269
	<u>Financiën:</u>		
5500	Concern control en financieel beleid	1.039	1.147
5501	Meerjarenraming en begroting	89	89
5502	Management- en bestuursrapportages	18	35
5503	Comptabiliteit	960	871
	Subtotaal	2.106	2.142
	<u>Overige:</u>		
5600	Informatiebeleid en automatisering	4.011	4.121
5601	Centrale (geo)grafische informatie	1.636	1.619
5700	Huisvesting	3.320	3.479
5701	Interne faciliteiten	3.517	3.308
	Netto exploitatiekosten	18.823	18.938

Hulpkostenplaatsen

Onderstaande activiteiten komen niet voor in de BBP-structuur, maar zijn voor waterschap Scheldestromen organisatorisch van belang, zodat hiertoe de volgende hulpkostenplaatsen zijn gecreëerd. Deze kosten zijn begrepen in de netto-kosten van de programmaplannen en die van de ondersteunende beheerproducten.

Hulpkostenplaatsen	x € 1.000	
	Begroting 2015	Begroting 2016
5030 Beheer centrale tractie	4.209	3.496
5040 Engineering	1.479	1.482
Netto exploitatiekosten	5.688	4.978

Toelichting

Door een verdere inkrimping van het tractiematerieel dalen de exploitatiekosten van Beheer centrale tractie met 17%. Er zijn in 2015 3 hydraulische graafmachines en 3 tractoren, inclusief maaiapparatuur afgestoten.

De raming van de bedrijfsvoering per functie kunnen als volgt meerjarig worden weergegeven.

Functie/kostenplaats (bedragen x € 1.000)	2015	2016	2017	2018	2019
Management en organisatie	4.233	4.269	4.298	4.346	4.396
Financiën	2.106	2.142	2.161	2.184	2.167
Informatiebeleid en automatisering	4.011	4.121	4.261	4.306	4.352
Centrale (geo)grafische informatie	1.636	1.619	1.801	1.797	1.748
Huisvesting	3.320	3.479	3.535	3.559	3.680
Interne faciliteiten	3.517	3.308	3.377	3.411	3.424
Beheer centrale tractie	4.209	3.496	3.429	3.157	3.043
Engineering	1.479	1.482	1.543	1.554	1.568
	26.526	25.932	24.405	24.314	24.378

3.11 EMU-saldo

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie in het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de Economisch Monetaire Unie, is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt over gezonde overheidsfinanciën. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort van een lidstaat niet meer mag bedragen dat 3% van het BBP (Bruto Binnenlands Product). Voor de bepaling het tekort tellen ook de uitgaven van de lagere overheden (provincies, gemeenten en waterschappen) mee.

Op grond van de Wet hof (houdbare overheidsfinanciën) moeten de vier overheden samen invulling geven aan de eisen die vanuit de Europese Unie ten aanzien van met name het EMU-saldo en de EMU-schuld worden gesteld. Om de voor hun kerntaken noodzakelijke investeringen uit te kunnen voeren, hebben de lagere overheden een zekere ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig. De Wet hof kent als systematiek dat een kabinet aan het begin van zijn regeerperiode afspraken met IPO, VNG en Unie maakt over de ruimte voor de decentrale overheden in het EMU-tekort gedurende de gehele regeerperiode.

In januari 2013 hebben de decentrale overheden met de Minister van Financiën afspraken gemaakt (Financieel Akkoord) voor de ruimte in de jaren 2014 en 2015. Voor die jaren hebben de lagere overheden de gezamenlijke ruimte behouden van 0,5% in het BBP die zij sinds 2004 hebben. Voor 2016 en 2017 was daarbij de inzet van het kabinet om de ruimte voor de lagere overheden te verlagen tot 0,4% respectievelijk 0,3%. IPO, VNG en Unie hebben daarop gereageerd dat naar hun oordeel een structurele ruimte van 0,5% nodig blijft. In het Financieel Akkoord 2013 is daarom afgesproken dat in 2015 in bestuurlijk overleg zal worden bepaald of de door het kabinet beoogde beperking van de ruimte, gelet op de wettelijke taken en bestuurlijke verplichtingen, mogelijk en verantwoord is. Tevens is vastgelegd dat in de huidige kabinetsperiode, dus in principe tot en met 2017, geen gebruik wordt gemaakt van het in de wet opgenomen sanctieregime.

Voordat op de uitkomst van het in september 2015 gehouden overleg wordt ingegaan wordt eerst de context geschetst waarbinnen dit bestuurlijk overleg heeft plaatsgevonden.

- IPO, VNG en Unie hebben voor de jaren 2014 en 2015 hun ruimte van 0,5% onderling verdeeld. De waterschappen hadden in 2014 0,07% ruimte en in 2015 0,06%, terwijl er in de periode van 2004 tot 2013 nog sprake was van een ruimte van 0,05%;
- Op grond van de Wet hof moet het bestuurlijk overleg over de ruimte van de decentrale overheden gericht zijn op het bereiken van overeenstemming waarbij de eindverantwoordelijkheid voor het vaststellen van de ruimte bij het kabinet ligt. De Tweede Kamer heeft de mogelijkheid hierop te reageren (voorhangprocedure);
- Bij de beoordeling van de vraag of de decentrale overheden hun gezamenlijke EMU-ruimte overschrijden wordt in principe alleen gekeken naar het totaal van de decentrale overheden. Er vindt dus geen beoordeling plaats op het niveau van de drie sectoren afzonderlijk;
- Bij een overschrijding van de ruimte van de decentrale overheden vindt altijd eerst overleg plaats, waarbij over mogelijke maatregelen kan worden gesproken. Volgens de wet kunnen bij een eerste overschrijding geen correctie- en sanctiemogelijkheden worden toegepast;
- Uit een evaluatie is gebleken dat de decentrale overheden hun EMU-ruimte de afgelopen 2 jaar niet nodig hebben gehad.

Het in september 2015 gehouden bestuurlijk overleg heeft tot de volgende uitkomsten geleid:

- de ruimte voor de decentrale overheden is in 2016 0,4% van het BBP, was in 2015 nog 0,5%;

- het kabinet heeft bevestigd dat de decentrale overheden hun geplande investeringen gewoon kunnen uitvoeren. Indien dit leidt tot overschrijding van de ruimte dan volgen in elk geval tot en met 2017 geen maatregelen, sancties e.d.;
- Over een jaar treffen de partijen elkaar weer op basis van een analyse van de beschikbare cijfers;
- de ruimte van 0,4% wordt niet nader verdeeld over gemeenten, provincies en waterschappen, waardoor er formeel geen vastgestelde referentiewaarden (toegestaan tekort) zijn;
- er is geen afspraak gemaakt voor 2017;
- IPO, VNG en Unie zullen met een nieuw kabinet overleg voeren over de ruimte na 2017.

Formeel zijn er dus geen vastgestelde referentiewaarden. De Unie van Waterschappen heeft de afgelopen jaren steeds individuele referentiewaarden afgegeven. Dit is ook voor 2016 gebeurd, waarbij is uitgegaan van een ruimte van 0,06% voor de waterschappen. Deze ruimte sluit aan bij de door de waterschappen aangeleverde ramingscijfers voor 2016. Deze ruimte is ook in overeenstemming met de uitspraken van het kabinet in het bestuurlijk overleg dat zij geen belemmeringen ziet voor alle investeringen die de decentrale overheden voor 2016 hebben gepland.

De indicatieve referentiewaarde voor Scheldestromen is berekend op een bedrag van € 14,3 miljoen. Uit het overzicht blijkt dat Scheldestromen in 2016 binnen de referentiewaarde blijft. Gelet op de inzet van het kabinet in het bestuurlijk overleg en gegeven de Europese afspraken waaraan Nederland moet voldoen, is de mogelijkheid reëel aanwezig dat de ruimte en dus de referentiewaarde in 2017 zal dalen. Gelet op de onzekerheden van de ruimte voor 2017, kan de Unie die daling niet worden kwantificeren.

Het EMU-saldo is als volgt opgebouwd:

Omschrijving		Begroting	Meerjarenraming			
(Bedragen x € 1.000)		2016	2017	2018	2019	
1	EMU exploitatiesaldo	0	0	0	0	
	(saldo exploitatiebegroting kosten/opbrengstensoorten					
+	Dotaties aan reserves	600	0	0	109	
-/-	Onttrekkingen aan reserves	-1.954	-1.543	-355	-350	
	Totaal EMU exploitatiesaldo	-1.354	-1.543	-355	-241	
2	Invloed investeringen					
-/-	Bruto investeringsuitgave (incl. geactiveerde lasten)	-27.100	-27.100	-27.100	-34.800	
+	Investeringsubsidies en -bijdragen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
+	Verkoop van vaste activa	130				
+	Afschrijvingen	18.174	19.303	19.793	20.084	
	Totaal invloed investeringen	-8.796	-7.797	-7.307	-14.716	
3	Invloed voorzieningen					
+	Toevoeging aan voorzieningen	85	61	59	57	
-/-	Onttrekkingen aan voorzieningen (vrijval)	0	0	0	0	
-/-	Onttrekkingen rechtstreeks uit voorzieningen	-3.045	-325	-300	-275	
	Totaal invloed voorzieningen	-2.960	-264	-241	-218	
4	Deelnemingen en aandelen					
-/-	Boekwinst	0	0	0	0	
+	Boekverlies	0	0	0	0	
	Totaal invloed deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	
	Geraamd EMU-saldo	-13.110	-9.604	-7.903	-15.175	
	Maximaal EMU-tekort o.b.v. macrotreferentiewaarde	-14.300	-14.300	-14.300	-14.300	
	Verschil (+ = ruimte: - = tekort)	+1.190	+4.696	+6.397	-875	

4 Begroting naar kostendragers

In onderstaande tabellen zijn de kosten en opbrengsten per kostendrager opgenomen.

4.1 Watersysteembeheer

Programma	Bedragen x € 1.000			Meerjarenraming		
	Begroot 2015	Begroot 2016	Rekening 2014	2017	2018	2019
Waterkeringen	7.612	12.680	14.593	12.816	12.833	12.974
Watersystemen	31.532	31.097	29.573	32.372	33.130	33.822
Wegen	8.532	8.955	7.828	8.423	8.300	8.416
Optimale taakuitoefening	3.927	2.862	2.227	3.424	3.479	3.537
Netto-kosten watersysteembeheer	51.603	55.594	54.221	57.035	57.742	58.749
Dekkingsmiddelen:						
Onvoorziene uitgaven	199	50	0	50	50	50
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-2.673	-2.709	-2.620	-2.665	-2.666	-2.662
Beschikking over/toevoeging aan reserves	1.968	-624	-8.680	-495	-355	-350
Totaal watersysteembeheer	51.097	52.311	42.921	53.925	54.771	55.787
Categoriekosten en -opbrengsten						
Heffing en invordering	1.254	1.718	1.801	1.738	1.754	1.770
Dekkingsmiddelen algemeen	-54	-12	-32	-3	2	2
Kwijtschelding heffingen	558	541	453	478	493	507
Oninbaar verklaring heffingen	107	107	183	183	183	183
Mutaties tariefegalisatiereserves	-887	-355	2.266	-678	-0	109
Totaal te dekken door heffingen	52.075	54.310	47.592	55.643	57.203	58.358
Opbrengst watersysteem- en verontreinigingsheffing	-52.075	-54.310	-50.535	-55.643	-57.203	-58.358
Resultaat na bestemming	0	0	2.943	0	0	0
Belastingtarieven:						
Watersysteemheffing ingezetenen per woonruimte	€ 83,76	€ 94,34	€ 82,14	€ 99,09	€ 104,81	€ 106,71
Watersysteemheffing gebouwd % van de WOZ-waarde	0,0611 %	0,0582 %	0,0581 %	0,0586 %	0,0595 %	0,0608 %
Watersysteemheffing ongebouwd per ha.	€ 63,42	€ 72,60	€ 61,54	€ 75,03	€ 76,40	€ 78,01
Watersysteemheffing natuurterreinen per ha.	€ 5,09	€ 7,85	€ 4,86	€ 7,98	€ 8,01	€ 8,06
Verontreinigingsheffing per vervuilingseenheid	€ 55,55	€ 55,72	€ 54,18	€ 57,01	€ 58,13	€ 59,15

4.1.1 Toelichting op de kostendrager watersysteembeheer

De kostendrager watersysteembeheer bestaat uit het beheer en onderhoud van waterkeringen, watersystemen en wegen.

De verdeling van de programma's over de kostendragers heeft conform de kostentoerekening plaatsgevonden, zoals die is beschreven in hoofdstuk 3.4.

Door minder inzet van reservemiddelen zullen de kosten en de tarieven van de watersysteemheffingen en de verontreinigingsheffing in de jaren 2016-2019 stijgen. In 2018 zal dit leiden tot kostendekkende tarieven, waarbij dan geen beschikking over tariefegalisatiereserves meer nodig zal zijn.

Bij de programma's zijn nadere toelichtingen opgenomen.

4.2 Zuiveringsbeheer

Programma	Bedragen x € 1.000			Meerjarenraming		
	Begroot 2015	Begroot 2016	Rekening 2014	2017	2018	2019
Watersystemen	336	342	593	348	352	357
Afvalwaterketen	28.676	28.202	28.370	28.8806	29.092	29.615
Optimale taakuitoefening	3.346	1.623	1.441	1.618	1.639	1.661
Netto-kosten zuiveringsbeheer	32.358	30.167	30.404	30.852	31.083	31.633
Dekkingsmiddelen:						
Onvoorziene uitgaven	1	50	0	50	50	50
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-54	7	-47	7	7	7
Beschikking over/toevoeging aan reserves	-1.993	0	-21	0	0	0
Totaal zuiveringsbeheer	30.312	30.224	30.336	30.909	31.140	31.690
Categoriekosten en -opbrengsten						
Heffing en invordering	571	805	1.025	816	827	836
Dekkingsmiddelen algemeen	-67	-26	-61	-14	-13	-13
Kwijtschelding heffing	728	586	538	601	616	631
Oninbaar verklaring heffing	105	105	291	105	105	105
Mutaties tariefegalisatiereserve	-145	-375	-150	-370	-0	-0
Totaal te dekken door heffing	31.504	31.319	31.979	32.047	32.675	33.249
Opbrengst zuiveringsheffing	-31.504	-31.319	-30.650	-32.047	-32.675	-33.249
Resultaat na bestemming	0	0	-1.329	0	0	0
Belastingtarief:						
Zuiveringsheffing per vervuilingseenheid	€ 55,55	€ 55,72	€ 54,18	€ 57,01	€ 58,13	€ 59,15

4.2.1 Toelichting op de kostendrager zuiveringsbeheer

De verdeling van de programma's over de kostendragers heeft conform de kostentoerekening plaatsgevonden, zoals die is beschreven in hoofdstuk 3.4.

Voor een nadere toelichting mag worden verwezen naar het programma Afvalwaterketen.

In 2018 is het uitgangspunt dat een kostendekkend tarief voor de zuiveringsheffing kan worden gehanteerd.

5 Begroting naar kosten- en opbrengstsoorten

5.1 Overzicht van de kosten en opbrengsten

Omschrijving kosten- en opbrengstsoorten	Bedragen x € 1.000			Meerjarenraming		
	Begroot 2015	Begroot 2016	Rekening 2014	2017	2018	2019
<u>KOSTEN</u>						
41 Rente en afschrijvingen	24.609	23.905	31.982	26.045	26.376	26.818
42 Personeelslasten	32.694	32.033	32.201	32.254	32.730	33.213
43 Goederen en diensten van derden	51.310	48.892	49.703	47.720	47.766	48.506
44 Bijdragen aan derden	6.062	7.501	2.936	7.088	7.177	7.266
45 Toevoeging aan voorzieningen en onvoorziene uitgaven	4.649	185	259	161	159	157
Totaal kosten	119.324	112.516	117.081	113.268	114.208	115.960
<u>OPBRENGSTEN</u>						
81 Financiële baten	1.655	726	1.805	636	449	443
82 Personeelsbaten	500	500	361	500	500	500
83 Goederen en diensten aan derden	9.756	5.957	10.688	5.957	5.957	5.957
84 Bijdragen van derden	20.077	16.547	15.916	15.294	15.440	15.588
85 Waterschapsbelastingen	82.080	84.290	79.657	86.323	88.482	90.181
86 Interne verrekeningen	3.550	3.142	3.683	3.015	3.025	3.050
Totaal opbrengsten	117.618	111.162	112.110	111.725	113.853	115.719
Saldo lasten - baten	1.706	1.354	4.971	1.543	355	241
<u>RESERVES</u>						
89 Mutaties algemene reserves	488	-120	2.930	-120	-120	-120
89 Mutaties tariefegalisatiereserves	-1.032	-730	2.116	-1.048		109
89 Mutaties overige bestemmings-reserves	-1.162	-504	-11.631	-375	-235	-230
Totaal reserves	-1.706	-1.354	-6.585	-1.543	-355	-241
Resultaat	0	0	-1.614	0	0	0

5.2 Toelichting op de kosten en opbrengsten 2016

Kosten

Rente en afschrijving (kapitaallasten)

De kapitaallasten zijn in 2016 € 0,7 miljoen lager begroot in vergelijking met de begroting 2015. De daling is hoofdzakelijk te danken aan de herfinanciering van € 118 mln. aan vaste geldleningen.

De berekening van de kapitaallasten is gebaseerd op de geactualiseerde prognose per 1 september 2015 van de investeringen die naar verwachting in 2015 afgerond worden.

Ook de verdere daling van het rente omslagpercentage speelt daarbij een rol.

Uitgangspunt bij het verminderen van de waarde van een object is dat de afschrijving start het jaar volgend op het technisch gereedkomen van het project. Uitzondering hierop zijn de activa van beheer centrale tractie. Deze worden afgeschreven vanaf het moment van aanschaf op de volheid van een maand.

Op 6 oktober 2011 is in de algemene vergadering een Nota activering en afschrijving vaste activa 2011 vastgesteld. Hierin is het activerings- en afschrijvingsbeleid is beschreven.

De afschrijvingen worden geraamd op € 18.174.000,- en de rente op € 5.370.000,-.

Voor de rente is uitgegaan van de (berekende) omslagpercentages van 1,53% voor het watersysteembeheer en 1,85% voor het zuiveringsbeheer. Er worden afzonderlijke percentages gehanteerd omdat een externe renteopbrengst van € 360.000,- alleen ten gunste komt van het watersysteembeheer. De percentages zijn gemiddelden van de voor 2016 gehanteerde percentages voor op korte (0,10%) en op lange termijn financiering (1,50%).

Voor de financiering van de uitgaven wordt verwezen naar hoofdstuk 3, paragraaf 8.

Personeelslasten

Het totaal aantal in deze programmabegroting opgenomen formatie-eenheden bedraagt 429,5, ten opzichte van de programmabegroting 2015 een daling met bijna 12 formatieplaatsen.

Ten opzichten van de programmabegroting 2015 dalen de personeelslasten met € 661.000,-.

De grootste mutaties zijn hieronder opgenomen:

- een personele maatregel waarbij 20 medewerkers (18 fte) gebruik maken van het aanbod om vervroegd gebruik te maken van hun ABP keuzepensioen. Daarnaast gaan er 6 medewerkers (5,2 fte) met leeftijdspensioen. Gedeeltelijke vervanging met 7,8 fte levert een personeelsreductie op van 15,5 fte (- € 800.000,-);
- ten opzichte van de programmabegroting 2015 is er sprake van een tijdelijke uitbreiding van 1,7 fte in verband met ziekte en het project "Waterkracht" en een structurele uitbreiding van 2 fte voor ingenieursdiensten. De post uitzendkrachten voor ingenieursdiensten is in de programmabegroting 2016 verlaagd. Daarnaast zijn er diverse mutaties in de overige personeelslasten (+€ 120.000,-);
- 1% salarisverhoging op basis van de cao (+ € 270.000,-);
- daling pensioenpremie, waarbij in de programmabegroting 2016 rekening is gehouden met een lichte stijging van de pensioenpremie ten opzichte van de werkelijke premie van september 2015 (- € 250.000,-).

Goederen en diensten van derden

De raming van deze kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

	2016	2015
- Aankoop duurzame gebruiksgoederen	€ 371.000,-	€ 464.000,-
- Overige ge- en verbruiksgoederen	€ 4.542.000,-	€ 4.694.000,-
- Energie	€ 4.324.000,-	€ 4.955.000,-
- Huren en rechten	€ 2.664.000,-	€ 2.518.000,-
- Verzekeringen	€ 641.000,-	€ 592.000,-
- Belastingen	€ 1.674.000,-	€ 1.626.000,-
- Onderhoud door derden	€ 24.043.000,-	€ 23.489.000,-
- Overige diensten door derden	€ 10.633.000,-	€ 12.972.000,-
Totaal	€ 48.892.000,-	€ 51.310.000,-

Door het afsluiten van een nieuw contract met een energieleverancier kan de raming voor energie worden verminderd.

Het onderhoud wordt meer uitbesteed, daardoor geven de kosten van huren en rechten en onderhoud door derden een stijging te zien. Deze hogere kosten worden ruimschoots gecompenseerd door lagere personeelslasten en exploitatiekosten voor tractiematerieel.

De overige diensten door derden dalen (per saldo) door de beëindiging van het Project Zeeweringen in 2015. Voor dit project werden diensten door derden uitgevoerd die bij het Rijk in het kader van dit project in rekening werden gebracht. Zie hiervoor ook de raming bij de opbrengstsoort Goederen en diensten aan derden.

Bijdragen aan derden

Een specificatie naar soort van bijdragen aan derden is als volgt:

	2016	2015
- aan bedrijven	€ 163.000,-	€ 100.000,-
- aan overheden	€ 7.104.000,-	€ 5.696.000,-
- aan overigen	€ 234.000,-	€ 266.000,-
Totaal	€ 7.501.000,-	€ 6.062.000,-

De stijging van de bijdragen aan derden is onder andere een gevolg van de hogere bijdrage aan SaBeWa Zeeland met € 517.000,-, de hogere bijdragen aan gemeenten in het kader van het onderhoud van watersystemen binnen de bebouwde kom met € 115.000,- en de toename van de structurele solidariteitsbijdrage HWBP van € 140.000,-. Verder wordt de verhoging veroorzaakt door de eenmalige bijdrage van € 500.000,- aan de provincie Zeeland in de kosten van de uitvoering van de oeverbescherming van 't Killetje in west Zeeuwsch-Vlaanderen.

Toevoegingen aan voorzieningen / onvoorzien

De post voor onvoorziene uitgaven bedraagt € 100.000,-.

Verder wordt aan diverse voorzieningen met betrekking tot het voormalig bestuur en personeel een bedrag van € 85.000,- aan bespaarde rente toegevoegd.

Opbrengsten

Financiële baten

Deze baten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

- Bespaarde rente reserves en voorzieningen	€ 366.000,-
- Rente deposito's	€ 360.000,-
	€ 726.000,-

De daling van de bespaarde rente is het gevolg van de reservepositie en het hanteren van een lager rentepercentage.

Personeelsbaten

De baten in verband met salarissen en sociale lasten worden op basis van voorgaande jaren geraamd op € 500.000,-.

Goederen en diensten aan derden

Een specificatie van de raming van deze opbrengsten voor de levering van goederen en het verrichten van werkzaamheden voor derden is als volgt:

	2016	2015
- diensten voor Projectbureau Zeeweringen	€ 227.000,-	€ 3.267.000,-
- heffen precariobelasting	€ 2.100.000,-	€ 2.060.000,-
- uit eigendommen	€ 2.053.000,-	€ 2.819.000,-
- uit processen zuiveringsbeheer	€ 504.000,-	€ 350.000,-
- uit baggeren en grond-/baggerdepots	€ 123.000,-	€ 150.000,-
- uit parkeerterreinen	€ 250.000,-	€ 227.000,-
- retributies zoet water	€ 260.000,-	€ 265.000,-
- leges	€ 100.000,-	€ 90.000,-
- overige diensten voor derden	€ 340.000,-	€ 528.000,-
Totaal	€ 5.957.000,-	€ 9.756.000,-

Zie voor de diensten voor Project Zeeweringen de toelichting bij de kostensoort Goederen en diensten van derden.

Bij de opbrengst uit eigendommen is in 2015 de afkoop van een erfpacht- en huurcontract begrepen.

Bijdragen van derden

Deze bijdragen van derden voor waterschapstaken bestaan uit :

	2016	2015
- doorbetaling van gemeenten in het kader van de financiering wegenbeheer	€ 14.487.000,-	€ 14.330.000,-
- bijdragen deelnemers in voorzieningen Veerse Meer	€ 375.000,-	€ 360.000,-
- bijdrage Provincie "Programma Aanpas Stikstof" (PAS)-maatregelen duinen	€ 370.000,-	
- bijdrage in project Zwakke Schakel	€ 500.000,-	€ 2.597.000,-
- afkoopsom getijdenduiker Waterdunen		€ 2.718.000,-
- bijdragen in aanleg buitendijkse fietspaden	€ 660.000,-	
- overige bijdragen	€ 155.000,-	€ 72.000,-
Totaal	€ 16.547.000,-	€ 20.077.000,-

De bijdragen uit het gemeentefonds in het kader van de Wet herverdeling wegenbeheer zijn gebaseerd op de voorlopige bijdragen over 2015 verhoogd met een groeipercentage van 1%. In de raming van 2015 zijn de incidentele opbrengsten begrepen van de bijdrage van de afrekening van de Zwakke Schakel Nolle Westduin, Vlissingen en de afkoopsom voor het beheer en onderhoud van de getijdenduiker in het project Waterdunen.

Waterschapsbelastingen

De opbrengst van de waterschapsbelastingen kan als volgt worden gespecificeerd.

x € 1.000,-

Waterschapsbelasting	Opbrengst	Kwijt- schelding	Oninbaar	Netto
Watersysteemheffing ingezetenen	15.613	541	70	15.002
Watersysteemheffing gebouwd	26.785		28	26.757
Watersysteemheffing ongebouwd	11.046		9	11.037
Watersysteemheffing natuurterreinen	203			203
Zuiveringsheffing huishoudens	23.735	586	35	23.114
Zuiveringsheffing bedrijven	7.584		70	7.514
Verontreinigingsheffing huishoudens en bedrijven	663			663
Totaal	85.629	1.127	212	84.290

Voor de toelichting op de watersysteemheffingen, zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing wordt verwezen naar hoofdstuk 3.6.

Interne verrekeningen

De interne verrekeningen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

- Activering van bouwrente onderhanden werken € 200.000,-
- Activering personeelslasten HWBP/Zwakke Schakels € 481.000,-
- Activering personeelslasten van direct bij onderhanden werken en voor te bereiden projecten betrokken personeel € 2.461.000,-

Totaal € 2.942.000,-
€ 3.142.000,-

Door het gereedkomen van de Zwakke Schakel Zeeuws-Vlaanderen worden geen kosten meer gemaakt voor deze projecten. Tot en met 2015 werden de hiervoor geraamde externe kosten van € 338.000,- geactiveerd.

Onttrekkingen/toevoegingen aan reserves

De mutaties in de algemene en bestemmingsreserves in 2016 zijn als volgt:

Algemene reserves

Watersysteembeheer: onttrekking € 120.000,-

Bestemmingsreserves

Toevoeging/onttrekkingen aan tariefegalisatiereserves:

- Watersysteemheffing Gebouwd - € 600.000,-
- Watersysteemheffing Ingezetenen € 955.000,-
- Zuiveringsheffing € 375.000,-

€ 730.000,-

Overige bestemmingsreserves: onttrekkingen:

- kapitaallasten fietspadenplan Zeeuws-Vlaanderen € 118.000,-
- kapitaallasten bijdrage aansluiting A58 bij Goes € 2.500,-
- groot onderhoud waterkeringen € 335.000,-
- overname waterkeringen Rijkswaterstaat € 48.000,-

€ 503.500,-

Totaal per saldo beschikking over reserves

€ 1.353.500,-

In vergelijking met 2015 wordt (per saldo) ruim € 350.000,- minder aan onttrokken.

6 Investerings

6.1 Algemeen

Investeringsniveaus

In de algemene vergadering van 4 september 2015 is het Meerjarenperspectief 2015 -2019 (MJP) en het daarin opgenomen Meerjareninvesteringsprogramma 2015 (MIP) behandeld. In de aanbiedingsbrief bij het MJP is aangegeven dat bij het opstellen van de programmabegroting 2016 en de meerjarenraming 2016 -2019 rekening zou worden gehouden met de in het MJP genoemde maximale investeringsniveaus.

Hierbij zal gestuurd worden op de met u afgesproken netto bestedingen van € 27,1 miljoen in 2016 tot en met 2018 en € 34,8 miljoen in 2019. In 2019 en volgende jaren worden er extra investeringen gedaan voor de uitvoering van het waterbeheerplan. De hogere kapitaallasten vanaf 2020 worden gedekt door de verwachte dividendopbrengst Nederlandse Waterschapsbank en het overhevelen van investeringen naar de exploitatie. Dit is in overeenstemming met het in uw vergadering van 2 juli 2015 vastgestelde “meerjarenperspectief 2016-2030” bij de behandeling van het bestuursprogramma.

EMU-saldo

Uit het overzicht blijkt dat Scheldestromen in 2016 binnen de door de Unie van Waterschappen aangegeven referentiewaarde blijft. Deze referentiewaarde is gebaseerd op een EMU-ruimte van 0,4% voor de decentrale overheden, de Unie adviseert de waterschappen om uit te gaan van 0,06% voor 2016 binnen de ruimte van de 0,4% voor de decentrale overheden. Voor de periode na 2016 zijn nog geen nadere afspraken gemaakt. Met de mogelijke verdere aanscherping van de EMU-eisen vanaf 2017 is nog geen rekening gehouden.

Investerings 2016

Het doel is om de projecten te starten en uit te voeren volgens planning. Alle projecten voor 2016 zijn goed voorbereid. Zo is gekeken of de grondverwerving haalbaar is en zijn er begrotingsplannen geschreven. Dit moet er voor zorgen dat in 2016 de geplande investeringen worden uitgevoerd en de geplande netto bestedingen worden gerealiseerd.

In onderstaande tabel zijn de netto investeringsbestedingen opgenomen voor de jaren 2016 t/m 2019 en het totaal voor de jaren 2020 - 2027 en vervolgende jaren van de door de algemene vergadering vastgestelde beleidsplannen.

bedragen X € 1.000					
Bestedingen investeringen	2016	2017	2018	2019	2020-2027 e.v.
Bestedingen lopende investeringen/verstrekke kredieten t/m 2015	16.601	7.670	1.326	-	-
Bestedingen investeringen begroting 2016, Meerjarenraming 2016-2019, 2020-2027 e.v.	12.406	23.501	26.866	37.163	265.412
Totaal	29.007	31.171	28.192	37.163	265.412

In de programmabegroting 2016 zijn nieuwe investeringskredieten opgenomen waarvan de bestedingen samen met de bestedingen uit eerder verstrekte kredieten in principe kunnen leiden tot een netto besteding van € 29 miljoen. Er zal in 2016 gestuurd worden op een netto besteding van € 27,1 miljoen. Vanaf het jaar 2017 zal op basis van een nog vast te stellen prioriteringssysteem in ieder begrotingsjaar, bij het vaststellen van de begroting, een voorstel worden gedaan dat past binnen het afgesproken bestedingsvolume.

De voortgang wordt regelmatig gemonitord zodat indien nodig tijdig bijsturing kan plaatsvinden. De algemene vergadering wordt via de speciale projectenapp van het waterschap en het monitoringsoverzicht Investerings op de hoogte gehouden van de voortgang.

In de programmabegroting 2016 is tot een brutobedrag van € 21.244.000,- aan nieuw beschikbaar te stellen kredieten opgenomen. De nieuw te verstrekken kredieten zijn verdeeld in machtigingsinvesterings € 8.490.000,- en separate voorstellen € 12.754.000,-. De nieuw te verstrekken kredieten leiden in 2016 tot netto bestedingen van € 7.390.000,- voor de machtigingsinvesterings en € 4.941.000,- voor de separaat te verstrekken kredieten.

Prestaties(indicatoren):	Norm
% van de geplande investerings dat is gerealiseerd (SN)	100%

Machtigingsinvesterings

Machtigingsinvesterings zijn projecten op het gebied van onderhoud en bedrijfsvoering of met een relatief klein investeringsbedrag. De algemene vergadering verstrekt aan het dagelijks bestuur een machtiging om deze investerings voor te bereiden en uit te voeren. In de programmabegroting worden alle machtigingsinvesterings toegelicht zodat duidelijk is uit welke bestuurlijke besluitvorming het project voortkomt (aanleiding), wat er concreet met het project wordt bereikt (omschrijving), wat de uitvoeringsperiode is en welk bruto en netto krediet via de machtiging wordt verstrekt.

Separate voorstellen

Nieuwe investerings die meer beleidsmatig van aard zijn en waar een hoger krediet mee gemoeid is, worden apart voorgelegd aan de algemene vergadering via een separaat kredietvoorstel. Ook deze investerings worden in de programmabegroting beknopt toegelicht zodat duidelijk is wat de aanleiding is, wat er concreet bereikt wordt met het project, wanneer het wordt uitgevoerd en hoeveel krediet aangevraagd gaat worden.

Een kredietvoorstel wordt voorgelegd aan de algemene vergadering als een project uitvoeringsgereed is. Dit betekent dat direct na het instemmen met het krediet ook daadwerkelijk aan de slag gegaan kan worden. Het waterschap besteedt investerings soms ook innovatief aan. De aannemer is in dat geval ook verantwoordelijk voor het ontwerp waardoor in een eerder stadium al uitvoeringskrediet aangevraagd moet worden. In het kredietvoorstel zal aangegeven worden of er sprake is van een innovatieve aanbesteding waardoor het project nog niet uitvoeringsgereed is. In het kredietvoorstel wordt verder ingegaan op onder andere de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen, de concrete resultaten na oplevering van het project en de uitvoeringsperiode.

Bijzondere projecten 2016

In 2016 worden ook projecten afgerond die in 2015 of eerder zijn gestart en een langere looptijd hebben. Daarnaast worden er ook veel nieuwe projecten gestart.

Een paar grote projecten qua investeringsvolume en die in 2016 starten zijn de drie HWBP kustversterkingen aan de zuidkant van Schouwen-Duiveland en drie baggerprojecten.

Investerings 2016 - 2019

In de meerjarenraming staan alle voorgenomen investerings tot en met 2019 en volgende jaren. Deze investerings komen voort uit beleidsdocumenten die door de algemene vergadering zijn vastgesteld. Voor het jaar 2017 is aangegeven welke investerings er voor dat jaar zullen worden voorbereid. Het totale netto bestedingsvolume voor 2017 en later ligt jaarlijks hoger dan het eerdergenoemde netto bestedingsvolume van gemiddeld rond € 27 mln. Voor 2019 zijn extra investeringsuitgaven voorzien voor de uitvoering van het waterbeheerplan. De aan het eind van het in hoofdstuk 6.3 genoemde bestedingen zijn de geplande bestedingen van uit de nog te verstrekken kredieten.

Voor investerings in 2016 en later zijn ook de bestedingen per jaar opgenomen.

Vorbereidingskrediet

Alle investeringen die in de programmabegroting zijn opgenomen en waarvoor de algemene vergadering het krediet verstrekt op basis van separate voorstellen, worden voorbereid vanuit het algemene voorbereidingskrediet van € 1.500.000,-. Hiertoe heeft de algemene vergadering het dagelijks bestuur gemachtigd. De voorbereiding bestaat uit alles wat nodig is om het project gereed te maken voor de uitvoering. Dit is onder andere de grondaankoop, vergunningverlening, onderzoek en besteksvoorbereiding. Alleen voor projecten die uitzonderlijk hoge kosten hebben in de voorbereidingsfase, wordt via een separaat voorstel aan de algemene vergadering krediet gevraagd voor de voorbereiding. Als de voorbereiding is afgerond, wordt vervolgens het uitvoeringskrediet aangevraagd.

De kosten van grondverwerving van alle projecten zullen eerst op 'strategische grondvoorraad' van €10 mln. worden verantwoord. Als het uitvoeringskrediet is toegekend, worden de kosten voor grondverwerving overgeboekt naar het uitvoeringskrediet. De interne ingenieurskosten (eigen personeel) worden niet vanuit het voorbereidingskrediet gefinancierd, maar rechtstreeks op het project geboekt. In de programmabegroting zijn de kosten voor de ingenieursdiensten geraamd in de exploitatie, alleen is het vooraf niet bekend om welk bedrag het voor een afzonderlijk project gaat. Door de programmabegroting en de meerjarenraming vast te stellen machtigt de algemene vergadering het dagelijks bestuur om interne ingenieursdiensten in te zetten voor de voorbereiding van de investeringen die daarin opgenomen zijn.

6.2 Investerings 2016

Overzicht machtigingsinvesteringen

					bedragen X € 1.000					
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte bestedingen		
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	bruto	subsidie / bijdrage	netto
1 programma waterkeringen										
1.2 aanleg en onderhoud waterkeringen										
			WK4.11 aanlegvoorzieningen Veerse Meer							
			PRJ1029	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2016	243	0	243	243	0	243
2 programma watersystemen										
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen										
			GB1.01 Totale beheersgebied							
			PRJ1153A	Gemaal Moerbeke elektrisch/mechanisch	300	0	300	300	0	300
			PRJ1156	Verv.best.techn.instal. opmalingen 2016	250	0	250	250	0	250
			GB1.09 Noord Beveland							
			PRJ1150	Ombouw gemaal de Valle	700	0	700	550	0	550
			GB1.50 West Zeeuws-Vlaanderen							
			PRJ1144	Vervangen diesels gemaal Cadzand	1.000	0	1.000	900	0	900
			GB1.53 Campen							
			PRJ1145	Vervangen diesels gemaal Campen	1.000	0	1.000	900	0	900
3 programma wegen										
4.2 aanleg en onderhoud wegen										
			WE17.02 reconstructie/rehabilitatie							
			PRJ1327	Reconstructies wegen 2016	1.711	0	1.711	1.691	0	1.691
			WE17.30 groen							
			PRJ1333	GBP uitvoeringsplan 2016/2017	600	0	600	150	0	150
4 programma afvalwaterketen										
3.2 bouw en expl. Zuiveringstechn.werken										
			GAG11 zuiveringseenheid Waarde							
			PRJ1222C	Aanpassing rioolgem.Yerseke,Steeweg	550	0	550	400	0	400
			GAG31 zuiveringseenheid Breskens							
			PRJ1222B	Nieuwbouw rioolgem. Groede,Noordweg	915	0	915	915	0	915
6 bedrijfsvoering										
6.1 bedrijfsvoering										
			ON50.09 diverse ondersteuning							
			PRJ1342	Verlichting in (werkgebied)kantoren	75	0	75	75	0	75
			PRJ1386	Aank./vervangen tractiemiddelen 2016	959	130	829	959	130	829
			PRJ1426	Hoofdk.Terneuzen, vervang. rwa-instal.	187	0	187	187	0	187
			Totaal		8.490	130	8.360	7.520	130	7.390

Programma waterkeringen

Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2016; PRJ1029

Aanleiding: Uit de schouw van voorzieningen in en rondom het Veerse Meer is gebleken dat de L-vormige buitensteiger aan de Mosselplaat in slechte staat is en vervangen dient te worden. Het jaarlijks onderhoud is niet meer afdoende om het betreffende gedeelte van de steiger in goede staat te houden.

Omschrijving: de betreffende steiger heeft een lengte van circa 84 meter. De bestaande steiger wordt gesloopt en er wordt een nieuwe steiger op dezelfde plaats terug gebouwd waarbij duurzame materialen worden toegepast.

Uitvoeringsperiode: gereed 1 juli 2016.

Krediet: € 243.000,- (bruto / netto). Deze investering kent een vast volume van eens in de twee jaar een bedrag van € 155.000,-. In verband met de lengte van het buitensteiger is dit jaar extra krediet nodig om de noodzakelijke vervanging te kunnen realiseren.

Programma watersystemen

Aanpassing gemaal Moerbeke; PRJ1153A

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: De pompinstallatie van het gemaal is dusdanig verouderd dat de kans op storingen en eventueel uitval groter wordt. Het gemaal voldoet niet aan “zelfstandig” verwijderen van kroos wat tot relatief veel verstoringen leidt. De pompen moeten daarom vervangen worden, evenals de elektro technische installatie. Hierdoor wordt tegelijkertijd voldaan aan de hedendaagse eisen rond bereikbaarheid en kroosafvoer.

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 300.000,- (bruto/netto)

Vervanging besturing/technische installaties van opmalingen en stuwen; PRJ1165

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: Alle geautomatiseerde kwantiteitsobjecten van waterschap Scheldestromen moeten via één bedieningssysteem aangestuurd en uitgelezen worden (CAW). Hiertoe wordt in de komende jaren elk jaar een bedrag van € 250.000,- opgenomen. Elk jaar zal een gedeelte van die objecten die nog op verouderde systemen aangesloten zijn, omgebouwd worden naar het CAW-systeem. Door de voorgenomen aanpassing zullen de betreffende objecten via één uniform systeem aangestuurd en uitgelezen kunnen worden.

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 250.000,- (bruto/netto)

Ombouw gemaal de Valle; PRJ1150

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: Door de ombouw van de mechanische-, elektrische- en besturingsinstallatie wordt voorzien in een capaciteitsvergroting en is de bedrijfszekerheid gewaarborgd en de functionaliteit van het gemaal verbeterd.

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 700.000,- (bruto/netto)

Vervangen diesel gemaal Cadzand; PRJ1144

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: Om te kunnen voldoen aan de toekomstbestendige bediening- en besturingsfilosofie van waterschap Scheldestromen wordt de huidige dieselaandrijving van één van de twee pompen van gemaal Cadzand vervangen door een elektromotor. Hierdoor is de bedrijfszekerheid gewaarborgd en de functionaliteit van het gemaal verbeterd (volledig elektrisch bediend gemaal).

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 1.000.000,- (bruto/netto)

Vervangen diesel gemaal Campen; PRJ1145

Aanleiding: Onderhoudsplan

Omschrijving: Om te kunnen voldoen aan de toekomstbestendige bediening- en besturingsfilosofie van waterschap Scheldestromen wordt de huidige dieselaandrijving van één van de twee pompen van gemaal Campen vervangen door een elektromotor. Hierdoor is de bedrijfszekerheid gewaarborgd en de functionaliteit van het gemaal verbeterd (volledig elektrisch bediend gemaal).

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 1.000.000,- (bruto/netto)

Programma wegen

Reconstructies wegen 2016; PRJ1327

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, onderhoud van wegen

Omschrijving: Uit inspectie en verhardingsonderzoek is gebleken dat een aantal wegen en fietspaden in een zodanig slechte conditie zijn dat ze niet meer in aanmerking komen voor regulier onderhoud. Deze wegen en fietspaden dienen derhalve in het kader van het meerjarig beheer en onderhoud te worden gereconstrueerd. Een reconstructie omvat het verwijderen van de fundering en verharding en het opnieuw aanbrengen ervan. Indien mogelijk blijft de fundering zitten en wordt deze, al dan niet onder toevoeging van extra funderingsmateriaal, gestabiliseerd. In 2016 worden twee fietspaden en vijf wegen gereconstrueerd. Het betreft de fietspaden Schelpweg (Domburg) en Zeedijk (Terhofstede), de Nolleweg (Waarde), de Eersteweg (Rilland), de Oude Hoofdweg (Kerkwerve), de Molenweg II (Zoutelande) en de Waterhuisstraat (Zuiddorpe). Doordat de realisatie van het fietspad Goes-Kattendijke wordt uitgesteld naar 2017 ontstaat er financiële ruimte om het aantal te reconstrueren wegen in 2016 met vier uit te breiden. Het betreft de Nieuwlandseweg (Ritthem), de Blikkendijk (Arnemuiden), het Moerwegje (Kloetinge) en Groenehoven (Poortvliet). De reconstructies zullen worden verdeeld over twee aparte bestekken om maximale flexibiliteit te houden.

Voor het geval er door voordelen op dit project of de andere projecten ruimte ontstaat binnen het totale investeringsvolume van het programma Wegen wordt ook de voorbereiding van de reconstructie van de Noordstraat (Biervliet), de Noordelijke parallelweg Oudedijk (Kortgene) en de Pierssensweg (Sluiskil) meegenomen.

Uitvoeringsperiode: juni-november 2016

Krediet: € 1.711.000,- (bruto/netto). Deze investering is structureel en kent een vast volume van € 1.345.000,- per jaar. Zoals hiervoor aangegeven is dit jaar het volume hoger, omdat de realisatie van een fietspad is doorgeschoven.

Groenbeheerplan, uitvoeringsplan 2016/2017; PRJ1333

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, Beleidsplan beplanting

Omschrijving: Het omvormen (rooien en aanbrengen) van beplanting langs wegen en dijken overeenkomstig het jaarlijks op te stellen uitvoeringsplan. De basis vormt het beleidsplan beplanting, waarin beschreven is welke locaties de komende jaren aangepakt moeten worden. Per jaar wordt een uitvoeringsplan opgesteld waarin op basis van prioritering projecten geselecteerd worden welke worden uitgevoerd. Het omvormen wordt via een meerjarig contract op de markt gezet. Het plantmateriaal zal volgens het bestaande leveringscontract worden betrokken. De aannemer keurt het plantmateriaal en draagt vervolgens drie jaar de verantwoording voor de door hem aangebrachte beplanting.

Uit inspectie is gebleken dat er op het gebied van beplanting sprake is van achterstallig onderhoud. Indien er na de uitvoering van het uitvoeringsplan nog ruimte is binnen dit krediet dan wordt dat ingezet voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud.

Uitvoeringsperiode: oktober 2016-september 2017

Krediet: € 600.000,- (bruto/netto)

Programma afvalwaterketen

Aanpassing rioolgemaal Yerseke, Steeweg; PRJ1222C

Aanleiding: Strategienota Afvalwaterketen 2012-2021.

Omschrijving: De huidige pompopstelling voldoet niet geheel aan de huidige ontwerp en bouwfilosofie en voldoet niet aan de afnameverplichting. Door o.a. het vervangen van de pompen en aanpassen van een gedeelte van de besturingsinstallatie wordt voldaan aan de gestelde afnameverplichting.

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 550.000,- (bruto/netto)

Aanleg nieuw rioolgemaal Groede, Noordweg; PRJ1222B

Aanleiding: Strategienota Afvalwaterketen 2012-2021.

Omschrijving: Vanwege de voorgenomen uit bedrijf neming van de rwzi Groede moet een nieuw rioolgemaal gebouwd worden die het op de rwzi Groede aangevoerde afvalwater verpompt naar het gemaal Groede Schuivlotstraat.

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 915.000,- (bruto/netto)

Bedrijfsvoering

Verlichting in kantoren; PRJ1342

Aanleiding: instandhouding en verduurzaming kantoorverlichting in algemene ruimten

Omschrijving: de verlichting in de algemene ruimten van de kantoren Middelburg en Terneuzen zal vervangen worden door energiezuinige, en dus duurzame Ledverlichting. Streven is een energiebesparing van ten minste 60% op de vervangen verlichting.

Daarnaast is Ledverlichting onderhoudsarm wat in de exploitatie ook een voordeel zal opleveren.

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 75.000,- (bruto/netto)

Beheer centrale tractie, overig materieel; PRJ1386

Aanleiding: in stand houden van het werkmaterieel

Omschrijving: het vervangen van werktuigen die het einde van het onderhoudscontract hebben bereikt óf gelet op de technische staat. Hierbij wordt rekening gehouden met de gewijzigde werkwijze van de buitendienst, waarbij gekozen is voor het meer uitbesteden van werkzaamheden.

De vervangingen en inruil/verkoop betreffen:

- Vervangen en inruilen van 3 tractoren (€ 398.250,-);
- Vervanging van maaiapparatuur (€ 347.600,-);
- Vervanging van divers materieel voor de gladheidbestrijding (€ 51.000,-);
- Vervanging van overig materieel (€ 32.000,-).

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 959.100,- / € 828.850,- (bruto/netto)

Hoofdkantoor Terneuzen, vervangen rwa-installatie; PRJ1426

Aanleiding: vervanging van de Rook- en Warmte Afvoer (RWA) installatie in kantoor Terneuzen

Omschrijving: een gedeelte van de RWA-installatie in kantoor Terneuzen zal vervangen moeten worden, want de huidige rookgordijnen zijn versleten en werken niet meer bedrijfszeker. De RWA-installatie is een wettelijke verplichting uit de Gebruiksvergunning die wordt afgegeven voor het gebruik van het gebouw, vervanging moet plaats vinden.

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 187.000,- (bruto/netto)

Separate aanvragen:

Overzicht projecten separaat bij de algemene vergadering aan te vragen kredieten

bedragen X € 1.000

					Voorgenomen kredieten			Verwachte bestedingen		
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	bruto	subsidie / bijdrage	netto	bruto	subsidie / bijdrage	netto
1 programma waterkeringen										
1.2 aanleg en onderhoud waterkeringen										
WK4.01 HWBP										
			PRJ1013A	HWBP Burghsluis-Schelphoek (24i)	1.380	1.242	138	1.290	1.161	129
			PRJ1013B	HWBP Boerderij de Ruyter/Flaauwer(24J)	1.234	1.111	123	1.139	1.025	114
			PRJ1013C	HWBP Zierikzee/Bruinisse (24L)	749	674	75	659	593	66
2 programma watersystemen										
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen										
GB1.01 Totale beheersgebied										
			PRJ1057	Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2016	1.522	0	1.522	1.522	0	1.522
			PRJ1107	Uitvoering stedelijke waterplannen 2016	122	0	122	122	0	122
			PRJ1121	Grootschalig baggerw 2015 Sloekreek	2.093	909	1.184	1.774	909	865
GB1.11 Schenge										
			PRJ1078	Baggeren Westerschenge	1.979	852	1.127	1.589	852	737
GB1.50 West Zeeuws-Vlaanderen										
			PRJ1175	Herinrichting Gaternissekreek	3.394	1.358	2.036	2.502	1.358	1.144
3 programma wegen										
4.2 aanleg en onderhoud wegen										
WE17.01 nieuwe infrastructuur										
			PRJ1308	Fietspad Kloetingseweg 2e fase(Goes)	281	4	277	246	4	242
				Totaal	12.754	6.150	6.604	10.843	5.902	4.941

Programma waterkeringen

PRJ1013A HWBP, Burghsluis-Schelphoek (24i); PRJ1013A

Aanleiding: Het dijktracé op Schouwen langs de Oosterschelde tussen Burghsluis en Schelphoek is voor vijf deeltrajecten afgekeurd in het kader van de derde landelijke toetsronde (2010).

Omschrijving: Het dijktracé is voor de verschillende deeltrajecten afgekeurd op piping en binnenwaartse stabiliteit. Als eerste stap is in de verkenningsfase een nadere precisering van het veiligheidsprobleem uitgevoerd. De noodzaak van de maatregel is in 2012/2013 voor vier van de vijf deeltrajecten herbevestigd. In de haven van Burghsluis bleek geen maatregel nodig te zijn omdat het werkelijke stijghoogteverloop gunstiger is dan bij de toetsing in 2010 kon worden aangenomen.

Uitvoeringsperiode: De uitvoering van dit project is gepland in 2016. Hierbij wordt nagegaan of alle werkzaamheden aan de zuidkust van Schouwen-Duiveland gecombineerd kunnen worden uitgevoerd.

Krediet: € 1.380.000,-, € 138.000,- (bruto/netto)

PRJ1013B HWBP, Boerderij de Ruyter, Flaauwershaven (24J); PRJ1013B

Aanleiding: Het dijktracé op Schouwen langs de Oosterschelde bij Flaauwershaven en bij Borrendamme is op twee deeltrajecten afgekeurd in het kader van de derde landelijke toetsronde (2010).

Omschrijving: Bij Flaauwershaven is de waterkering afgekeurd op piping. Bij Borrendamme (Boerderij de Ruyter) is de waterkering deels afgekeurd op buitenwaartse stabiliteit en deels op binnenwaartse stabiliteit. Door nader onderzoek heeft een nadere precisering van het veiligheidsprobleem plaatsgevonden. De noodzaak van de betreffende maatregelen voor de deeltrajecten is herbevestigd.

Uitvoering: De uitvoering van dit project is gepland in 2016. Hierbij wordt nagegaan of alle werkzaamheden aan de zuidkust van Schouwen-Duiveland gecombineerd kunnen worden uitgevoerd.

Krediet: € 1.234.000,-, € 123.400,- (bruto/netto)

PRJ1013C HWBP, Zierikzee/Bruinisse (24L); PRJ1013C

Aanleiding: Het project betreft drie afgekeurde deeltrajecten bij inlaag Zuidhoek en bij Bruinisse. De trajecten zijn afgekeurd in het kader van de derde landelijke toetsronde (2010).

Omschrijving: Bij inlaag Zuidhoek is een deeltraject afgekeurd op piping. Bij Bruinisse zijn twee deeltrajecten afgekeurd op binnenwaartse stabiliteit. Op basis van vervolgonderzoek (nadere precisering van het veiligheidsprobleem) zijn de deeltrajecten bij Bruinisse alsnog goedgekeurd.

Uitvoering: De uitvoering van dit project is gepland in 2016. Hierbij wordt nagegaan of alle werkzaamheden aan de zuidkust van Schouwen-Duiveland gecombineerd kunnen worden uitgevoerd.

Krediet: € 749.000,-, € 74.900,- (bruto/netto)

Programma watersystemen

Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2016; PRJ1057

Aanleiding: Waterbeheerplan, WB-21/KRW/GGOR

Omschrijving: Dit project betreft een onderdeel van de enorme WB-21/KRW-opgave die het waterschap heeft. In dit project worden oevers van hoofdwaterlopen natuurvriendelijk ingericht waarbij ook deze waterlopen worden verruimd zodat deze gaan voldoen aan de WB-21 en KRW-normen. Hierbij proberen we te zoeken naar synergie.

Uitvoeringsperiode: 2016 en 2017

Krediet: € 1.522.000,- (bruto/netto)

Uitvoering stedelijke waterplannen 2016; PRJ1107

Aanleiding: Waterbeheerplan, watergebiedsplan

Omschrijving: Dit project betreft de verbetering van de waterafvoer uit de kern Westkapelle door vervanging van vier duikers met een grotere diameter inclusief de aanpassing van een stuw aan de Prelaatweg. Dit is een ad-hoc project in het kader van het stedelijk waterplan Veere, noodzakelijk ter voorkoming van ernstige wateroverlast in Westkapelle zoals in augustus 2014. De problemen zijn te urgent om te wachten op de maatregelen voortkomend uit het watergebiedsplan.

Uitvoeringsperiode: 2016

Krediet: € 122.000,- (bruto/netto)

Grootschalig baggerwerk 2015 Sloekreek; PRJ1121

Aanleiding: Waterbeheerplan, GGOR

Omschrijving: Het project is begin 2014 doorgeschoven naar 2016. Geprobeerd wordt dit project aan te melden voor subsidie in het kader van POP3. Uit een eerste toetsing van de Provincie blijkt dat dit project hiervoor in aanmerking kan komen. De subsidiebevestiging wordt begin 2016 verwacht. De uitvoering is gepland in 2016 met afronding in 2017. Het betreft achterstallig onderhoud. De waterdiepte in de kreek is zeer gering en daardoor is de toestroom naar het gemaal Quarles niet voldoende.

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 2.093.000,- / € 1.184.000,- (bruto/netto)

Baggeren Westerschenge; PRJ1078

Aanleiding: Waterbeheerplan, WB-21

Omschrijving: Dit project betreft het baggeren van de Westerschenge. Dit is een maatregel die voorkomt uit de Planvorming Wateropgave. Het baggerwerk is nodig om de windopzet op de Westerschenge tegen te gaan. Door de windopzet ontstaat een behoorlijke peilverhoging in het achterliggende gebied. Geprobeerd wordt dit project aan te melden voor subsidie in het kader van POP3. Uit een eerste toetsing van de Provincie blijkt dat dit project hiervoor in aanmerking kan komen. De subsidiebevestiging wordt begin 2016 verwacht.

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 1.979.000,- / € 1.127.000,- (bruto/netto)

Herinrichting Gaternissekreek; PRJ1175

Aanleiding: Waterbeheerplan, KRW, WB-21

Omschrijving: Dit betreft een geen spijtmaatregel in het gebied West Zeeuws-Vlaanderen die wordt uitgevoerd vooruitlopend op de maatregelen watergebiedsplan. In het verleden zijn in de Gaternissekreek al eens oevers aangelegd. Deze oevers zijn volledig afgeslagen en liggen nu als een dikke laag bagger op de bodem van de watergang. In dit project zullen natuurvriendelijke oevers aangelegd worden in het kader van de Kaderrichtlijn Water en zal de watergang worden gebaggerd en plaatselijk worden verdiept in het kader van WB21. Geprobeerd wordt dit project aan te melden voor subsidie in het kader van POP3. Uit een eerste toetsing van de Provincie blijkt dat dit project hiervoor in aanmerking kan komen. De subsidiebevestiging wordt begin 2016 verwacht.

Uitvoeringsperiode: 2016-2017

Krediet: € 3.394.000,- / € 2.036.000,- (bruto/netto)

Programma wegen

Fietspad Kloetingseweg 2^e fase (Goes); PRJ1308

Aanleiding: Wegenbeleidsplan, categorisering, verkeersveiligheid

Omschrijving: Het betreft de aanleg van een fietspad aan de noordkant van de Kloetingseweg tussen het fietspad parallel aan de spoorlijn Stoomtrein Goes-Borsele en de Goesestraatweg (N669). De lengte van het te realiseren fietspad bedraagt circa 350 meter. De Kloetingseweg is onderdeel van het provinciale utilitaire fietsnetwerk en wordt daarnaast frequent gebruikt door landbouwverkeer. Met de aanleg van het fietspad wordt een knelpunt uit het Kwaliteitsnet Landbouwverkeer Zeeland opgelost. Op verzoek van de gemeenten Goes en Borsele wordt het fietspad voor de bouwvakantie 2016 gerealiseerd. Dit omdat het noodzakelijk is om dit fietspad voorafgaand aan de komst van de nieuwe aansluiting van de A58 Goes-Zuid te realiseren. Gelijktijdig met de aanleg van het fietspad worden onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd op de Kloetingseweg.

Uitvoeringsperiode: mei-juli 2016

Krediet: € 281.000,- / € 277.000,- (bruto/netto)

6.3 Investerings 2016, 2017, 2018, 2019 en volgende jaren

					bedragen X € 1.000								
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding					
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2016	2017	2018	2019	2020-2027 en verder	
1 programma waterkeringen													
1.2 aanleg en onderhoud waterkeringen													
WK4.01 HWBP													
			PRJ1013A	HWBP Burghsluis-Schelphoek (24i)	1.380	1.242	138	129	0	0	0	0	0
			PRJ1013B	HWBP Boerderij de Ruyter/Flaauwer(24J)	1.234	1.111	123	114	0	0	0	0	0
			PRJ1013C	HWBP Zierikzee/Bruinisse (24L)	749	674	75	66	0	0	0	0	0
			PRJ1013D	HWBP Zuid-Beveland West (24S)	9.400	8.460	940	0	470	470	0	0	0
			PRJ1013E	HWBP Zuid-Bevel.Oost Oostersch (24O)	1.800	1.620	180	0	0	90	90	0	0
			PRJ1013F	HWBP Kanaal Zuid-Bevel.Dr30 (24P)	3.200	2.880	320	0	0	160	160	0	0
			PRJ1013G	HWBP Zuid-Bevel.Oost Westersch (24R)	5.300	4.770	530	0	0	0	530	0	0
WK4.06 verwerving/aankoop													
			PRJ1026	Aankoop primaire waterkeringen 2016	300	0	300	p.m.	0	0	0	0	0
			PRJ1027	Aankoop primaire waterkeringen 2017	300	0	300	0 p.m.	0	0	0	0	0
WK4.10 groot onderhoud waterkeringen													
			PRJ1398	Keersluis Stavenisse	185	0	185	0	185	0	0	0	0
WK4.11 aanlegvoorzieningen Veerse Meer													
			PRJ1029	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2016	243	0	243	243	0	0	0	0	0
			PRJ1410	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2018	150	0	150	0	0	150	0	0	0
			PRJ1440	Aanlegvoorzieningen Veerse Meer 2020	600	0	600	0	0	0	0	600	0
2 programma watersystemen													
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen													
GB1.01 Totale beheersgebied													
			PRJ1047	Bijdr.stedelijke waterpl 2017	100	0	100	0	100	0	0	0	0
			PRJ1057	Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2016	1.522	0	1.522	1.522	0	0	0	0	0
			PRJ1058	Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2017	2.169	0	2.169	0	1.569	600	0	0	0
			PRJ1107	Uitvoering stedelijke waterplannen 2016	122	0	122	122	0	0	0	0	0
			PRJ1121	Grootschalig baggerw 2015 Sloekreek	2.093	909	1.184	865	258	0	0	0	0
			PRJ1125C	Opr/aanl bagger-grdepot W-ZVL	300	0	300	0	300	0	0	0	0
			PRJ1149	Aanschaf noodmateriaal	500	0	500	0	500	0	0	0	0
			PRJ1153	Groot onderhoud gemalen	15.930	0	15.930	0	930	1.500	1.500	12.000	0
			PRJ1153A	Gemaal Moerbeke elektrisch/mechanisch	300	0	300	300	0	0	0	0	0
			PRJ1156	Verv.best.techn.instal. opmalingen 2016	250	0	250	250	0	0	0	0	0
			PRJ1157	Verv.best.techn.inst. opmalingen 2017 e.v	5.500	0	5.500	0	500	500	500	4.000	0
			PRJ1391	BOB Zeeuws Vlaanderen vanaf 2017	5.100	2.550	2.550	0	550	550	550	900	0
			PRJ1403	Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2018	1.900	0	1.900	0	0	800	1.100	0	0
			PRJ1404	Uitvoering WB-21/KRW/GGOR 2019	2.800	0	2.800	0	0	0	2.800	0	0
			PRJ1405	Uitvoering stedelijke waterpl. 2018	150	0	150	0	0	150	0	0	0
			PRJ1406	Uitvoering stedelijke waterpl. 2019	200	0	200	0	0	0	200	0	0
			PRJ1407	Bijdrage stedelijke waterpl. 2018	150	0	150	0	0	150	0	0	0
			PRJ1408	Bijdrage stedelijke waterpl. 2019	200	0	200	0	0	0	200	0	0
			PRJ1428	Uitvoering WB21/KRW/GGOR 2020 e.v.	25.360	0	25.360	0	0	0	0	25.360	0
			PRJ1429	Uitvoering SWP 2020 e.v.	2.000	0	2.000	0	0	0	0	2.000	0
			PRJ1430	Bijdragen SWP 2020 e.v.	2.000	0	2.000	0	0	0	0	2.000	0
			PRJ1431	Baggerwerken grote wateren 2017	3.850	0	3.850	0	3.850	0	0	0	0
			PRJ1432	Baggerwerken grote wateren 2018	3.700	0	3.700	0	0	3.700	0	0	0
			PRJ1433	Baggerwerken grote wateren 2019	4.900	0	4.900	0	0	0	4.900	0	0
			PRJ1434	Baggerwerken grote wateren 2020 e.v.	35.400	0	35.400	0	0	0	0	35.400	0
GB1.02 Maelstede - Dekker													
			PRJ1067	Knelpunten/natuurgebied Maelstede/Dekker	150	0	150	0	0	0	150	0	0
			PRJ1073	Opknappen geïsoleerde watersystemen MD	850	0	850	0	0	0	850	0	0
			PRJ1074	Aanpassingen t.b.v.GGOR Maelstede/Dekker	450	0	450	0	0	450	0	0	0
			PRJ1129	Gemaal de Poel,capaciteitsvergroting	2.180	0	2.180	0	0	0	1.721	430	0
GB1.03 Duiveland													
			PRJ1082	Maatregelen watergebiedsplan Duiveland	5.950	0	5.950	0	0	0	0	5.950	0
			PRJ1082A	Vispassage stuw Baalpapenweg-Duiveland	50	0	50	0	0	0	0	50	0
GB1.04 Schouwen													
			PRJ1065	Maatregelen watergebiedspl. Schouwen	7.300	0	7.300	0	0	0	0	7.300	0
			PRJ1393	OAS-Wschouwen maatregelen watersyst fase A	470	0	470	0	370	100	0	0	0
			PRJ1443	OAS-Wschouwen maatregelen watersyst fase B	1.323	0	1.323	0	0	0	0	1.323	0

				bedragen X € 1.000								
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2016	2017	2018	2019	2020-2027 en verder
2 programma watersystemen												
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen												
GB1.02 Maelstede - Dekker												
			PRJ1067	Knelpunten/natuurgebied Maelstede/Dekker	150	0	150	0	0	0	150	0
			PRJ1073	Opknappen geïsoleerde watersystemen MD	850	0	850	0	0	0	850	0
			PRJ1074	Aanpassingen t.b.v. GGOR Maelstede/Dekker	450	0	450	0	0	450	0	0
			PRJ1129	Gemaal de Poel, capaciteitsvergroting	2.180	0	2.180	0	0	0	1.721	430
GB1.03 Duiveland												
			PRJ1082	Maatregelen watergebiedsplan Duiveland	5.950	0	5.950	0	0	0	0	5.950
			PRJ1082A	Vispassage stuw Baalpapenweg-Duiveland	50	0	50	0	0	0	0	50
GB1.04 Schouwen												
			PRJ1065	Maatregelen watergebiedspl. Schouwen	7.300	0	7.300	0	0	0	0	7.300
			PRJ1393	OAS-Wschouwen maatregelen watersyst fase A	470	0	470	0	370	100	0	0
			PRJ1443	OAS-Wschouwen maatregelen watersyst fase B	1.323	0	1.323	0	0	0	0	1.323
GB1.06 Tholen												
			PRJ1084	Maatregelen watergebiedsplan Tholen	2.425	0	2.425	0	0	0	2.425	0
			PRJ1084A	Vispassage gemaal Eendracht	750	0	750	0	0	0	0	750
			PRJ1084B	Vispassage gemaal De Noord Stav/St.Maart.	200	0	200	0	0	0	0	200
			PRJ1086B	GGOR/WB21 Thln14 vervanging duikers	886	0	886	0	0	0	765	100
			PRJ1087	Gemaal Sint Annaland	500	0	500	0	0	0	500	0
			PRJ1088	Gemaal Zoetendijk	1.010	0	1.010	0	0	0	0	1.010
GB1.07 Walcheren												
			PRJ1090	Maatreg. watergebiedsplan Walcheren	4.900	0	4.900	0	0	0	0	4.900
			PRJ1090A	Vispassage Boreel	750	0	750	0	0	750	0	0
			PRJ1090B	Vispassage gemaal Zuidwatering	300	150	150	0	0	150	0	0
			PRJ1090C	Vispassage Grevelingenstraat-Zuidwatering	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1395	Vervangen reinigers	200	0	200	0	200	0	0	0
GB1.08 Zuid Beveland oost												
			PRJ1092	Maatreg. watergebiedpl Zuid-Beveland Oost	12.750	0	12.750	0	0	0	0	12.750
			PRJ1092A	Vispassage Bathsedijk Zuid-Beveland Oost	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1134	Vervangen reiniger Paviljoenpolder	220	0	220	0	220	0	0	0
GB1.09 Noord Beveland												
			PRJ1150	Ombouw gemaal de Valle	700	0	700	550	150	0	0	0
GB1.10 Zak van Zuid-Beveland												
			PRJ1098	Maatreg watergebiedsplan Zak van Zuid-Bev.	1.875	0	1.875	0	0	0	0	1.875
			PRJ1098A	Vispassage gemaal van Borssele	750	0	750	0	0	0	0	750
			PRJ1098B	Vispassage stuw Heernehoecksedi-Borssele	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1099	Stuw Hoogelandsd visp Hellewoud	100	0	100	0	0	0	0	100
GB1.11 Schenge												
			PRJ1077	Maatregelen watergebiedsplan Schenge	1.500	0	1.500	0	0	0	0	1.500
			PRJ1078	Baggeren Westerschenge	1.979	852	1.127	737	238	0	0	0
			PRJ1079	GGOR/WB21 maatregelen Schenge	1.827	0	1.827	0	0	0	0	1.820
GB1.12 Veerse Meer												
			PRJ1080	Aanleg vispassage gemaal De Piet	75	38	37	0	0	0	0	37
GB1.50 West Zeeuws-Vlaanderen												
			PRJ1144	Vervangen diesels gemaal Cadzand	1.000	0	1.000	900	100	0	0	0
			PRJ1174	Maatregelen watergebiedsplan west Z-VI	17.450	0	17.450	0	0	0	0	17.450
			PRJ1174A	Hoofdplaatpolder fase 2 (W-ZVL)	600	0	600	0	0	0	0	600
			PRJ1174B	Vispassage stuw Beun	50	0	50	0	0	0	50	0
			PRJ1174C	Vispassage stuwen Slepersdijk & Pietersdijk	100	0	100	0	0	0	0	100
			PRJ1175	Herinrichting Gatennissekreek	3.394	1.358	2.036	1.144	822	0	0	0
GB1.51 Braakman												
			PRJ1167	Maatregelen watergebiedsplan Braakman	2.607	0	2.607	0	0	0	0	2.607
			PRJ1167A	Vispassage gemaal Lovenpolder	500	0	500	0	0	0	500	0
GB1.52 Othene												
			PRJ1170	Maatregelen watergebiedsplan Othene	6.800	0	6.800	0	0	0	0	6.800
			PRJ1170A	Vispassage 4 stuwen Othene	200	0	200	0	0	200	0	0
GB1.53 Campen												
			PRJ1145	Vervangen diesels gemaal Campen	1.000	0	1.000	900	100	0	0	0
			PRJ1168	Maatregelen watergebiedsplan Campen	11.750	0	11.750	0	0	0	0	11.750
			PRJ1168A	Vispassage stuw Zandpolder Campen	50	0	50	0	0	0	0	50
GB1.54 Paal												
			PRJ1163	Maatregelen watergebiedsplan Paal	300	0	300	0	0	0	0	300
			PRJ1163A	Vispassage stuw Knollen Paal	50	0	50	0	0	0	50	0
			PRJ1163B	Vispassage stuw Stevens Paal	50	0	50	0	0	0	0	50
			PRJ1164	Vispassage Zandberg, afw Paal	253	0	253	0	0	0	213	0
			PRJ1165	Stuw Nieuw Kieldrecht polder	50	0	50	0	0	0	0	50

					bedragen X € 1.000							
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2016	2017	2018	2019	2020-2027 en verder
2 programma watersystemen												
2.2 inrichting en onderhoud watersystemen												
GM1.04 Goes												
			PRJ1116	Saneren wabo's havens Goes	300	0	300	0	0	300	0	0
3 programma wegen												
4.2 aanleg en onderhoud wegen												
WE17.00 herinrichting												
			PRJ1258	Inrichting Schouwen-w., Lange Moermondsweg	398	0	398	0	0	0	398	0
WE17.01 nieuwe infrastructuur												
			PRJ1268	fietspad Goes-Kattendijk restant	590	0	590	50	450	0	0	0
			PRJ1288	fietspad Korenweg, Lewedorp	1.686	0	1.686	25	1.538	0	0	0
			PRJ1289	fietspad Ovezande-'s-Heerenhoek	1.230	0	1.230	0	0	0	1.230	0
			PRJ1291	fietspad Kortgene-Colijnsplaat	2.292	229	2.063	0	0	2.062	0	0
			PRJ1292	2017 ess.herkenb.kenmerken wegen	500	0	500	0	500	0	0	0
			PRJ1293	fietspad s-Heerenhoeksedijk	855	0	855	0	0	0	0	851
			PRJ1294	fietspad Kon.Emmaweg (Vrouwenpolder)	281	0	281	0	0	0	0	281
			PRJ1295	fietspad Muidenweg (Wolphaartsdijk)	214	0	214	0	0	0	0	214
			PRJ1296	fietspad Stelsedijk (Kwadendamme)	45	0	45	0	0	0	0	45
			PRJ1298	fietspad Kerkwerf-Noordgouwe	990	0	990	0	0	0	0	990
			PRJ1299	fietspad Roterij-Zuiddijk (Dreischor)	1.023	256	767	0	766	0	0	0
			PRJ1300	fietspad Kijkuitstraat (Clinge)	720	0	720	0	0	0	0	720
			PRJ1301	fietspad Kruisweg-Gaanderseweg Zonnemaire	1.215	0	1.215	0	0	0	0	1.215
			PRJ1302	fietspad Schotsmanweg (Kamperland)	878	0	878	0	0	0	0	878
			PRJ1303	fietspad 's-Gravenpoldersestraat	158	0	158	0	0	0	0	158
			PRJ1304	fietspad Oud Heiligeweg(Oosterland)	248	0	248	0	0	0	0	248
			PRJ1305	fietspad Siguitsedijk-Langeweegje	342	0	342	0	0	0	0	342
			PRJ1306	fietspad Gorishoeksedijk (St.Maartensdijk)	630	0	630	0	0	0	0	630
			PRJ1307	fietspad van Cittersweg (Arnemuiden)	180	0	180	0	0	0	0	180
			PRJ1308	fietspad Kloetingseweg 2e fase(Goes)	281	4	277	242	0	0	0	0
			PRJ1309	fietspad Noordlangeweg(Colijnsplaat)	676	0	676	0	0	0	0	676
			PRJ1310	fietspad Platteweg (Ovezande)	360	0	360	0	0	0	0	360
			PRJ1311	fietspad Kwadendamme-Baarland	842	0	842	0	0	0	0	842
			PRJ1312	fietspad Zanddijk (Kruiningen)	461	0	461	0	0	0	0	461
			PRJ1313	fietspad Parallelweg Oostwestweg Kamperland	270	0	270	0	0	0	0	270
			PRJ1314	fietspad Langeweg (Goes)	401	0	401	0	0	0	0	401
			PRJ1427	Fietspad Ruitersplaatweg 1e fase	400	200	200	0	0	200	0	0
			PRJ1437	2018 ess.herkenb.kenmerken wegen	250	0	250	0	0	250	0	0
			PRJ1438	2019 ess.herkenb.kenmerken wegen	250	0	250	0	0	0	250	0
			PRJ1439	2020 ess.herkenb.kenmerken wegen	250	0	250	0	0	0	0	250
WE17.02 reconstructie/rehabilitatie												
			PRJ1327	Reconstructies wegen 2016	1.711	0	1.711	1.691	0	0	0	0
			PRJ1328	Reconstructies wegen 2017	75	0	75	0	75	0	0	0
			PRJ1400	Reconstructies wegen 2018	650	0	650	0	0	650	0	0
			PRJ1412	Reconstructies wegen 2019	1.090	0	1.090	0	0	0	1.090	0
			PRJ1436	Reconstructies wegen 2020 e.v.	10.760	0	10.760	0	0	0	0	10.760
WE17.30 groen												
			PRJ1333	GBP uitvoeringsplan 2016/2017	600	0	600	150	450	0	0	0
			PRJ1334	GBP uitvoeringsplan 2017/2018	310	0	310	0	95	215	0	0
			PRJ1401	GBP uitvoeringsplan 2018/2019	440	0	440	0	0	75	365	0
			PRJ1411	GBP uitvoeringsplan 2019/2020	570	0	570	0	0	0	120	450
			PRJ1435	GBP uitvoeringsplan 2020 e.v.	4.350	0	4.350	0	0	0	0	4.350
4 programma afvalwaterketen												
3.2 bouw en expl. Zuiveringstechn.werken												
GAG11 zuiveringseenheid Waarde												
			PRJ1214	rpg Yerseke, Groenix v Zoelenstraat	255	255	0	0	0	0	0	0
			PRJ1222C	Aanpassing rioolgemaal Yerseke,Steeweg	550	0	550	400	150	0	0	0
			PRJ1236	Rwzi Waarde, perforatierooster	250	0	250	0	250	0	0	0
GAG13 zuiveringseenheid Willem Annapolder												
			PRJ1234	Rwzi WA-polder, optim.& energiemaatregelen	6.500	0	6.500	0	350	2.875	3.275	0
GAG14 zuiveringseenheid Westerschouwen												
			PRJ1186	Relining vrijvervalstelsel Westerschouwen	1.000	0	1.000	0	0	0	1.000	0
			PRJ1187A	Aanp. vrijvervalstelsel Westerschouwen	3.000	0	3.000	0	0	0	0	3.000
			PRJ1241	OAS maatregel Westerschouwen	3.600	0	3.600	0	2.000	1.600	0	0

				bedragen X € 1.000								
Programma	Beleidsveld	Locatie / Categorie	Projectnr.	Investeringsproject	Voorgenomen kredieten			Verwachte netto besteding				
					bruto	subsidie / bijdrage	netto	2016	2017	2018	2019	2020-2027 en verder
4 programma afvalwaterketen												
3.2 bouw en expl. Zuiveringstechn.werken												
GAG23 waterschap Scheldestromen												
			PRJ1187	Vervanging afvalwaterleidingen 2020-2027	12.000	0	12.000	0	0	0	0	12.000
			PRJ1223	Aanpassing/vervanging rpg's 2017-2027	20.075	0	20.075	0	1.825	1.825	1.825	14.600
			PRJ1233	Rwzi's, groot onderhoud 2019-2027	20.325	0	20.325	0	0	0	325	20.000
			PRJ1233D	Rwzi Terneuzen aanp.beluchting/tank	1.000	0	1.000	0	0	1.000	0	0
			PRJ1233E	Rwzi Verseput slijbstrategie maatregelen	600	0	600	0	0	0	600	0
GAG24 regio Zuid												
			PRJ1414	Vervanging comm.lijnen regio Zuid	1.925	0	1.925	0	0	335	915	675
GAG25 zuiveringseenheid Hulst												
			PRJ1244	Rwzi Hulst, groot onderhoud	2.000	0	2.000	0	100	1.500	400	0
GAG26 zuiveringseenheid Kloosterzande												
			PRJ1243A	Rwzi Kloosterzande, uitbreiding	2.400	0	2.400	0	0	0	0	2.400
GAG27 zuiveringseenheid Terneuzen												
			PRJ1193	Relining vrijvervalstelsel Terneuzen 2015	1.250	500	750	0	0	0	750	0
			PRJ1194	Relining vrijvervalstelsel Terneuzen 2016	12.500	5.000	7.500	0	0	0	0	7.500
GAG28 zuiveringseenheid Retranchement												
			PRJ1245	Rwzi Retranchement, uitbreiding hydraulisch	3.000	0	3.000	0	0	0	1.500	1.500
GAG30 zuiveringseenheid Oostburg												
			PRJ1246	Rwzi Oostburg, uitbreiding hydraulisch	2.000	0	2.000	0	1.000	1.000	0	0
GAG31 zuiveringseenheid Breskens												
			PRJ1222B	Nieuwbouw rioolgem.Groede,Noordweg	915	0	915	915	0	0	0	0
GAG5 zuiveringseenheid Camperlandpolder												
			PRJ1190	Vervangen persleiding Schotsman - Kamperland	1.000	0	1.000	0	0	0	1.000	0
			PRJ1249	Rwzi Camperland, perforatierooster	250	0	250	0	0	250	0	0
GB1.04 Schouwen												
			PRJ1442	Afrekening fase A OAS Westerschouwen	3.200	0	3.200	0	0	0	0	3.200
			PRJ1443A	Afrekening fase B OAS Westerschouwen	5.417	0	5.417	0	0	0	0	5.417
6 bedrijfsvoering												
6.1 bedrijfsvoering												
ON50.09 diverse ondersteuning												
			PRJ1338	Vervangen peilboot Meermin III	1.500	0	1.500	0	1.500	0	0	0
			PRJ1340A	Vloerbedekking kantoren & buitenloc. 2018	500	0	500	0	0	500	0	0
			PRJ1342	Verlichting in (werkgebied)kantoren	75	0	75	75	0	0	0	0
			PRJ1386	Aank./vervangen tractiemiddelen 2016	959	130	829	829	0	0	0	0
			PRJ1387	Aank./vervangen tractiemiddelen 2017	1.469	429	1.040	0	1.040	0	0	0
			PRJ1415	Aank./vervangen auto's 2018	890	18	872	0	0	872	0	0
			PRJ1416	Aank./vervangen auto's 2019	1.374	29	1.345	0	0	0	1.345	0
			PRJ1417	Aank./vervangen auto's 2020	1.072	23	1.049	0	0	0	0	1.049
			PRJ1418	Aank./vervangen auto's 2021	1.132	24	1.108	0	0	0	0	1.108
			PRJ1419	Aank./vervangen auto's 2022	2.137	37	2.100	0	0	0	0	2.100
			PRJ1420	Aank./vervangen auto's 2023	684	14	670	0	0	0	0	670
			PRJ1421	Aank./vervangen auto's 2024	816	156	660	0	0	0	0	660
			PRJ1422	Aank./vervangen auto's 2025	163	3	160	0	0	0	0	160
			PRJ1424	Aank./vervangen auto's 2027	586	10	576	0	0	0	0	576
			PRJ1425	Hoofdk.Terneuzen, vervang cv-ketels	213	0	213	0	0	0	0	213
			PRJ1426	Hoofdk.Terneuzen, vervang rwa-instal	187	0	187	187	0	0	0	0
			PRJ1444	Aank./vervangen tractiemiddelen 2018	931	44	887	0	0	887	0	0
			PRJ1445	Aank./vervangen tractiemiddelen 2019	1.044	23	1.021	0	0	0	1.021	0
			Totaal		400.627	33.998	366.629	12.406	23.501	26.866	37.163	265.412

7 Besluiten

DE ALGEMENE VERGADERING VAN WATERSCHAP SCHELDESTROMEN

Gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 18 november 2015, 2015033752;

Gelet op de bepalingen van de Waterschapswet;

BESLUIT :

- I de programmabegroting 2016 en meerjarenraming 2016-2019 vast te stellen;
- II een brutobedrag van € 8.490.000,- beschikbaar te stellen voor de in hoofdstuk 6.2 vermelde machtigingsinvesteringen en het dagelijks bestuur te machtigen deze investeringen voor te bereiden en uit te voeren;
- III het dagelijks bestuur te machtigen om de in de programmabegroting opgenomen geactiveerde personeelslasten voor onder andere ingenieursdiensten ad € 2.942.000,- in te zetten voor investeringsprojecten die opgenomen zijn in de programmabegrotingen, meerjarenraming 2016-2019 en het meerjareninvesteringsprogramma (MIP).

Aldus besloten in de algemene vergadering van waterschap Scheldestromen in haar vergadering van 16 december 2015.

mr. drs. J.A. de Visser
secretaris algemeen-directeur

mr. drs. A.J.G. Poppelaars
dijkgraaf

